Corupţie pe Wall Street

— Dezvăluiri ca într-un scurt metraj american —

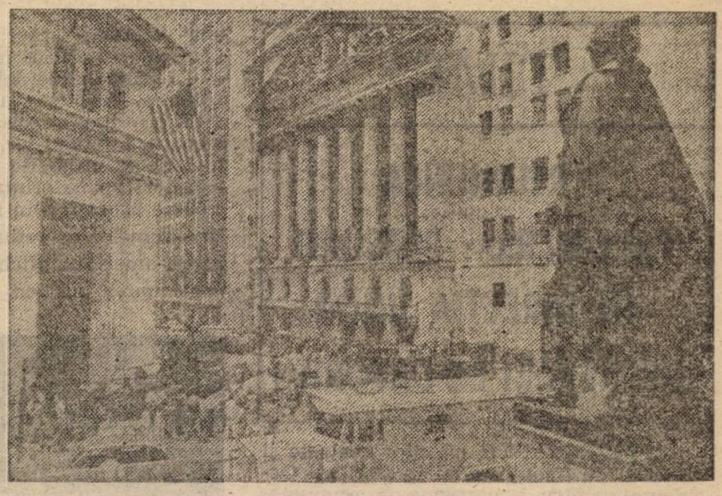

Wall Street, strada bancherilor americani; corupţia a fost relevată de o serie de afaceri frauduloase...

„Firma «Drexel Burnham Lambert», Michael Milken şi alţii au plănuit şi dus la bun sfîrşit o schemă frauduloasă implicînd «insider trading»-ul, manipulare de stocuri şi fraudă asupra propriilor clienţi ai firmei, nefăcînd publice posesiunile de valori bursiere profitabile, precum şi alte numeroase violări ale legilor privind operaţiunile bursiere". Cu acest anunţ din 7 septembrie a.c., Comisia de control a operaţiunilor bursiere (SEC), din Statele Unite, făcea public un raport de 184 de pagini, încheiat, după 22 de luni de anchetă, cu constatarea că fraudele descoperite pe Wall Street, în urmă cu doi ani, erau departe de a fi singurele din această lume a financiarilor şi bancherilor. De fapt, nimeni nu credea altminteri, numai că dovezile, pentru cazuri atît de complexe şi care presupun cunoştinţe aprofundate în practica bursieră, nu se puteau strînge decît anevoie. A existat, însă, — pe lîngă obstinaţia celor de la Comisia de control — tenacitatea procurorului newyorkez Rudolph Giuliani, de mai mulţi ani pornit într-o adevărată cruciadă împotriva răufăcătorilor de orice fel, de la capii „familiilor" mafiote, pe care a reuşit să-i vîre la închisoare, la lideri sindicali corupţi şi bancheri oneroşi. De ce noul scandal a atras atenţia tuturor publicaţiilor americane, iar revista „Time" era de părere că ar putea fi „un punct de cotitură" pe Wall Street ?

Înainte de toate, datorită celor implicaţi. „Drexel" este, ca importanţă, a cincea firmă de investiţii din Statele Unite — cu venituri, în 1987, de 3,7 miliarde dolari. Michael Milken (42 de ani), şeful departamentului „junk bond" al firmei „Drexel", este, practic, cel mai cunoscut în S.U.A. pentru acest gen de tranzacţii. (Aşa-numitele operaţiuni „junk bond" — „precare" — adică prezentînd un important risc, au proliferat masiv în ultimii ani şi au devenit o cauză a „boom"-ului preluărilor de firme, alt fenomen caracteristic lumii afacerilor. Acest gen de tranzacţii, al cărui promotor a fost, în mare măsură, Milken, „a transformat — constata «U.S. News and World Report» — curtajul de tip vechi într-unul din cele mai profitabile şi mai temute de către băncile de investiţii". Aceasta, deoarece valoarea obligaţiunilor, garantate de activele companiei, depinde de preţul plătit la ultima tranzacţie finanţată cu obligaţiuni similare, ceea ce, în cazul fluctuaţiilor datorate recesiunii sau ameninţării cu recesiunea, duce la vînzări forţate şi la mari profituri pentru intermediari). În sfîrşit, mai sînt citaţi şi oameni de afaceri — precum Victor Posner, din Miami — care au profitat din plin de ilegalităţile comise pe Wall Street.

„Drexel Burnham Lambert Inc.", larg cunoscută datorită dezvăluirilor din ultimii doi ani, a fost, în ultimul deceniu, cea mai profitabilă firmă de pe Wall Street şi cea care s-a dezvoltat cel mai repede. Reputaţia sa a început, însă, să şchioapete în mai 1986, odată cu arestarea lui Dennis Levine — condamnat la o amendă de 362 000 dolari şi la doi ani închisoare pentru aşa-numitul „inside trading" (practica de a utiliza, în folos propriu şi în mod fraudulos, informaţiile confidenţiale de care dispunea în cadrul firmei). Alt personaj important al firmei, care se ocupa cu domeniul fuzionărilor de firme, Martin Siegel, avea să fie, ulterior, arestat şi să-şi recunoască vinovăţia (acum, îşi aşteaptă condamnarea). Scandal uriaş a produs arestarea lui Ivan Boesky, un „arbitrajor" de pe Wall Street, care a dezvăluit multe din afacerile oneroase, în schimbul reducerii pedepsei la trei ani închisoare. S-a aflat, atunci, că afacerile lui „Drexel" cu Boesky, între 1984 şi 1986, s-au încheiat cu milioane de dolari profituri ilicite. (Despre acest fenomen nou în lumea afacerilor, fraudele bursiere şi „războiul corporaţiilor", revista „Lumea" a scris, pe larg, în nr. 1-2 din 1987 şi 22-23 din 1988).

În aceste afaceri, un rol major a avut, pare-se, Milken. Venit la „Drexel", la scurtă vreme după ce şi-a încheiat studiile, la începutul anilor '70, Michael Milken a susţinut practicile noi, îndeosebi privind obligaţiunile „precare", care, datorită posibilelor profituri rapide, au atras investitori şi au transformat firma într-una din cele mai rentabile. „În fapt — erau de părere Lenny Glynn şi Emily Laux în revista «Report on Business Magazine» — Milken şi Drexel au dezvoltat o piaţă de capital paralelă, în afara influenţei firmelor tradiţionale de pe Wall Street. Dar, oricît de profitabilă era firma, faptul că a devenit cea mai lacomă bancă de investiţii de pe Wall Street se datorează mariajului dintre operaţiunile «junk bond» şi practica preluărilor". Cam din 1983, „Drexel" a început să recurgă la „inside trading" şi la alte practici foarte „neortodoxe" pe Wall Street, privite cu mare suspiciune de firmele cu tradiţie. Dar, cum afacerile în marginea sau în afara legii erau greu de dovedit, „Drexel" sporea, creştere dovedită şi de proporţia personalului : 3 600 în 1980, peste 10 000 în 1986.

Aşadar, un fel de „lanţ al dezvăluirilor" a dus la noile acuzaţii. Pe scurt, lucrurile s-au petrecut în felul următor : Dennis Levine, cu care a izbucnit scandalul, a vorbit despre Ivan Boesky ; acesta l-a implicat pe Martin Siegel, dar şi pe Michael Milken, iar Comisia pentru controlul operaţiunilor bursiere şi procuratura au strîns dovezi, începînd cu 1984, pe care le vor prezenta într-un proces ce ar putea duce la acuzări şi condamnări.

Cele mai multe dintre acuzaţii se referă la utilizarea frauduloasă a informaţiilor, la fraudă împotriva propriilor clienţi şi la distrugerea unor dovezi pentru a acoperi maşinaţiunile. De pildă, Boesky şi „Drexel" au împărţit profiturile din vînzarea ilegală a unor acţiuni sau au ţinut secretă — ca în cazul industriaşului Posner — proprietatea unor acţiuni, pentru a-i permite acestuia să cumpere peste jumătate din acţiunile unei companii, al cărei preşedinte a devenit ulterior. „Wall Street Journal" precizează că piesa centrală a cazului deschis de guvern este plata de 5,3 milioane dolari făcută de Boesky firmei „Drexel" în martie 1986, care, potrivit lui SEC, ar reprezenta profitul rezultînd din schemele ilegale concepute de cele două părţi.

Firesc, Michael Milken şi firma sa — care au pus deoparte 650 milioane dolari pentru a combate acuzaţiile SEC — susţin că nimic din ce au întreprins n-a fost ilegal şi că nu se poate pune bază pe mărturiile lui Boesky, răufăcător dovedit. Datorită complexităţii dosarului, noutăţii subiectului la care trebuie să se adapteze legea şi complicatelor proceduri judiciare americane, un proces deschis va dura foarte mult. Armate de avocaţi vor încerca să dovedească (cum au mai făcut-o) că fărădelegile avute în vedere nu sînt proprii statutelor bursei americane şi nici legile federale nu le au în vedere, că o anumită ambiguitate va exista întotdeauna în acest domeniu al bursei. Dar, dincolo de aceasta, reaprinderea scandalului ilustrează, din nou, că, în spatele tuturor acţiunilor oneroase, nu se află decît o uriaşă lăcomie de bani şi nelimitata dorinţă de sporire a averilor (Boesky a ajuns milionar ; Milken — la fel). Totul — facilitat de jungla în care se dă lupta pentru cît mai mult profit. Iar, toate aceste fraude la un loc, „războaiele" corporaţiilor şi conflictele de interese, aduse acum în faţa tribunalului, pun, de fapt, în pericol stabilitatea procesului economic, în ansamblu. Pînă la urmă, între crizele bursiere sau de alt fel şi dedesubturile atît de puţin cunoscute, dar atît de întunecate, există o legătură mai mult sau mai puţin directă.

S. T.

TIME

REUNIUNEA F.M.I.-B.I.R.D.: PRESIUNI ÎN DIRECȚIA UNOR DEGREVĂRI DE DATORII *)

REPREZENTANȚII băncilor centrale și miniștrii de finanțe aflați în Berlinul Occidental pentru a participa la reuniunea anuală a Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale nu au avut parte numai de interminabilele discursuri cu care erau obișnuiți. În timp ce principalii mînuitori de bani ai lumii discutau în sălile Centrului internațional al congreselor, afară, pe stradă, o mulțime de demonstranți de stînga scandau „F.M.I., adunarea ucigașilor !". La un moment dat, polițiști înarmați cu scuturi de plexiglas și cu bastoane au împrăștiat circa 2 000 de oameni zgomotoși, iar, într-o altă zi, aproximativ 75 000 de persoane au demonstrat pașnic. Aceste proteste nu au întrerupt conferința, dar bancherii au înțeles că ele exprimă furia tot mai mare a întregii lumi față de modul în care băncile și guvernele abordează spinoasa problemă a datoriei externe a lumii a treia.

Bancherii au început să simtă acest lucru chiar înainte de reuniunea din Berlinul occidental. Furnizorii de împrumuturi recunosc faptul că povara datoriei suportate de țările în curs de dezvoltare — 1,2 trilioane de dolari — a sufocat dezvoltarea. Problema nu mai poate fi mascată prin prelungirea termenelor de returnare a fondurilor, prin noi împrumuturi, și pe urmă fie ce-o fi. Mulți dintre bancheri spun, printre dinți, că datoria trebuie ușurată prin reducerea propriu-zisă a sumelor de returnat. Ministrul de finanțe american, Nicholas Brady, a propus continuarea politicii duse de predecesorul său, James Baker, care cerea reforme în economiile țărilor debitoare și acordarea unor noi împrumuturi ; mulți dintre cei ce-l critică pe Brady sînt, însă, de părere că se cere o detașare totală față de vechile politici.

Tot mai mulți specialiști consideră acum că o parte din datoria țărilor în curs de dezvoltare ar trebui, pur și simplu, anulată. Pînă de curînd, aceasta era cotată drept o propunere radicală, dacă era făcută în prezența creditorilor apuseni. David Smick, consultant pe probleme economice și președinte al lui Smick Medley International, își amintește de o conferință ținută în 1986, cînd unul dintre bancheri a propus ca debitorii lumii a treia să fie tratați în același fel ca și com-

Îndatorarea țărilor în curs de dezvoltare a continuat să crească după declanșarea crizei datoriilor în 1982 (în Asia — de la 174 la 287 miliarde dolari în 1987, iar în America Latină — de la 332 la 431 miliarde dolari). Mai grav, țările în curs de dezvoltare au ajuns să efectueze, în contul datoriilor, vărsăminte mai mari decît cuantumul noilor credite primite (în 1987, transferul net de resurse financiare fiind de 7,9 miliarde dolari, în cazul țărilor asiatice, și chiar de 20 miliarde dolari, în cazul țărilor latino-americane)

*) Extrase dintr-un articol apărut în „Time" nr. 41/1988.

America Latină — între arme și urne

Prin răspunsul negativ clar pe care poporul chilian l-a dat regimului militar, par să se adeverească două constante ale istoriei latino-americane : succedarea ciclurilor de conducere de stat — civilă și militară — și axioma : „cine ajunge la putere pe calea armelor, mai devreme sau mai tîrziu, o pierde în fața urnelor".

Cu diverse grade și în situații diferite, aceste constante se repetă în ciclul democratizărilor început de Argentina în 1983, continuat de Uruguay în 1984, de Brazilia în 1985 și de la care face aproape excepție doar longevivul președinte al Paraguayului, generalul Alfredo Stroessner.

Urmărind cu atenție realitatea din America Latină, se observă ușor că cei care guvernează sau sînt pe punctul de a prelua puterea sînt cei care au fost înlăturați, în mod violent, cu ani în urmă.

Cauzele evoluției spre democrație pot fi diferite ; dacă, în Argentina, la origine a fost înfrîngerea militară suferită în Malvine în 1982, în Brazilia și Uruguay militarii s-au hotărît să apeleze la politicieni, atunci cînd situația economică devenise critică. Astăzi, peisajul politic se schimbă și în Chile, așa cum s-a schimbat în alte state.

Ceva rămîne totuși constant. Radicalii argentinieni, care au fost înlăturați de la putere în 1966, ocupă în prezent președinția, iar peroniștii, înlocuiți în 1976, sînt pe punctul de a reveni la putere, dacă se îndeplinesc previziunile observatorilor politici din Argentina.

În Uruguay, după o dictatură militară de 12 ani, partidele tradiționale „Colorado" și „Blanco" revin în prim plan : primul se află la conducere, iar celălalt este principala forță a opoziției. Regimul militar a contribuit, pe plan politic, doar la o sensibilă creștere a influenței Frontului Amplu (de stînga), principalul său adversar.

În Brazilia, guvernatorul Leonel Brizola și sindicalistul Lula dețin importante funcții politice. Amîndoi provin din vechiul partid „Trabalhismo", condus de Getulio Vargas, pe care militarii l-au înlăturat de la putere în 1964.

Există, însă, și cazuri mai simptomatice ale acestor cicluri. Astfel, în Bolivia guvernează, în prezent, Victor Paz Estenssoro, care a mai fost președinte al acestei țări în 1952 și 1964.

În Ecuador, militarii au pus la cale cinci lovituri de stat, în decurs de 40 de ani, împotriva președintelui Jose Maria Velasco Ibarra, care a fost, însă, ales de șase ori.

În Peru, un alt exemplu semnificativ. Înlăturat de la putere, fostul președinte civil, Fernando Belaunde Terry, a reușit să cîștige din nou alegerile cînd țara a revenit la sistemul democratic. Mai mult ; astăzi, Peru este guvernat de Alan Garcia, care face parte din partidul „Alianța Populară Revoluționară Americană" (A.P.R.A.), partid căruia i s-au opus, timp de 40 de ani, în mod deschis, forțele armate.

Numai de două ori în ultimele două decenii, guvernele militare au încercat să rămînă, în permanență, la putere, fie menținînd controlul direct asupra guvernului, fie dominînd din umbră, prin intermediul referendumului. Așa s-a întîmplat în 1980 în Uruguay, unde poporul a înlăturat, prin vot, o Constituție ce permanentiza puterea militară, și în Chile, unde conducătorul loviturii de stat împotriva regimului constituțional și-a văzut spulberate iluziile de a fi reales.

În spatele acestor lovituri militare, care dobîndesc din ce în ce mai mult formele unei tragedii, se ascunde, de fapt, o situație economică ce se deteriorează continuu din anii '50 și care, în prezent, amenință viitorul celor 300 de milioane de latino-americani.

(După agențiile **E.F.E.** și **Prensa Latina**)

paniile care au probleme financiare, ale căror obligații de bază ar trebui, parțial, reduse. El afirmă : „În urmă cu doi ani, un asemenea punct de vedere constituia o erezie, dar, acum, jumătate din bancheri sînt de acord cu el".

Cu numai cinci zile înainte de conferința din Berlinul Occidental, peste 400 de bănci comerciale arătau că sînt în stare să orchestreze o importantă reducere a datoriei Americii Latine. Ele au căzut de acord asupra unui plan prin care, într-o perioadă de cinci ani, s-ar putea reduce 18 miliarde de dolari din enorma datorie braziliană, cifrată la 110 miliarde. O parte din împrumuturi s-ar transforma în acțiuni ale unor companii braziliene. Băncile vor suferi pierderi, deși, tehnic vorbind, Brazilia nu omite să-și plătească datoria. Din punctul de vedere al brazilienilor, datoriile au fost reduse, dar nicidecum anulate.

Debitorii suferă de ceea ce se cheamă „oboseala datoriei". Dacă se măsoară scurgerea sumelor, se constată cruda realitate că de la debitori spre creditori circulă sume cu mult mai mari decît invers. În ultimii doi ani, 15 dintre țările cu cele mai mari datorii au transferat net către creditorii lor 58 miliarde de dolari. Acești bani nu au revenit numai băncilor comerciale. În anul fiscal 1988, F.M.I. a primit, sub formă de amortismente și dobînzi, cu cinci miliarde de dolari mai mult decît a oferit sub formă de noi împrumuturi.

Japonezii au prezentat un plan la reuniunea F.M.I.—B.I.R.D. Cei care au făcut împrumuturi își vor schimba o parte din împrumuturi în titluri de valoare pe termen lung. Dobînda pentru aceste bonuri va fi garantată prin niște fonduri speciale create de F.M.I., deși banii vor proveni din țările îndatorate. Restul de datorii către băncile comerciale ar urma să fie reprogramate. Brady, despre care se consideră că ar fi atacat planul japonez prin luările sale de poziție, este de părere că această propunere va transfera datoria de la particulari către sectorul public, adică asupra contribuabililor, deoarece titlurile financiare ar fi garantate printr-un fond administrat de F.M.I.

James Robinson, președintele lui American Express, insistă pentru crearea unei noi organizații internaționale, Institutul pentru datorii internaționale și dezvoltare, care ar urma să cumpere de la băncile comerciale ceea ce s-a împrumutat lumii a treia, cu o reducere, plătind, în schimb, titluri de valoare garantate de țările industriale. UNCTAD oferă o soluție mult mai radicală : să reducă direct, cu 30 la sută, datoriile contractate la băncile comerciale de 15 țări cu datorii mari.

În loc să reducă datorille, bancherii ar fi mai degrabă dispuși să transforme datoria în investiții în țările debitoare. Luna trecută, Citicorp a transformat 66 de milioane de dolari din datoria chiliană în investiții de 56 de milioane dolari, într-un proiect forestier. Conservation International a cumpărat de la Citicorp o parte din datoria boliviană, în valoare de 650 000 de dolari, la prețul de 100 000 de dolari. În loc să ceară să i se plătească datoria, această organizație, care nu lucrează pentru profit, a creat o rezervație naturală în bazinul Amazonului, pe care guvernul bolivian s-a angajat să o ocrotească.

Acești pași nu vor reduce, însă, datoria totală a țărilor lumii a treia decît cu foarte puțin, iar bancherii s-ar putea să constate că, dacă se mișcă prea încet în rezolvarea problemei datoriilor externe, vor fi obligați, apoi, să accepte soluții cu mult mai radicale.

PROFIL

LADISLAV ADAMEC

președintele guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace

În cadrul dezbaterilor privind problemele legate de reorganizarea aparatului de stat, desfășurate la plenara Comitetului Central al P.C. din Cehoslovacia, din 12 octombrie, Ladislav Adamec a fost desemnat pentru funcția de președinte al guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace, succedindu-i în acest post lui Lubomir Strougal.

Ladislav Adamec s-a născut la 10 septembrie 1926 în orașul Frenstat pod Radhostem (Moravia de Nord) în familia unui miner. Este membru al P.C. din Cehoslovacia din anul 1946. Este absolvent al Academiei Comerciale. După eliberarea Cehoslovaciei de sub dominația fascistă, a ocupat o serie de funcții economice. A fost președinte al Comitetului național raional, vicepreședinte al Comitetului național regional, președintele Comisiei de Planificare a regiunii Moravia de Nord. Din anul 1963, Ladislav Adamec lucrează în aparatul C.C. al P.C. din Cehoslovacia. A absolvit Școala Superioară de Partid de pe lîngă C.C. al P.C. din Cehoslovacia și și-a dat doctoratul la Institutul Economic din Praga. În anul 1969, a fost numit vicepreședinte al guvernului R.S. Cehe, iar în 1986 — prim vicepreședinte al guvernului R.S. Cehe. În anul 1987, a fost numit în funcțiile de vicepreședinte al R.S. Cehoslovace și de președinte al guvernului R.S. Cehe. Din anul 1966, este membru al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, iar în 1987 a fost ales în Prezidiul C.C. al P.C. din Cehoslovacia. Din anul 1969, este deputat al Consiliului Național Ceh.

Ladislav Adamec a fost distins cu Ordinul Republicii, cu Ordinul „Victoriosul Februarie" și cu Ordinul Muncii.

La ceremonia depunerii jurămîntului de către membrii noului guvern, președintele R.S. Cehoslovace, Gustav Husak, a subliniat, între altele, necesitatea concentrării eforturilor în vederea realizării planului pe anul în curs și pregătirii unei baze solide pentru perioada următoare. El a cerut, totodată, să fie acordată o atenție permanentă dezvoltării calitative a economiei naționale, precum și aplicării măsurilor menite să adîncească democrația socialistă.

În alocuțiunea de răspuns — relevă agenția „C.T.K." —, președintele guvernului R.S. Cehoslovace, Ladislav Adamec, a relevat dorința guvernului de a deveni acel centru de conducere a economiei care să influențeze și să coordoneze activitatea întregii sfere economice.

Viena — oraș al dialogului internațional

În consens cu voința întregii națiuni, parlamentul austriac a adoptat, la 26 octombrie 1955, legea constituțională asupra neutralității permanente a Austriei. Această decizie intervenea odată cu încheierea retragerii trupelor de ocupație ale celor patru mari puteri din alianța antifascistă învingătoare în cel de-al doilea război mondial (U.R.S.S., S.U.A., Marea Britanie, Franța) și dobîndirea independenței și deplinei suveranități, perioada ce a urmat marcînd promovarea, de către statul austriac, a unei politici consecvente de colaborare cu statele vecine din bazinul dunărean, cu toate statele lumii. Austria a devenit, de altfel, un membru activ al Organizației Națiunilor Unite, care și-a stabilit unul din sediile sale la Viena.

„Centrul Internațional Viena", în birourile căruia își desfășoară activitatea o serie de organizații specializate și oficii ale O.N.U., a devenit o veritabilă emblemă a metropolei de pe Dunăre. De fapt, tradițiile de oraș al dialogului internațional din perioada postbelică au început, pentru Viena, la doi ani după proclamarea neutralității Austriei, respectiv în 1957, prin stabilirea, aici, a sediului Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (AIEA). Zece ani mai tîrziu, Viena a devenit gazdă a sediului ONUDI (Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Industrială), care, în 1985, s-a constituit drept cea de-a 16-a organizație specializată a O.N.U. Tot în capitala austriacă se află un centru O.N.U. pentru dezvoltare socială și probleme umanitare, trei instituții ale Organizației mondiale pentru combaterea traficului de droguri, un oficiu O.N.U. pentru dreptul comercial internațional, Agenția Națiunilor Unite de ajutor și lucrări pentru refugiații palestinieni din Orientul Mijlociu (UNRWA), alte servicii ale O.N.U.

Despre vocația dialogului multilateral, cultivată de capitala Austriei, vorbește, elocvent, și faptul că, în prezent, aici se desfășoară lucrările reuniunii general-europene.

Între România și Austria se dezvoltă relații de colaborare bilaterală pe multiple planuri, impulsionate, în mod determinant, de rodnicele convorbiri purtate, de-a lungul anilor, de președintele Nicolae Ceaușescu cu șefi de stat și de guvern ai Austriei. În același timp, cele două țări conlucrează în sfera vieții internaționale, în vederea asigurării păcii și înțelegerii între toate națiunile lumii.

PANORAMIC

Reverberaţiile Hiroshimei (VI)

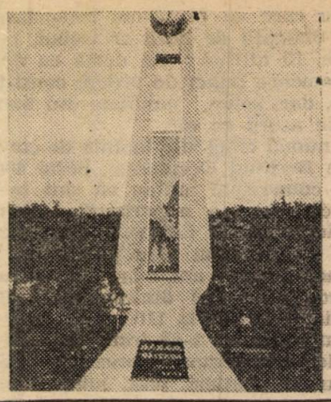

Monumentul ridicat în Parcul Chuo, din oraşul japonez Nuhama, prefectura Ehime, pentru a da expresie hotărîrii locuitorilor de a-şi declara localitatea drept zonă liberă de arme nucleare

Hiroshima — oraş al păcii

Este ora 8,15, momentul cînd bomba atomică a fost lansată, aici, la 6 august 1945. Zecile de mii de oameni prezenţi în jurul Cenotafului memorial din centrul Parcului păcii din Hiroshima se ridică, solemn, în picioare, şi o tăcere profundă te face să simţi vibraţiile emoţionante ale acestui moment de reculegere în memoria zecilor de mii de oameni dezintegraţi, în acea clipă de funestă amintire din istoria omenirii, a celorlalte zeci de mii de oameni atinşi de suflul otrăvitor al deflagraţiei, care şi-au pierdut, între timp, viaţa. Tăcerea se întinde peste tot, îi cuprinde pe toţi, încît ai impresia că îşi reţin respiraţia. Oraşul însuşi se învăluie într-o clipă de tăcere, automobilele, autobuzele, tramvaiele se opresc, pasagerii coboară şi păstrează, solemn, acolo unde se află, momentul de reculegere, într-un gest mişcător de solidaritate umană, în memoria şi în apărarea vieţii, bunul cel mai de preţ al omului. Timp de un minut, întregul oraş îşi încetează, practic, activitatea, transmiţînd generaţiilor mai tinere mesajul luminos al voinţei de a exista şi de a duce peste timp amintirea celor ce au fost. Cel mai important element al acestui moment este tăcerea. În Parcul păcii bate Clopotul păcii. Sute de porumbei se înalţă în văzduh, fîlfîind cu aripile lor în aerul cald...

Momentul de reculegere constituie clipele cele mai tulburătoare, cele mai emoţionante ale comemorării anuale a victimelor bombardamentului atomic. În fiecare dimineaţă de 6 august, în jurul Cenotafului memorial din Parcul păcii, vin pînă la 55 000 de oameni, urmaşi sau rude ale celor dispăruţi în şi din cauza cataclismului atomic, hibakusha, oficialităţi locale, reprezentanţi ai guvernului japonez, ai organizaţiilor pentru pace din ţară şi străinătate, invitaţi şi delegaţi japonezi şi străini la conferinţele şi manifestările prilejuite de comemorarea tragediei atomice. Heiwa Park este, acum, de nerecunoscut. Pe peluze şi pe aleea centrală au fost instalate bănci pentru 40 000 de oameni, iar alte 10 000—15 000 se află pe alei. În partea dreaptă a Cenotafului — spre Motoyasugawa — este adus Clopotul păcii, instalat un microfon pentru vorbitori, amplasată o orchestră şi un cor.

Ceremonia începe la ora 8, cu depunerea în cripta Cenotafului memorial a listelor cu numele hibakusha care au încetat din viaţă de la precedenta comemorare. După momentul de reculegere, primarul Hiroshimei dă citire Declaraţiei păcii, emoţionantă pledoarie-apel pentru abolirea armelor nucleare, astfel încît angajamentul solemn înscris pe Cenotaf — „Fie ca voi toţi să dormiţi în pace, pentru că noi nu vom repeta răul" — să fie respectat, iar tragedia Hiroshimei să nu se mai repete. Un adevărat laitmotiv al Declaraţiilor păcii, rostite de-a lungul anilor, îl constituie ideea că omenirea nu are altă soluţie pentru a supravieţui, decît să renunţe la confruntări, să aboleasă armele nucleare, să treacă de la ameninţare la cooperare.

La ceremonie ia, de regulă, cuvîntul şi primul ministru sau reprezentantul său, în numele guvernului japonez. La aceste ceremonii au participat patru prim-miniştri : Eisaku Sato, în 1969, Takeo Miki, în 1976, Zenko Suzuki, în 1981, şi Yasuhiro Nakasone, în 1985.

TRADIŢII. Seara, în cadrul manifestărilor comemorative, pe braţele fluviului Ota, sînt lansate mii de corăbioare împletite din paie de orez sau din rogoz, cu pînze de hîrtie, cu lampioane de hîrtie colorată, cu lumînări aprinse, producînd impresionante jocuri de lumini. Este Toro-nagashi, o variantă a Okuribi-bi, focurile aprinse în cadrul sărbătorii Bon, în semn de rămas bun de la spiritele care se reîntorc în lumea lor, după ce au vizitat familia, în timpul acestei sărbători.

Bon a fost, la origine, o suită de practici şi servicii confesionale, dar a devenit, între timp, o sărbătoare foarte populară, prilej de reunire a membrilor unei familii, în fapt cea mai importantă după Anul Nou. Ceremoniile Bon se desfăşoară la oraşe, de regulă în zilele de 13—16 iulie, iar în localităţile rurale, în perioada 14—17 august.

Miile de bărcuţe lansate, la Hiroshima, în cadrul manifestărilor comemorative anuale, în special în amonte de Aioi Bashi, podul Aioi, se despart în două ghirlande de lumini multicolore care îmbrăţişează Heiwa Park, curgînd spre golf, pe ambele braţe Motoyasu şi Hon.

Nu poţi să nu te întrebi ce simt oamenii Hiroshimei în aceste momente şi cine a avut iniţiativa comemorărilor anuale. Căutînd răspunsurile, ajungi la unele dintre cele mai vechi tradiţii nipone, care dezvăluie sensuri şi orizonturi nebănuite pentru înţelegerea semnificaţiilor lor. Prima dintre aceste tradiţii se referă la vizitarea mormintelor de familie, care este un fel de instituţie socială ce şi-a pierdut, în mare măsură, natura religioasă iniţială, devenind, ca şi sărbătoarea Bon, un prilej de reunire a familiei pentru a cinsti memoria înaintaşilor. Este Higan-no Chunichi, ziua echinocţiului de primăvară — de asemenea, sărbătoare naţională în Japonia (săptămîna echinocţiului se numeşte Higan). La origine se află un străvechi cult al Soarelui, ce se mai păstrează ca atare în unele locuri din arhipelag, peste care s-a suprapus budismul, higan însemnînd „celălalt ţărm", adică Nirvana, paradisul, în contrast cu „acest ţărm" al lumii vii. Se crede că, în ziua echinocţiului de primăvară, Soarele apune exact acolo unde se află Nirvana.

În ziua echinocţiului de primăvară sau în cele ale săptămînii respective, cimitirele japoneze se transformă într-un loc de pelerinaj, un fel de ieşire la „iarbă verde", mai ales atunci cînd timpul este frumos.

Primul Higan după bombardamentul atomic a echivalat, la Hiroshima, cu o încălcare nepermisă a tradiţiei, pentru că puţine dintre victimele tragediei se odihneau în mormintele de familie din cimitirele oraşului. Majoritatea fuseseră fie dezintegrate, fie incinerate şi depuse în morminte comune. În săptămînile care au urmat perioadei Higan, cîţiva locuitori au luat iniţiativa construirii unui „Turn al

SOMALIA

Obiective ale dezvoltării

Somalia, stat aflat în estul continentului african, aniversează, la 21 octombrie, 19 ani de la Ziua revoluţiei prin care puterea era preluată de Consiliul Revoluţionar Suprem, condus de Mohamed Siad Barre, moment ce a deschis calea unor ample prefaceri înnoitoare în întreaga ţară. În acest sens, programele de dezvoltare economică au avut, ca obiectiv principal, agricultura şi, în primul rînd, sectorul zootehnic, dat fiind că aproximativ trei pătrimi din populaţia activă este ocupată cu creşterea animalelor. Industria nu a fost, însă, neglijată şi, astfel, la Mogadiscio şi Kisimayo, au fost puse în funcţiune o uzină siderurgică, o rafinărie de petrol, filaturi de bumbac, unităţi ale industriei alimentare, o mare tăbăcărie, fabrici de conserve, fabrici de zahăr etc. A fost lansat şi un amplu program de modernizare a instalaţiilor portuare de la Mogadiscio şi Berbera, prin care capacitatea acestora va spori, în final, cu 65 la sută. De asemenea, au fost aplicate cu succes proiecte de dezvoltare rurală. Cel mai recent este lansat în districtul Wanle Wayne, din sudul ţării, care are în vedere 10 000 agricultori, 7 000 nomazi şi 3 000 locuitori urbani. Se urmăreşte îmbunătăţirea aprovizionării cu apă, a serviciului medical, reorientarea agriculturii etc.

Între România şi Somalia s-au stabilit şi se dezvoltă bune relaţii de prietenie şi colaborare, puternic impulsionate de convorbirile la cel mai înalt nivel de la Bucureşti şi Mogadiscio, ce slujesc cooperării bilaterale şi, deopotrivă, cauzei păcii şi înţelegerii internaţionale.

sufletelor", în apropiere de Podul Aioi, care să servească drept loc de pelerinaj la viitorul Higan și pentru comemorarea „zilei morții victimelor". Aceasta din urmă este cea de a doua tradiție importantă care se află la originea ceremoniilor anuale de la Hiroshima, „Turnul sufletelor" fiind precursorul Cenotafului memorial din Parcul păcii, unde, chiar înainte de 6 august 1946, rudele morților identificați depuseseră deja liste cu numele lor.

Meinichi, aniversarea „zilei morții înaintașilor", este unul dintre evenimentele cele mai importante pentru o familie japoneză. În Japonia, memoria înaintașilor nu este cinstită prin zilele de naștere sau onomastice, ci prin strîngerea întregii familii la mormîntul acestora în ziua aniversării morții. Ca și în cazul Higanno Chunichi, Meinichi și-a pierdut sensul religios inițial, devenind tot un prilej de reafirmare a solidarității familiei celor vii. Totuși, Meinichi are pentru japonezi și o rezonanță afectivă aparte, care este dată, în parte, chiar de acest cuvînt, deoarece el se scrie cu două ideograme, prima însemnînd viață, iar a doua — zi. Este ecoul unei credințe ancestrale, potrivit căreia strămoșii păstrează tot timpul legătura cu urmașii lor. Aniversarea „zilei morții" are semnificația reconfortantă a unei afirmări a vieții și a tot ce este legat de ea, este un reflex al dorinței omului de a depăși destinul individual și a deveni nemuritor prin amintirea pe care i-o poartă urmașii.

INIȚIATIVE. La primul Meinichi de după bombardament, în dimineața zilei de 6 august 1946, deși forțele de ocupație interziseseră orice adunări publice, mii de oameni s-au adunat în tăcere, spontan, în decorul de coșmar al fostului oraș, în zona deasupra căreia explodase bomba atomică, în jurul Turnului sufletelor, unde au fost depuse noi liste cu numele victimelor cunoscute ale bombardamentelor. Unii dintre participanți purtau chiar lozinci prin care își afirmau dorința ca tragedia să nu se mai repete. Pe una dintre lozinci se putea citi : „Pace lumii din Hiroshima !". A fost un moment care a impresionat profund pe oamenii Hiroshimei, supraviețuitori ai dezastrului, sau veniți aici între timp. Pentru a menaja sensibilitățile forțelor americane de ocupație, care interziseseră difuzarea oricăror informații în legătură cu consecințele bombardamentelor atomice, autoritățile orașului Hiroshima au numit, post factum, această emoționantă manifestare drept „Festivalul păcii". Nu a fost, însă, un festival, nici măcar o ceremonie. Nimeni n-a rostit nici o cuvîntare.

După această manifestare spontană, oficialitățile locale, la capătul unor dezbateri aprinse, au optat pentru organizarea, în fiecare an, la 6 august, a unui „Festival al păcii". Opțiunea a fost supusă aprobării autorităților de ocupație, astfel încît, la 6 august 1947, a fost organizată prima ceremonie în apropiere de podul Aioi, unde a fost improvizată o tribună. În cursul acelei ceremonii au fost rostite cuvîntări, iar primarul de atunci al orașului, Shinzo Hamai, a dat citire unei impresionante „Declarații a păcii" : „Acei care au cunoscut și au înțeles pe deplin chinurile și păcatele războiului îl vor denunța pînă în cea din urmă clipă și vor dori pacea cu cea mai puternică ardoare". A fost, de asemenea, prezentat un mesaj din partea generalului Douglas McArthur, comandantul Forțelor americane de ocupație. Atunci, pentru prima dată, la ora 8,15, a fost păstrat un moment de reculegere, a bătut „Clopotul păcii", și-au luat zborul sute de „porumbei ai păcii".

Autoritățile orașului au preluat, astfel, o inițiativă spontană a oamenilor Hiroshimei și, de atunci, prin eliminarea treptată a unor aspecte nelegate direct de eveniment, s-a ajuns la ceremoniile anuale în memoria victimelor bombardamentelor atomice. Comemorările de astăzi, care produc o impresie atît de profundă în întreaga lume, le datorăm acestor oameni minunați ai orașului martir, respectului lor pentru cei sacrificați, dragostei lor de viață, dorinței de a-și feri urmașii de tragedii similare celei abătute asupra înaintașilor lor.

Oamenii Hiroshimei au fost cei ce au luat și inițiativa altor acțiuni, dintre care unele de mare răsunet în cadrul luptei pentru pace, nu numai în Jaopnia, ci și în lumea întreagă.

Paul Diaconu

(Sfîrșit)

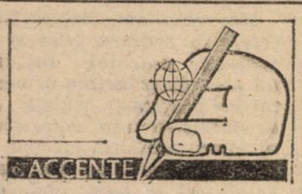

Absurdul inutilizabil...

Dacă admitem că războiul este un accident sinistru care zdruncină pacea regională sau globală, trebuie să admitem, în același timp, că istoria a fost și este plină de accidente sinistre. Desigur, războaiele de astăzi sînt mai pustiitoare, mai crude și cu efecte împlinite sau potențiale mai profunde decît în trecutul rezonabil sau foarte îndepărtat. Fac, însă, parte dintre aceia care consideră că numeroasele confruntări care au minat liniștea planetei nu au fost nici ieftine, nici amabile, nici întîmplătoare.

Diferența de calibru dintre conflictele contemporane și cele din urmă cu cîteva veacuri reprezintă elementul disociativ, factorul-cheie menit să ne pună pe gînduri nu numai pe noi, dar și pe urmașii noștri. În definitiv, forța care îți stă la dispoziție îți oferă și marja de a sfida, în proporții variabile, instinctul de conservare al omenirii. Pînă la urmă, tehnica de luptă decide caracterul luptei : combați un pîlc de adversari sau omenirea în ansamblu, cu mediul său înconjurător cu tot. Trecerea inceată, dar convingătoare de la supremația cavaleriei la supremația rachetelor a produs, cum era și firesc, mutații profunde, complexe și încă insuficient analizate în planul deciziei militare și politice.

Gestul de a apăsa pe un buton care să năruiască structuri mondiale nu este un gest nici ușor de finalizat, nici ușor de reparat. Răspunderea de a hotărî „pace sau război" prin apăsarea unui buton este incomparabil mai grea decît groaznica povară de a artizana alternativa „nici pace, nici război". Firește, tentația normală a oricărui factor care scrie istoria este să edifice pacea. Războiul însă, dincolo de tentațiile raționale, logice sau ale bunului simț, bate, uneori, la ușă, dictează constrîngeri și impune, în cele din urmă, adoptarea unei riposte.

Diseminarea armelor nucleare este unul din reperele care complică și tensionează problema. Las la o parte faptul că o negociere în doi este, în acest cadru, suficient de complicată, intențiile reale din spatele intențiilor declamate conținînd prea multe imponderabile pentru a fi tratate ușor și exhaustiv. Las la o parte faptul evident că, inclusiv în asemenea circumstanțe, realitatea că doi sau foarte puțini au un acces clar la pîrghia nucleară nu creează, automat, nici asigurarea dreptului la liniște a majorității, nici un arbitraj total acceptabil pentru întreaga planetă. Ceea ce merită, însă, luat într-o atentă considerare este că o listă în continuă extindere a „clubului nuclear" facilitează factorii de perturbare nu numai în negocierile privind pacea, dar și în pregătirea naturii conflictelor viitoare. Tentația de a se apela la plafonul nuclear crește odată cu dezvoltarea accesului la acest plafon.

Cită vreme experimentarea unei bombe atomice devenea fapt probant pentru însăși deținerea acestei arme, lucrurile nu se desfășurau simplu, dar nici excesiv de complicat. Seismografele, sateliții și toate formele de spionaj sau interceptare intrau în alertă, fixau identitatea abonatului „legal" sau „ilegal" la clubul nuclear, se acționa juridic, politic sau în alte forme și, în general, tentația de abonare la puterea supremă se oprea în acest punct.

Simulatoarele și tehnicile de vîrf au creat, însă, și aici, ample marje de a se opera discret și de a se obține o bombă în deplină stare de funcționare înainte sau în afara experimentării clasice, tradiționale. Se adaugă, la această performanță tehnică, menită să amplifice vertiginos pericole subtile și pericole de o marcată evidență, eficiența incalculabilă a calculatoarelor care ieftinesc și scurtează laborioasul sistem de socoteli ce trebuie întreprinse pe drumul care duce spre bombă. „Newsweek" notează :

„Acum, calculatoare ușor de procurat în țările lumii a treia permit o importantă accelerare a calculelor teoretice necesare pentru proiectarea bombelor. Pe lîngă aceasta, sînt disponibile noi mijloace de asistență tehnică, cum ar fi aparatele sofisticate de fotografiere cu raze X, care înregistrează pe peliculă, cu o viteză impresionantă, detonarea explozivă convențională ce declanșează explozia atomică. Miezul nuclear al unei bombe cu implozie este înconjurat cu explozivi convenționali de mare putere, care implodează materialul nuclear pentru a declanșa reacția în lanț pe care o produce explozia atomică. Pentru a se putea realiza acest lucru, implozia trebuie să fie uniformă. Aparatul de fotografiat cu raze X îi poate informa pe oamenii de știință dacă au proiectat corect această detonație, care constituie elementul critic al construcției bombelor atomice. O altă tehnică disponibilă este testul cu putere zero. Bombele simulate, care utilizează explozivi convenționali, pot fi utilizate acum pentru evaluarea proiectului unei bombe nucleare. Explodarea subterană a acestor arme ar fi aproape imposibil de detectat — în nici un caz, prin posturile de ascultare sau sateliți".

Întrucît nu s-a inventat încă un satelit care să detecteze intenția de a deveni agresiv (fapt care ar încurca tuturor toate socotelile), mai rămîne să ne bazăm pe dorința legitimă de supraviețuire într-o epocă influențată, totuși, de o concluzie majoră și elementară, și anume că, într-un război nuclear, nu vor exista nici învingători, nici învinși, ceea ce transferă confruntarea exact în zona pe care o merită, și anume în aceea a absurdului inutil, și nu util cum se crezuse la un moment dat...

Radu Budeanu

Un labirint dalmat (III)

Unde se ascunde sufletul unui oraş?

Învăluit de un balet de amabilităţi, executat cu o plăcută dezinvoltură de proaspătul meu prieten Branko, ne îndreptăm spre „Lada" redacţiei „Medjunarodna Politika" al cărei invitat sînt. Pornim. Revăd Belgradul după aproape un deceniu. Gara (care a împlinit de curînd un veac) nu e departe de centrul capitalei, iar hotelul meu, aflat vis-à-vis de parlament, e tot în miezul Belgradului. Nu remarc artere noi sau construcţii noi, perspectivele au rămas cuminţi, aceleaşi, dar parcă lumina e alta. Clădirile vechi, baroce sau neoclasice, şi-au pierdut solemnitatea afumată, au fost spălate şi periate şi cochetează acum cu maturitatea prematură a blocurilor postbelice. La nivelul străzii, o circulaţie rutieră acerbă, nervoasă, condimentată de admonestări vehemente, dar repede stinse de un adevărat patos al reconcilierii. Toate mărcile pămîntului, foarte vechi sau foarte noi, strălucitoare sau hodorogite, se învălmăşesc pe străzile întortocheate, adesea în pante severe, alunecînd bară în bară sau înghiontindu-se pentru a găsi mereu imposibilul loc de parcaj. Pe trotuare, forfotă intensă, multicoloră, cu un aplomb vestimentar apăsat.

Ajungem la hotelul „Splendid". Nu e splendid : e curat, discret, mititel. Mi se oferă cheia nr. 102, urc un etaj, descui uşa, intru şi îmi caut camera. O găsesc şi nu prea. E mai înaltă decît cuşeta vagonului în care tocmai nu am dormit, dar nu mai lată. Pare un vestibul în care s-a plasat un pat. Bine că nu se zdruncină. Îmi las bagajele, mă spăl într-o toaletă concepută pentru clienţi filiformi şi excesiv de scunzi şi cobor repede în holul minuscul unde şi-a găsit, totuşi, un loc recepţia. Brănko mă aşteaptă încîntat, blajin, proaspăt. Vom merge pe jos pînă la redacţie. E la doi paşi. De partea cealaltă a centrului...

Înaintăm ca în vis. Lumea e debordantă şi veselă, nu are loc nici în sus, nici în jos, nici de la dreapta, nici de la stînga. Toţi se strecoară, fac piruete, se înghiontesc voios, se lovesc piept în piept, ha-ha, izbucnesc din magazine sau se înfig în magazine rîzînd încurajator. Eşti luat de mîini, de talie şi pe după umeri, pentru a fi aşezat cînd aici, cînd acolo, toţi te pun şi te repun, ha-ha, pentru că, vai, încurci pe toată lumea. O voioşie năpraznică, neistovită te pune în mişcare simultan în toate direcţiile, şi în jurul tău e o trîntă zglobie, de o politeţe balcanică pe muchia de cuţit dintre mucalire şi spăşire. Aş vrea să fiu imponderabil, imaterial, dar nu şi transparent, m-aş face libelulă şi lăcustă, în acelaşi timp, proiect care cade din start spre liniştea sufletească a tuturor părţilor care au concurat la realizarea acestei călătorii.

Pînă una-alta, ca să îmi trag sufletul, mă postez în faţa unei vitrine. E simpatică, dichisită şi crocantă, ca majoritatea celor pe care le-am remarcat cu toată busculada din jur. Transfochez preţurile : cu şapte sau şase cifre. Mă mai uit o dată : tot cu şapte sau şase cifre. Mda. Împart un salariu la preţul unei perechi de pantofi, un dinar la un dolar, mă corectez, înmulţesc 3 200 de dinari, cît fac un dolar, cu 10 şi 100, apoi împart la preţul pantofilor, şi aşa mai departe pînă cînd Branko îmi şopteşte, grav, că da, e adevărat, inflaţia continuă să fie galopantă. Nu am dubii. Sînt perfect de acord. Renunţ să memorez preţuri, pentru că nu mi-am luat medicamentele necesare cu mine : pantofii — sute de mii, canadienele — şi mai multe sute de mii, o rochie — unul sau două milioane, o bere — cîteva mii, şi aşa mai departe. Asta mă va scuti de banii mărunţi, care nu mai au ce căuta printre scorurile mai sus amintite. Oricum, cu cîteva bancnote de 50 000 fiecare poţi ieşi în oraş pentru micile cumpărături.

Nu mai analizez vitrinele. Le las să defileze în toată deplinătatea atracţiozităţii lor şi privesc lumea care vine, vine, vine buluc spre mine. Şi bărbaţii şi femeile poartă vestoane cu umeri supra-atletici, cu mînecile sumese cu o atentă neglijenţă, pantaloni cu fundul imens, căzut şi foarte îngusti la gleznă. În felul acesta, calităţile corporale ale oricui sînt ferm anulate, toţi au un aer bufant, de momîi solide şi hître pornite să şteargă pavajul cu spatele, pentru că ai senzaţia de neînfrînt că mergînd se şi aşază. Diferenţa dintre un bărbat şi o femeie este asigurată de machiaj. Adulţii nu se machiază. Adultele da. Cu tineretul, de ambele sexe, lucrurile se complică. Băieţii sînt raşi în cap şi cu smocuri salvate în creştet, iar fetele sînt, de asemenea, rase în cap, dar cu bretoane parţiale. Şi ei şi ele se machiază cu picăţele, linii şi cercuri concentrice în mov, în verde, în portocaliu. Stilul punk face ravagii ! Singurii reconfortanţi, frumoşi şi împăcaţi cu sine sînt bătrînii cu gambete, canotiere, lavaliere şi bastoane, cu privirea limpede şi un zîmbet cuminte, deschis, luminos. Există şi un număr de pietoni tradiţionali, normali, clasici, care se pierd, însă, sub presiunea restului, dizolvîndu-şi contururile şi devenind, vag, invizibili.

Din cînd în cînd, în mijlocul trotuarelor, grătare doldora cu jăratic şi oale pîntecoase emanînd, ca nişte locomotive, fuioare de aburi. Aici se vînd porumbi copţi şi porumbi fierţi, probabil deliciu tradiţional al belgrădenilor, din moment ce puţini îşi refuză plăcerea de a se lua la trîntă cordial şi de a ieşi, ghemotoc, cu ştiuletele în dinţi. La fel de frecvente, grătarele pentru castane, de asemenea asaltate, ha-ha, şăgalnic şi tenace.

Mă strecor prin spectacolul frenetic al străzii, printre oameni colorati şi magazine colorate, printre preţuri prea lungi pentru a fi plauzibile şi printre mirosurile întortocheate de gogoşi, sosuri picante, năut şi parfumuri franţuzeşti, parcurg trasee capcană printre mesele şi scaunele cafenelelor, patiseriilor, restaurantelor, cofetăriilor şi iar cafenelelor care şi-au împins viaţa în stradă cu o tandreţe moleşită, ocolesc grupuri de oameni ancoraţi în taclale interminabile, tocîndu-şi timpul cu o culanţă balcanică imperturbabilă, privesc faţade, unghiuri şi dragostea faţă de copaci, (fiecare cu grătarul său împrejmuitor, fiecare cu rotonda sa de caldarîm reliefat) şi încerc să descifrez nota distinctă a acestui babilon cuminte, picant cu măsură, subtil cu măsură, nici prea vechi, nici prea nou, cu o veselie protocolară şi o melancolie perfectibilă. Nu găsesc definiţia, şi accentul decisiv îmi alunecă, ferm, printre degete. Aflu însă, cu o satisfacţie tardivă, că un documentarist francez, dorind să facă un film despre un oraş cochet, normal, modern fără excese, combinînd Roma cu Parisul, Atena cu o aşezare nord-americană, dar nefiind nimic din toate acestea, însă totul din ceva ce nu poţi localiza, a ales Belgradul. Accept cu entuziasm această afirmare prin negare, adăugînd că vechea cetate înrădăcinată la confluenţa Savei cu Dunărea, zdruncinată de năvăliri născute în toate punctele cardinale, şi-a găsit liniştea de-abia în urmă cu aproape un veac, liniştе, şi ea, întreruptă în cel de-al doilea război mondial. Oraşul rămîne, încă, propria sa uvertură, iar primele acorduri ale operei de-abia se conturează.

Ajungem, în sfîrşit, la redacţie. Un imobil vechi, dar nu secular, cîteva trepte, un coridor în zig-zag şi puţine camere, integral tapisate cu cărţi. Prin cele cîteva birouri, cîţiva redactori, nu mulţi, care formează echipa de realizare a „Medjunarodnei Politika", bilunar de certă anvergură profesională. Discuţie cordială cu conducerea redacţiei, schimburi de impresii despre Romînia şi Iugoslavia, amintiri despre prieteni comuni, retrospectivă asupra legăturilor reciproce, perspectivă asupra legăturilor viitoare, ton prietenesc, intenţii pozitive. Desigur, intrăm şi în subiectul-cheie.

— Tovarăşe Radu Budeanu, ce v-ar interesa în Iugoslavia?

— Totul.

— Ha-ha... N-aveţi timp pentru aşa ceva...

— Nu am. Aşa că ar rămîne să văd ceva foarte specific, foarte percutant, despre care mulţi vorbesc, dar puţini scriu. Coasta dalmată ar fi un eşantion, cred.

— Coasta dalmată ? Minune ! Merită. Cînd aţi dori să plecaţi ?

— Acum.

— Ha-ha... Bine. Mîine. Bine ?

— Foarte bine !

Mai abordăm, firesc, subiectele la ordinea zilei şi la ordinea veacului, întocmim un plan de principiu al vizitei, mi se propune, ţinînd cont de ministructura colectivului, să plec neînsoţit, accept, iarăşi schimburi de sincere amabilităţi şi, gata, încheiem.

Din nou pe jos, spre hotel. Busola mea interioară începe să funcţioneze. Nu am de refăcut decît traseul invers. Maratonul se desfăşoară în limitele aceluiaşi centru care este relativ restrîns. Într-o jumătate de oră îi atingi extremităţile oricît ai fi de uituc. În faţa hotelului, Branko îmi propune o cină, „informal", eu sînt amator de discuţii fără papion şi convin, ha-ha, să ne revedem la ora 20,00, ora locală.

Exact la ora fixată, coborîşcara îngustă şi îmi zăresc amfitrionul interminabil şi, ca de obicei, elastic, dar privind ca un Sfinx spre infinitul îndepărtat. Îl trezesc, el revine din blînda sa absenţă, izbucneşte în rîs, izbucnesc şi eu, ah ce fericiţi sîntem, chiar dacă cîţiva greci trec melancolici pe lîngă noi, schimbînd cuvinte care se termină, în şaradă, sau în „iki", sau în „isos". „Unde mergem ?" „Unde vreţi". „Unde vreau ?". Şi alege. Mergem în Skadarlija. Îmi place cum sună, dar habar nu am cum arată. Arată bine, îmi promite el, iar eu îl cred pe loc.

S-a înserat. Seară desuetă de toamnă, molcomă şi cuminte, dacă nu ar fi învrăjbită de claxoane, faruri, pulsaţiile reclamelor şi lascivitatea şmecher marcată a luminilor din

vitrine. Ne despărțim de vuietul rutier, coborîm cîteva străduțe terne și buf! deodată, printr-o poartă nevăzută, intrăm în altă epocă, în altă lume, în ceva ce am mai văzut sau mi se pare.

Strada coboară într-o pantă adîncă și într-o liniște rontăită mărunt de clinchete și rîsete amortizate. Caldarîmul e robust, rar, calci pe pietre bombate și cobori, cobori mereu, uneori pe trepte. Fîntîni izbucnind în mijlocul străzii, copaci crescuți din senin, cișmele robuste, din piatră sau bronz, curgînd voios ca la munte. Pe dreapta și pe stînga acestei „rue" decupate din Montmartre, din Salonic sau din imediata vecinătate a Fontanei din Trevi, pe această avenidă belgrădeană interzisă automobilelor, casele scunde, de o meticuloasă șubrezenie, au la parter, fără excepție, taverne și terasele lor. Lăutari, orchestre în frac, chitariști solitari, lume în cîrduri, costume de epocă, jobene și crinoline, o atmosferă de fiestă retro, dar cu măsură. Nimic din nebunia carnavalului, nimic din docilitatea regulamentară a unei străzi obișnuite, un coctail cuminte pentru cheflii dietetici.

Ne așezăm pe o terasă, chelnerul vine imediat, are o privire cumsecade și e plin de idei. Nu înțeleg nimic, dar presupun că face o demonstrație cum un meniu balcanic poate fi și mai balcanic. La un moment dat, Branko îmi traduce, eu îl temperez, toate sînt bune și la locul lor, bem bere la halbe cu trei etaje iar eu ascult, privind castanii și cîțiva bătrîni cu gambete care trec pe lîngă fîntîni cu viorile sub braț, cît de frumoasă, ah, cît de frumoasă este Adriatica la ora cînd te-ai hotărît să o întîlnești. O voi întîlni mîine după-amiază.

Radu Budeanu

„C. I. A. – războaiele secrete: 1981 – 1987"

(15)

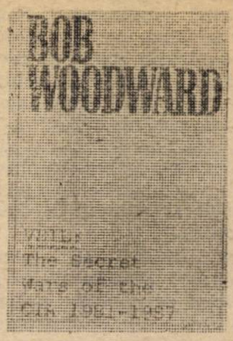

Bob Woodward

La începutul lui 1985, Casey comandase patru rapoarte separate asupra Nicaraguei.

După instalarea lui Reagan pentru al doilea mandat, la 20 ianuarie 1985, Casey văzu cu plăcere că Jim Baker și ministrul finanțelor, Donald Regan, își schimbă posturile. Baker trecuse la finanțe și Regan, pe care Casey îl cunoștea de pe vremea îndepărtată cînd și el frecventa Wall Street-ul, devenise șeful personalului Casei Albe. Baker avusese întotdeauna multă influență asupra președintelui. Cu trioul Baker, Meese și Deaver, președintele dispunea de un sistem de candidați rivali, fiecare încercînd să-i dărîme pe ceilalți doi. În felul acesta, nimeni nu reușise să ascundă mare lucru. Don Regan, dimpotrivă, miliardar și fost director la firma „Merrill Lynch", se implica, mai direct, în executarea dorințelor președintelui, grație unei echipe unite, care lucra numai sub ordinele sale. Casey constatase că, prin acest aranjament, președintele era mai destins și mai eliberat. La întrunirile guvernului, Reagan vorbea mai mult și se dădea prioritate opiniilor sale.

Casey văzu, în aceasta, prilejul unui efort concertat pentru furnizarea de fonduri forțelor „contras". Dar, de fiecare dată, cînd se prezenta în fața unei comisii a Congresului, întrebarea ce i se punea era cînd vor obține aceștia rezultate. „Nu sînt ghicitor, nu vă pot spune", replica Bill Casey.

Ascultînd, însă, sfatul lui Casey, președintele declară în public: „Contras sînt frații noștri" și „nu-i putem lăsa să cadă, tocmai cînd au nevoie de noi". În alt discurs, președintele adăugă: „Contras sînt echivalentul moral al părinților fondatori (ai Americii)".

Casey era, totuși, neliniștit văzînd că, de această dată, Casa Albă nu avea o strategie legislativă în legătură cu viitorul vot capital pentru finanțarea forțelor „contras". Dar el personal nu putea face mare lucru. El era un simbol

Președintele Ortega denunță, la O.N.U., presiunile nord-americane

negativ și trebuia să rămînă cît mai în umbră. În săptămîna votului, se duse la Pittsburgh să rostească un discurs și să viziteze niște redacții de ziare; la Casa Albă se părea că nu e nimeni. La 24 aprilie, democrații „anticontras" din Camera Reprezentanților sfîrșiră prin a vota. O propunere moderată, vizînd un ajutor nemilitar de 14 milioane dolari pentru „contras", a fost respinsă cu 215 voturi la 213. Casey era copleșit. Aproape că reușise: deplasarea unui singur vot ar fi dat un rezultat egal, deplasarea a două voturi ar fi însemnat o victorie pentru el. „Dacă n-ar fi fost călugărițele alea de la Maryknoll să-i scrie scrisori lui Tip O'Neill, exclamă Casey, am fi avut, astăzi, un program pentru contras".

■

Unii dintre cei care votaseră împotriva ajutorului afirmau, însă, că ar fi votat altminteri.

Casey a înțeles că eșecul în Congres nu însemna și sfîrșitul. La Casa Albă, un membru al Consiliului Securității Naționale, Oliver North, se vîrîse în acest vid cu un plan de salvare. Într-o notă către McFarlane, el propunea ca președintele să se adreseze publicului pentru a solicita donații particulare în favoarea „contras". McFarlane îi

ZAMBIA

Programul interimar economic

La 24 octombrie, Republica Zambia sărbătorește 24 de ani de la proclamarea independenței naționale — eveniment cu rezonanțe istorice în viața poporului zambian, care a constituit și piatra de hotar în drumul înfăptuirii unor transformări economico-sociale profunde.

În această direcție, rezultatele obținute de economia țării, în primele nouă luni de punere în practică a Programului național interimar de dezvoltare (iulie 1987—decembrie 1988), sînt apreciate ca satisfăcătoare. După cum declara directorul general al comisiei zambiene pentru dezvoltare și planificare, Zambia, ca și alte țări africane în curs de dezvoltare, este confruntată cu o serie de dificultăți, datorate, în principal, lipsei de resurse financiare pentru investiții, scăderii prețurilor la materiile prime pe piața internațională și datoriei externe. Avînd ca obiectiv strategic eliminarea dificultăților, programul interimar de dezvoltare își propune folosirea cu prioritate a resurselor interne, abandonarea unor soluții economice impuse de factorii externi, mai ales de F.M.I., intensificarea metodelor de stimulare a producției în agricultură, industria extractivă și artizanală. Astfel, ca urmare a aplicării acestui program guvernamental special, producția de cupru a crescut, anul trecut, cu 1,3 la sută, vînzările pe piața mondială depășind 250 000 tone. (Livrările externe de cupru furnizează acestei țări aproximativ 90 la sută din totalul încasărilor în devize liber convertibile). Programul — ale cărui măsuri sînt coordonate de organismul național de resort — a permis revalorificarea unor zăcăminte mai puțin bogate sau redarea în exploatare a unor mine părăsite, guvernul stimulînd, de asemenea, micile firme care produc utilaje și piese de schimb destinate industriei miniere. Anul trecut, în cadrul programului, guvernul zambian a investit, pentru redresarea acestui important sector al economiei, suma de 660 milioane kwacha (aproximativ 82,5 milioane dolari).

Între România și Zambia, între cele două partide și popoare, s-au statornicit și se dezvoltă bune raporturi de colaborare și solidaritate, contribuția hotărîtoare la întărirea și extinderea acestora avînd-o întîlnirile la cel mai înalt nivel de la București și Lusaka, soldate cu importante acorduri și înțelegeri.

spuse să aştepte puţin, dar aprobă fondarea „Fondului nicaraguan pentru libertate". Organizaţia putea fi recunoscută ca o societate scutită de impozite, încît donatorul îşi putea scoate contribuţia. North calculă : cu 15 sau 20 de milioane de dolari în plus, s-ar putea ajunge la un efectiv de 35 000 de oameni în rîndurile „contras".

[Tensiunea se menţinea, deoarece Statele Unite intensificau presiunile militare şi politice asupra Nicaraguei. La începutul lunii aprilie, preşedintele Reagan a prezentat o aşa-numită „propunere de pace" în America Centrală, prin care cerea guvernului de la Managua să negocieze cu grupurile „contras", S.U.A. angajîndu-se, în schimb, să nu le mai sprijine din punct de vedere militar, vreme de două luni. Dar, în paralel, se căutau noi forme prin care să se acorde fonduri grupurilor contrarevoluţionare. În primăvara lui 1984, se ceruseră 21 milioane dolari, dar momentul a coincis cu dezvăluirile privind implicarea C.I.A. în minarea porturilor nicaraguane şi ajutorul a fost refuzat de Congres. Spre sfîrşitul anului, se ceruseră 28 milioane dolari, dar atunci s-a aflat despre „manualul" întocmit de C.I.A. spre folosul rebelilor, în care se ofereau şi sfaturi în legătură cu... asasinatele politice. Congresul a decis, atunci, că preşedintele poate solicita doar un ajutor de 14 milioane dolari, dar nu trebuie să prezinte cererea înainte de 1 martie 1985.

Cererea fiind prezentată la data stabilită, votul în Camera Reprezentanţilor a avut loc în aprilie : nici un ajutor pentru „contras". Presiunile Administraţiei pentru un vot pozitiv au fost uriaşe, incluzînd intervenţia preşedintelui, care îi numea pe rebeli „luptători ai libertăţii". Unii democraţi calificau retorica anticomunistă a Administraţiei drept „cel mai rău McCarthyism". Se aprobă, în schimb, un proiect de asistenţă refugiaţilor nicaraguani (10 milioane dolari) şi alţi 4 milioane dolari drept contribuţie la un eventual plan de pace în America Centrală. Dar Casa Albă reintroduce legea în Congres şi, două luni mai tîrziu, este votată. C.I.A. are ce dorea : pe de o parte, unele fonduri pentru „contras" ; pe de altă parte, noi presiuni asupra economiei Nicaraguei, prin instituirea, în mai, a embargoului comercial total anunţat de preşedintele Reagan.

„Rebelii reînarmaţi şi dispunînd din nou de fonduri — scria revista «Newsweek» în luna septembrie a aceluiaşi an — au început ofensiva lor pe teritoriul nicaraguan. Pînă de curînd, F.D.M. şi-a limitat incursiunile la atacuri asupra satelor prost apărate de lîngă frontiera cu Hondurasul. Dar logistica îmbunătăţită şi fondurile sporite par să fi schimbat mersul evenimentelor". Războiul secret nu făcea decît să se înteţească. Armata rebelilor dispunea, acum, de între 12 şi 15 000 de oameni. În octombrie, primele sume din cele 27 milioane dolari „ajutor umanitar", votate pentru noul an financiar, ajungeau la „contras".

La Washington, în timpul acesta, sprijinitorii rebelilor pregăteau acţiuni şi mai îndrăzneţe. Bob Woodward scrie :].

În seara de 21 noiembrie, North l-a sunat pe Dewey Clarridge, care fusese numit, din şef al diviziei pentru America Latină, şef al diviziei pentru Europa. North părea frenetic : i-a declarat că avea nevoie de ajutor pentru a obţine drept de aterizare în Portugalia pentru un avion israelian aflat în misiune umanitară.

Clarridge a trimis, pe un canal sigur, un mesaj urgent „FLASH" în Portugalia, pentru a-i cere şefului staţiei C.I.A. din acea ţară să se afle la ambasada Statelor Unite la orele 3 dimineaţa. Într-o serie de mesaje, el i-a ordonat, apoi, să depăşească toate piedicile.

„Ceea ce urmează este o iniţiativă a Consiliului Securităţii Naţionale şi priveşte interesele guvernului la cel mai înalt nivel", declară Clarridge. Portugalia trebuia informată că „sprijinul pe care l-ar aduce nu va fi uitat şi va fi bine apreciat. Ambasadorul nu trebuia pus la curent". Şeful staţiei trebuia să-l întîlnească pe generalul Secord, care trecea drept „Richard Copp" şi care zbura spre Lisabona.

Dar Portugalia a refuzat cererea. North spuse, atunci, că voia numele unei companii de chartere în care să poată avea încredere. Dar repede !

Serviciul aviatic al C.I.A. a sugerat o companie care efectua operaţiuni clandestine pentru Agenţie : „Sainte-Lucie Airways".

Cum Clair George nu era disponibil, Clarridge s-a informat pe lîngă directorul interimar al operaţiunilor, Ed. Juchniewicz, care i-a explicat lui North că „Sainte-Lucie" funcţiona ca o întreprindere comercială normală şi că putea, prin urmare, să preia zboruri charter speciale pentru oricine.

North a aranjat ca „Sainte-Lucie" să-i trimită două avioane „Boeing 707". Acestea trebuiau să transporte 80 rachete antiaeriene „Hawk" în Israel, de unde să fie transbordate pe aparate israeliene cu destinaţia Iran. North conducea operaţiunea, utilizînd un cont bancar în Elveţia pentru „Lake Resources Inc." (nr. 386-430-22-1 la „Crédit suisse"). Pentru că i-a găsit o companie aeriană într-un răgaz atît de scurt, North i-a spus lui Poindexter : „Clarridge merită o medalie".

Luni 25 noiembrie, John

Ţărani evacuaţi din nordul ţării, datorită luptelor cu rebelii „contras"

McMahon fu informat că Agenţia ceruse o autorizaţie de zbor via Portugalia pentru arme destinate Iranului. McMahon se înfurie cumplit. Dat fiind embargoul asupra armelor destinate acestei ţări, dat fiindcă membrii Agenţiei jucaseră, în această afacere, un rol direct, era vorba de o acţiune clandestină. Exista pentru ea un *finding* ?

Juchniewicz îi spuse că, tehnic vorbind, C.I.A. nu făcuse nimic. North li se adresase lor, dar i se spusese că Agenţia nu putea să se însărcineze cu aşa ceva. North avea deja numele companiei „Sainte-Lucie" şi aranjamentele făcute cu aceasta erau o afacere strict comercială şi nu o acţiune clandestină.

Dar McMahon ştia să recunoască o acţiune clandestină. Mai ştia că trebuie să acţioneze repede. L-a convocat pe Sporkin (consilierul juridic) şi i-a cerut să pregătească o schiţă de *finding* pentru „a acoperi retroactiv utilizarea unei companii aeriene care depindea de Agenţie".

Sporkin a stat de vorbă cu cîţiva din cei mai străluciţi avocaţi ai săi. „Să facem în aşa fel încît preşedintele să-şi dea acordul", le-a spus el. Un *finding* ar fi constituit o poliţă de asigurare pentru Agenţie şi pentru Casey.

Sporkin se puse pe lucru, reducînd la o singură foaie *finding*-ul ce trebuia semnat de preşedinte. Se încheia cu : „Ordon directorului Agenţiei Centrale de Informaţii să nu informeze Congresul Statelor Unite... pînă la un nou aviz".

Sporkin ştia, de pe vremea cînd lucrase la Comisia de control a Bursei, că nu era un fapt neobişnuit în lumea afacerilor ca un şef de întreprindere să binecuvînteze retroactiv o acţiune, dacă ea era conformă politicii sale. Pentru a acoperi personalul Agenţiei, care îl ajutase deja pe North, Sporkin scrise : „Toate măsurile luate anterior de funcţionarii guvernului american, în îndeplinirea acestei sarcini, sînt ratificate prin prezenta".

Casey găsi că *finding*-ul era o bună treabă de avocat. Se săturase de comisiile pentru informaţii. Cu Durenberger ca preşedinte al comisiei senatoriale *[David Durenberger, senator republican din Minnesota]* defăimarea ajunsese la culme. Plîngerile se strînseseră de-a lungul toamnei.

Ce a urmat a fost, într-o măsură, fără probleme. Casey făcu să ajungă la Casa Albă schiţa de *finding* redactată de Sporkin. Conţinea extraordinarul ordin al preşedintelui cerînd directorului Agenţiei să nu prevină Congresul. Într-o notă către Poindexter, Casey preciza că acest text „trebuie supus semnării de către preşedinte, fără să treacă pe la cineva mai jos decît el în ierarhie". În acea săptămînă, McFarlane, epuizat şi în pragul unei depresiuni nervoase, îşi dădu demisia din funcţia de consilier pentru securitatea naţională. Poindexter părea succesorul gata găsit.

Casey fu încîntat de această schimbare. Poindexter era un dur şi nu simţea nevoia să flateze nici Congresul, nici presa.

În primul său raport către preşedinte, în calitate de consilier pentru securitatea naţională, la 5 decembrie, Poindexter prezentă *finding*-ul pregătit de C.I.A., pentru a fi semnat. Nu se menţionau decît ostaticii şi armele şi nu evoca nici o deschidere strategică mai largă. Dar Reagan semnă documentul. Poindexter a închis în safe unicul exemplar şi i-a cerut lui North să anunţe C.I.A. că era semnat.

Versiune românească şi comentarii de Stelian Ţurlea şi J. Mureşeanu

(Va urma)

POSTA REDACȚIEI

Viitorul insulelor Maldive

B. Anghel, București. Republica Maldive se întinde pe o suprafață de 750 kmp, de la nord la sud, în mijlocul unei mări al cărei nivel crește treptat. În următorii 20—40 de ani se apreciază că acest nivel va crește cu 20—30 cm. Majoritatea insulelor, din care numai 202 sînt locuite, nu au mai mult de un metru înălțime deasupra mării. Or, din cauza amplitudinii mareelor și a valurilor, creșterea nivelului mării este extrem de periculoasă. În aprilie, aeroportul internațional din Male, capitala țării, și alte cîteva insule au fost inundate de apă, iar pagubele au fost de peste 4 milioane dolari.

Cele 1 196 de insule ale arhipelagului Maldivelor, din Oceanul Indian, riscă, astfel, în următorii 30 de ani, să împărtășească, în mod lent, soarta Atlantidei și să dispară sub mare, ca urmare a creșterii progresive a nivelului apelor. Cei mai pesimiști dintre experți se tem chiar de dispariția statului înainte de anul 2010, dat fiind că rezervele de apă dulce s-ar putea epuiza pînă în 1992, alungîndu-i pe cei 200 000 de locuitori ai insulelor. Mica națiune islamică privește cu mare seriozitate problema, dar pesimismul nu-i înfrînge voința de a trăi și progresa. Înfloritoarea industrie turistică asigură Maldivelor o activitate economică modestă în cifre globale, dar foarte competitivă. În pofida a două încercări de lovitură de stat în 1980 și 1983, stabilitatea politică a țării și poziția ei de stat nealiniat, într-o zonă sensibilă din lume, au fost confirmate de realegerea, prin sufragiu indirect, a președintelui Maoumoon Abdul Gayoom, pentru al treilea mandat consecutiv.

Președintele Gayoom a apreciat situația suficient de gravă pentru a atrage atenția liderilor Commonwealthului la reuniunea lor, din noiembrie anul trecut, de la Vancouver, asupra perspectivei — fără precedent în istoria modernă — a dispariției unei națiuni din cauza unor factori ecologici. „Noi nu am contribuit la degradarea mediului înconjurător al planetei și nu trebuie să fim lăsați singuri. Nu avem nici tehnologia și nici resursele necesare pentru a face față amenințărilor care planează" — a declarat el. Apelul a fost luat în considerare și un grup de experți ai Commonwealthului a început o serie de studii, iar O.N.U. a angajat un program în acest sens.

În ce privește apa potabilă din arhipelag, se apreciază că menținerea actualului ritm de consum ar face ca țara să dispună de rezerve numai pentru încă doi ani. Locuitorii Maldivelor folosesc, fiecare, 175 litri de apă în medie pe zi. Reducerea consumului de apă are repercusiuni economice multiple. Mai întîi asupra turismului, unde calitatea și abundența apei sînt două condiții esențiale pentru dezvoltarea sa.

Totuși, pe plan economic, Maldivele înregistrează succese. Produsul național brut a crescut cu 7 la sută în 1986, cifrîndu-se la 78 milioane dolari. În 1987, ritmul de creștere economică a fost de 10 la sută. Balanța de plăți a țării a devenit excedentară în 1986. Importurile, în valoare de 59,9 milioane dolari, au fost ușor contrabalansate de cele 22,7 milioane dolari obținuți din exportul de pește și de cele 42 milioane dolari proveniți din turism. Turismul a oferit Maldivelor șansa unei dezvoltări moderne, amenințată, în prezent, de pericolul scufundării acestor insule.

„Freedom"

Nicolae Ionescu, Galați. Vă oferim cîteva amănunte în legătură cu stația orbitală occidentală, despre care ne întrebați.

La începutul lunii octombrie 1988, Statele Unite, nouă țări vest-europene, Canada și Japonia au semnat, la Washington, un acord asupra realizării unei stații orbitale. Programul de realizare a stației orbitale „Freedom" va costa, potrivit unor calcule preliminare, 23 miliarde dolari, din care 16 miliarde vor fi alocate de SUA, 4,2 miliarde de țările vest-europene, 2 miliarde de Japonia și aproximativ un miliard de Canada. Statele Unite urmează să realizeze carcasa principală a stației, instalațiile ei energetice, modulele destinate laboratorului și cosmonauților. La rîndul lor, țările vest-europene urmează să realizeze un modul-laborator și două platforme cosmice, una din ele urmînd să fie servită și reparată periodic de cosmonauți, iar cea de-a doua plasată pe orbită pentru a acționa în regim automat. De asemenea, S.U.A. vor mai crea încă o platformă în vederea plasării ei pe orbită. Japonia urmează să realizeze un modul destinat experimentelor, iar Canada un sistem mobil care să fie utilizat la montarea și deservirea stației orbitale.

Toți semnatarii acordului vor participa la finanțarea operațiunilor legate de lansarea în Cosmos a elementelor stației orbitale, precum și la exploatarea ei viitoare. Plasarea elementelor stației pe orbită va începe în anul 1995. Pentru înfăptuirea acestui program vor fi necesare 20 de zboruri ale navelor cosmice cu utilizare multiplă. Se prevede ca, în anul 1996, la bordul stației să se afle un echipaj permanent. În anul 1998, construcția stației se va încheia definitiv.

În cadrul unei conferințe de presă desfășurate la sediul Departamentului de Stat în ajunul semnării acordului, unul din ziariști a întrebat dacă, în programul realizării stației orbitale, se vor afla și „componente militare". Drept răspuns, Richard Smith, locțiitor al adjunctului secretarului de stat al SUA, a dat asigurări că stația orbitală „este destinată numai scopurilor pașnice, în conformitate cu dreptul internațional". Fără să ofere amănunte, el a menționat, însă, posibilitatea utilizării stației „în interesele securității naționale".

Marin Gheorghe, Turnu-Severin. Pe primul loc în Europa, în ce privește veniturile din turism pe 1987, se situează Spania, cu 12 miliarde 827 milioane dolari. Pe locul doi se află Italia, cu 7 miliarde 630 milioane dolari, iar pe locul trei — Austria (8 miliarde 704 milioane dolari). Pe locurile patru și cinci se situează Franța și, respectiv, Grecia.

Rodica Pînzaru, Cluj-Napoca. California aparține de teritoriul Statelor Unite începînd cu 9 septembrie 1850.

Stimați cititori,

În dorința de a veni în sprijinul celor ce doresc să-și procure, la timp și în mod sigur, săptămînalul nostru, redacția revistei „Lumea", împreună cu Direcția Expedierii Presei vă propun o nouă și facilă modalitate de a vă abona.

Completați talonul de pe verso și prezentați-l factorului poștal ori celui mai apropiat Oficiu P.T.T.R., care, în schimbul achitării costului abonamentului la revistă pe perioada solicitată de dumneavoastră, au obligația să vă elibereze, imediat și pe loc, chitanța respectivă.

Abonamentul se poate face oricînd pe minimum 3 luni și începe din luna următoare achitării costului lui.

Revista „LUMEA"

George Condrea, București. Polemica a survenit după ce a fost publicat, la Washington, un raport de anchetă al Congresului american, din care reiese că, la centrala nucleară de la Savannah (Georgia), unde se fabrică material atomic pentru arsenalul nuclear al SUA, au avut loc, între 1957 și 1985, treizeci de accidente, neanunțate de compania „Du Pont", care răspunde de această centrală. În timp ce compania, recunoscînd că accidentele au avut loc, declară că le-a notificat, la vremea respectivă, guvernului american, un înalt funcționar de la Ministerul energiei, responsabil cu producția materialului nuclear pentru arsenalul militar american, a arătat că, pînă de curînd, ministerul n-a știut nimic despre asemenea accidente. Potrivit experților, accidentele respective sînt unele dintre cele mai grave din istoria energiei nucleare a țării.

Radu Ghețu, Brașov. La primele două întrebări ale dv. răspunsul este afirmativ. Pentru a obține datele de care vă interesați în ultima întrebare, vă rugăm să vă adresați revistei „Magazin istoric".

Eduard Malinschi, București. Într-adevăr, japonezii au construit primul rezervor plutitor din lume, cu o capacitate de peste 4 milioane kilolitri de petrol. El a fost realizat în golful Aokata, din prefectura Nagasaki. Rezervorul, după cum se poate vedea în **imagine**, este format din 5 compartimente, fiecare măsurînd 390 m în lungime și 97 m în înălțime.

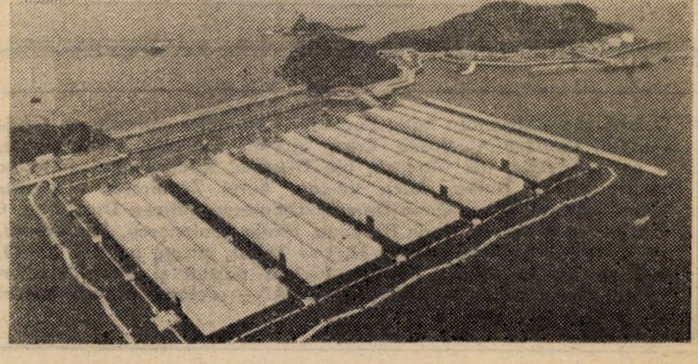

TALON DE ABONAMENT

NUMELE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

PRENUMELE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Str._ _ _ _ _ _ _ _ Nr._ _ _ _ _ _ _ _

LOCALITATEA_ _ _ _ _ _ _ COD _ _ _

Județul _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

POSTA REDACȚIEI

Supraconductoare

Petre Serbu, Constanța. Descoperirea supraconductoarelor ceramice la temperaturi înalte (despre care revista noastră a mai scris) reprezintă un strălucit succes al științei moderne. Incontestabil că o analiză temeinică a posibilităților noii categorii de supraconductoare este de domeniul viitorului, dar, încă de pe acum, e limpede că ele ar putea fi folosite pe scară largă în diverse domenii.

În prezent, pînă la 40 la sută din energia electrică se pierde cu „încălzitul" atmosferei. Prin liniile criogene de transmitere a curentului, acesta circulă, însă, practic, fără pierderi și, de aceea, trebuie concepute astfel de linii pentru curentul alternativ și continuu. Folosirea supraconductibilității în instrumentele de măsurat, în aparatele suprasensibile, va oferi cu totul alt tablou, sub aspectul preciziei, al proceselor ce au loc în materie. Descoperirea supraconductoarelor ceramice ar putea simplifica și ieftini foarte mult tehnica criogenă și i-ar reduce consumul de energie. Astfel, potrivit unor calcule preliminare, criogeneratorul cu azot lichid ar urma să consume de aproximativ o sută de ori mai puțină energie decît agregatul care folosește heliu lichid.

Aplicarea fenomenului supraconductibilității promite și alte prefaceri revoluționare în energetică. Există deja proiecte ale unor acumulatoare de energie electrică cu inducție pentru crearea unor capacități de acumulare în cadrul marilor sisteme energetice. Fără îndoială că efectul descoperit va fi folosit la crearea de instalații de tipul „Tokamak" pentru sinteza termonucleară dirijată.

Sistemele magnetice criogene și-ar putea afla aplicarea în transportul magnetic suspendat de mare viteză și în alte numeroase domenii ale științei și tehnicii.

I. Stoian, Olteniţa. Numărul locuitorilor Republicii Federale Germania se va diminua cu 10 milioane de persoane pînă în anul 2040 — potrivit Institutului vest-german pentru cercetări economice. Situația acestor modificări demografice este mai preocupantă în ce privește compoziția populației : o puternică scădere a numărului tinerilor sub 20 de ani, o mare creștere a numărului persoanelor în vîrstă și o reducere a populației active (între 20 și 60 de ani) de ordinul a 58—48 la sută.

S. Alexandrescu, Timișoara. Este doar o supoziție că oasele găsite la 10 septembrie 1877, într-o lădiță de plumb, în catedrala din Santo Domingo, capitala Republicii Dominicane, ar fi ale lui Cristofor Columb.

Coordonatorul rubricii : Aurel Zamfirescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

43 (1304) 20 octombrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Nou moment în dezvoltarea tradiționalelor relații româno-chineze de prietenie și colaborare. Ilie Olteanu 1

Puternică expresie a raporturilor româno-coreene de strînsă prietenie, colaborare și solidaritate. 3

Tîrgul Internațional București : „Comerț-cooperare-dezvoltare-pace". Dr. Ilie Șerbănescu 5

Națiunile Unite. Propuneri constructive pe teme majore. Dr. Aurel Zamfirescu 6

Paris. Înaintea unei noi săptămîni greviste ? Doina Topor 8

Washington. Opțiuni și departajări în campania prezidențială 9

Varșovia. Programul noului guvern. I. Olteanu 10

Santiago de Chile. În căutarea unui „consens național". Anca Voican 11

Manila. Acorduri și dezacorduri. Liana Enescu 12

Brighton. Conservatorii în confruntare cu realitățile economice. Stelian Țurlea 14

Copenhaga. Noi măsuri de austeritate. Adrian Dascălu 15

Un labirint dalmat (2). Unde se ascunde sufletul unui oraș ? Radu Budeanu 28

1000 + 1 16–18

PAGINI DE ISTORIE, PAGINI DE GLORIE

Din cronica Unirii : 1918–1988. Permanența unui ideal. dr. Alexandru Popescu 19

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Ascensiunea și declinul marilor puteri (4). Paul Kennedy 21

DIN LUMEA CAPITALULUI

Corupție pe Wall Street 23

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 24

PROFIL

Ladislav Adamec, președintele guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace 25

PANORAMIC

Reverberațiile Hiroshimei (VI). Paul Diaconu 26

ACCENTE

Absurdul inutilizabil. Radu Budeanu 27

SERIAL

„C.I.A. – războaiele secrete : 1981–1987" (15). Bob Woodward 29

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export- import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

SĂPTĂMÎNA ECONOMIEI

25-31 octombrie

FIECARE CETĂȚEAN UN DEPUNĂTOR LA C.E.C.

Nr. 44 27 octombrie 1988

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Vizitele oficiale de prietenie ale tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, împreună cu tovarăşa ELENA CEAUŞESCU, în R.P. Chineză şi R.P.D. Coreeană

Contribuţie de seamă la întărirea continuă a relaţiilor de prietenie şi colaborare cu ţările socialiste, la triumful cauzei păcii şi socialismului în lume

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C.79

Din actualitatea internaţională

NAŢIUNILE UNITE
Noi propuneri româneşti în dezbaterile din Comitete

SCENA POLITICĂ VEST-GERMANĂ
Schimbări şi implicaţii

AMERICA LATINĂ
Înaintea reuniunii „grupului celor opt": convergenţe politico-economice

„1000 + 1"
POŞTA REDACŢIEI
SERIAL

Contribuţie de seamă la întărirea continuă a relaţiilor de prietenie şi colaborare cu ţările socialiste, la triumful cauzei păcii şi socialismului în lume

Întregul nostru popor a urmărit, cu deosebit interes şi vibrantă mîndrie patriotică, întreaga desfăşurare a vizitelor oficiale de prietenie efectuate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu în R.P. Chineză şi R.P.D. Coreeană — evenimente de amplă rezonanţă internaţională, nouă şi grăitoare manifestare a politicii externe româneşti, contribuţie strălucită la afirmarea idealurilor nobile ale socialismului, păcii şi înţelegerii în lume.

Continuînd bogata cronică a întîlnirilor româno-chineze şi româno-coreene la cel mai înalt nivel, noua solie de pace şi prietenie a poporului nostru a reprezentat o elocventă expresie a relaţiilor de strînsă colaborare dintre ţările, partidele şi popoarele noastre, constituindu-se într-o strălucită confirmare a justeţei politicii externe a partidului şi statului nostru de dezvoltare şi amplificare neîntreruptă a conlucrării şi cooperării pe multiple planuri cu toate ţările socialiste, în vederea promovării cauzei progresului, păcii şi înţelegerii între naţiuni, făuririi unei lumi mai bune şi mai drepte pe planeta noastră. Înscriind o etapă nouă, superioară, în cronica extinderii şi întăririi conlucrării pe multiple planuri dintre poporul român şi popoarele ţărilor respective, aceste vizite contribuie, în mod elocvent, la întărirea continuă a unităţii şi colaborării dintre ţările socialiste.

Poporul nostru vede, în această nouă solie de prietenie şi colaborare, o strălucită expresie a consecvenţei cu care secretarul general al partidului, preşedintele Republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, militează consecvent în vederea promovării idealurilor de prietenie, colaborare şi pace cu toate popoarele lumii, pentru făurirea unui nou tip de relaţii între state, bazate pe deplina egalitate în drepturi, respectarea independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne şi avantajului reciproc, dreptului fiecărui popor de a-şi organiza viaţa în mod liber, aşa cum doreşte, pentru soluţionarea problemelor cardinale ale lumii.

Sentimentele de caldă prietenie şi aleasă stimă cu care tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu au fost întîmpinaţi pretutindeni, înţelegerile la care s-a ajuns constituie o elocventă mărturie a prestigiului internaţional de care se bucură, astăzi, România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu — eminent conducător de partid şi de stat, personalitate proeminentă a vieţii politice internaţionale —, o expresie a consecvenţei cu care România, conducătorul său militează pentru dezvoltarea continuă a prieteniei şi colaborării dintre ţara noastră şi celelalte ţări socialiste, dintre forţele păcii şi progresului din întreaga lume. O înaltă semnificaţie o are conferirea titlului de Doctor Honoris Causa în ştiinţe economice tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi a titlului de Doctor Honoris Causa în ştiinţe chimice tovarăşei Elena Ceauşescu, pentru merite remarcabile în activitatea de partid şi de stat, în dezvoltarea economico-socială a României, precum şi pentru marea contribuţie adusă la întărirea şi dezvoltarea prieteniei româno-coreene.

Rezultatele convorbirilor oficiale şi întîlnirilor prieteneşti pe care tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu le-au avut cu conducătorii de partid şi de stat ai celor două ţări deschid noi şi importante perspective dezvoltării şi mai puternice a tradiţionalelor relaţii de colaborare dintre partidele şi ţările noastre, dintre poporul român şi popoarele chinez şi coreean — exemplu de conlucrare între ţări socialiste prietene, pentru cauza păcii, înţelegerii şi progresului în întreaga lume.

Întîlnirile şi convorbirile oficiale purtate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu cu tovarăşii Zhao Ziyang, secretar general al C.C. al P.C. Chinez, Yang Shangkun, preşedintele Republicii Populare Chineze, Li Peng, premierul Consiliului de Stat al R.P. Chineze, întîlnirile şi convorbirile prieteneşti cu tovarăşii Deng Xiaoping, preşedintele Comisiei Militare a C.C. al P.C. Chinez, şi Li Xiannian, preşedintele Comitetului Naţional al Conferinţei Consultative Politice Populare a R.P. Chineze, au pus în lumină faptul că factorul determinant, în dezvoltarea unor raporturi de strînsă prietenie, colaborare multilaterală şi solidaritate internaţională, îl reprezintă partidele comuniste din România şi R.P. Chineză, care au acţionat şi acţionează pentru dezvoltarea şi adîncirea continuă a relaţiilor româno-chineze. Aşa cum se subliniază şi în Comunicatul comun adoptat la încheierea vizitei, de ambele părţi a fost exprimată hotărîrea de a se intensifica legăturile şi schimburile de experienţă pe linie de partid, cu convingerea că, astfel, se va exercita o puternică înrîurire pozitivă asupra ansamblului raporturilor dintre popoarele român şi chinez. Este de natura evidenţei că, în dinamizarea relaţiilor reciproce, o însemnătate deosebită au avut frecventele întîlniri şi convorbiri la nivel înalt de la Bucureşti şi Beijing.

Dialogul româno-chinez la nivel înalt a permis o largă informare reciprocă asupra mersului edificării noii orînduiri în România şi China, asupra succeselor obţinute de fiecare ţară, a problemelor şi preocupărilor fiecăreia în parte. O importanţă cu totul deosebită are, în acest context, sublinierea faptului că socialismul nu poate şi nu trebuie construit după modele, după forme sau metode general-obligatorii, ci, dimpotrivă, în mod specific fiecărei ţări. Singura forţă politică chemată să asigure aplicarea legităţilor obiective ale socialismului la condiţiile concrete dintr-o ţară socialistă este una şi numai una — partidul oamenilor muncii din ţara respectivă.

În domeniul colaborării economice, legăturile româno-chineze au cunoscut, de-a lungul timpului, o creştere şi diversificare continue. Potenţialul ridicat al economiilor naţionale ale Chinei şi României — aspect evidenţiat în cursul convorbirilor oficiale — oferă posibilităţi noi pentru dezvoltarea în perspectivă, pe baze stabile, a colaborării reciproc avantajoase, pentru extinderea cooperării şi specializării în producţie în diverse ramuri din industrie, agricultură, energetică, transporturi etc.

O extindere şi mai mare va cunoaşte — conform celor hotărîte la nivel înalt — colaborarea pe tărîmul ştiinţific. Convorbirile dintre tovarăşa Elena Ceauşescu şi reprezentanţii oamenilor de ştiinţă chinezi au pus în lumină dorinţa şi voinţa ţărilor noastre de a întări această colaborare în vederea realizării obiectivelor înscrise în planurile şi acordurile existente.

Abordarea situaţiei vieţii politice mondiale a pus în evidenţă identitatea sau marea apropiere a poziţiilor şi aprecierilor României şi Chinei faţă de principalele probleme internaţionale.

Cu deosebită fermitate, România şi China au subliniat necesitatea de a se face totul pentru înlăturarea primejdiei unui război nuclear, care ar duce la distrugerea condiţiilor vieţii pe planeta noastră. În această ordine de preocupări, a fost subliniată cerinţa ca toate statele, şi în primul rînd U.R.S.S. şi S.U.A., să acţioneze în vederea realizării unui program de dezarmare în mai multe etape, menit să

ducă la lichidarea definitivă a tuturor armelor nucleare, la oprirea experiențelor cu aceste arme și a militarizării spațiului cosmic. Cu aceeași fermitate s-a relevat necesitatea unor eforturi susținute pentru eliminarea armelor chimice, reducerea semnificativă a armelor clasice, a efectivelor și cheltuielilor militare, pentru întărirea încrederii și colaborării între state.

România și R.P. Chineză se pronunță pentru o nouă ordine politică internațională, ceea ce reclamă renunțarea la politica de forță și de amenințare cu forța, promovarea unor relații întemeiate pe deplină egalitate și respect reciproc, pe asigurarea dreptului popoarelor de a-și făuri destinele potrivit voinței și aspirațiilor lor, fără nici un amestec din afară.

În ce privește starea gravă a economiei mondiale, dialogul româno-chinez la nivelul cel mai înalt a subliniat cu putere necesitatea lichidării subdezvoltării, a soluționării problemei poverii uriașe a datoriilor externe, care împiedică progresul țărilor în curs de dezvoltare, a edificării unei noi ordini economice mondiale, menită să asigure înflorirea tuturor națiunilor.

Voința de a îmbogăți și mai mult legăturile bilaterale în sfera construcției socialismului, cît și conlucrarea în viața internațională a fost puternic reliefată în cursul convorbirilor purtate de tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu, la Phenian, cu tovarășul Kim Ir Sen, secretar general al C.C. al Partidului Muncii din Corcea, președintele Republicii Populare Democrate Coreene. Stadiul înalt al relațiilor multilaterale româno-coreene, de prietenie, colaborare și solidaritate, este determinat, în mod esențial, de frecventele întîlniri și convorbiri la nivel înalt și, în mod special, de raporturile de prietenie și stimă reciprocă dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Kim Ir Sen. Evoluția mereu ascendentă a legăturilor româno-coreene beneficiază, de asemenea, de prevederile Tratatului de prietenie și colaborare semnat de cei doi președinți, la București, în 1975, ca și de numeroase alte documente semnate la nivel înalt.

Bunele rezultate obținute pînă acum în schimburile reciproce de mărfuri, în cooperarea economică și tehnico-științifică, ca și potențialul economic ridicat al fiecăreia dintre țările noastre, programele de dezvoltare economico-socială ale României și R.P.D. Coreene sînt o bază solidă pentru creșteri semnificative în perspectivă în fiecare domeniu. Importanță capătă, în acest context, prevederile Acordului de lungă durată de colaborare economică și cooperare tehnico-științifică pînă în anul 2000, semnat la nivel înalt, în 1985, la Phenian.

Schimbul de vederi asupra evoluției vieții politice internaționale a subliniat identitatea punctelor de vedere asupra principalelor probleme cu care se confruntă omenirea.

În cadrul dialogului la nivel înalt s-a subliniat necesitatea de a se face totul pentru oprirea cursei înarmărilor, trecerea neîntîrziată la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară, asigurarea dreptului vital al fiecărei națiuni, al întregii omeniri la existență, la libertate și independență. Este necesar, așa cum s-a subliniat, ca toate statele să acționeze, cu înaltă răspundere, în direcția realizării unui program complex de dezarmare, în mai multe etape, care să ducă la lichidarea totală și definitivă a armelor nucleare, oprirea experiențelor nucleare și a militarizării Cosmosului, eliminarea armelor chimice și a altor arme de distrugere în masă, reducerea substanțială a armamentelor convenționale și a cheltuielilor militare. În cadrul convorbirilor, conducătorii de partid și de stat ai celor două țări s-au pronunțat pentru retragerea trupelor străine și desființarea bazelor militare de pe teritoriile altor state, pentru crearea de zone ale păcii, libere de arme nucleare și chimice, în Balcani, în Europa de Nord și Centrală, în Peninsula Coreeană, precum și în alte regiuni ale lumii.

În legătură cu situația din Peninsula Coreeană și perspectiva reunificării Coreei, tovarășul Kim Ir Sen a prezentat propunerea privind crearea Republicii Confederale Democratice Koryo și alte propuneri și inițiative privind unificarea pașnică și independentă a patriei. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat sprijinul consecvent și solidaritatea României față de inițiativele și propunerile R.P.D. Coreene, personal ale tovarășului Kim Ir Sen, privind reunificarea pașnică și independentă a patriei sale. Cei doi conducători au subliniat, de comun acord, că acțiunile care urmăresc permanentizarea divizării artificiale a Coreei prin crearea a „două Corei" și „recunoașterea încrucișată" contravin atît intereselor fundamentale ale poporului coreean, aspirațiilor sale legitime de a trăi într-o patrie liberă și unită, cît și cauzei păcii și destinderii în Asia și pe plan mondial.

În cursul convorbirilor româno-coreene la nivel înalt a fost relevat faptul că soluționarea problemelor lumii contemporane este inseparabilă de participarea, în condiții de deplină egalitate, a tuturor statelor, un rol crescînd în această direcție trebuind să revină țărilor mici și mijlocii, în curs de dezvoltare, nealiniate, într-un cuvînt, statelor în care trăiește cea mai mare parte a populației globului. Problemele deosebit de dificile și complexe acumulate în viața internațională — subliniem, aici, situația economică gravă a țărilor subdezvoltate, decalajul în continuă creștere dintre țările bogate și cele sărace — nu au, firește, un caracter ireversibil. S-a degajat, în cadrul dialogului la nivel înalt, convingerea că stă în puterea popoarelor, a forțelor înaintate de pretutindeni de a opri — prin întărirea unității de acțiune, a conlucrării — cursul periculos al evenimentelor, de a asigura triumful politicii de pace, de independență, înțelegere și colaborare între toate națiunile lumii.

Opinia publică din țara noastră, întregul popor român dau o înaltă apreciere acestei noi și strălucite acțiuni a politicii externe românești, de cea mai mare însemnătate în cronica relațiilor dintre România și cele două țări socialiste vizitate. Continuînd bogata cronică a întîlnirilor româno-chineze și româno-coreene la cel mai înalt nivel, noua solie de pace și prietenie a poporului nostru a reprezentat o elocventă expresie a relațiilor de strînsă colaborare dintre țările, partidele și popoarele noastre, constituindu-se într-o strălucită confirmare a justeței politicii externe a partidului și statului nostru de dezvoltare și amplificare neîntreruptă a conlucrării și cooperării pe multiple planuri, ca și pe arena internațională, în vederea promovării cauzei păcii și înțelegerii între națiuni, făuririi unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Ilie Olteanu

Socialismul și progresul istoric al umanității

Opera teoretică și practică a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aduce o contribuție remarcabilă la dezvoltarea teoriei revoluționare, a concepției cu privire la edificarea lumii noi, în consens cu tendințele legice ale istoriei. Asemenea întregii opere teoretice a tovarășului Nicolae Ceaușescu, celor mai recente cuvîntări și toasturi rostite le sînt definitorii abordarea dialectică a problematicii contemporane, analiza riguros științifică a fenomenelor și tendințelor, capacitatea remarcabilă de a evidenția elementele noi, determinante, intervenite în lumea de azi, de a identifica conexiunile dintre procesele caracteristice epocii noastre, de a jalona direcțiile în care se dezvoltă aceste procese, întreaga operă fiind expresia unei eminente capacități de sinteză, de intuire și anticipare. Spiritul creator, novator, vizionar al operei conducătorului partidului și statului nostru și-a găsit o strălucită reflectare în elaborarea unor teze, aprecieri și concluzii de o deosebită valoare teoretică și practică în procesul construcției socialiste. Atît în stabilirea unei strategii de dezvoltare realiste, adaptate României de azi, cerințelor sale de progres neîntrerupt, cît și în mobilizarea energiilor întregului popor la realizarea obiectivelor calitative ale celor mai de seamă cincinale, contribuția hotărîtoare a înscris-o secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Personalitatea sa puternică, spiritul revoluționar, cutezanța în gîndire și-au pus amprenta inconfundabilă pe spiritul și faptele acestor ani, luminînd o epocă de măreție înfăptuiri, propulsînd continuu activitatea de edificare a noii societăți.

Sintetizînd experiența istorică a socialismului, tovarășul Nicolae Ceaușescu reliefa adevărul incontestabil că socialismul se afirmă viguros ca formă superioară de organizare și de dezvoltare a societății, ca orînduirea unică a progresului multilateral al popoarelor : „**Socialismul** — sublinia secretarul general al partidului — **repre-**

zintă singura alternativă pentru înlocuirea societății împărțite în clase exploatatoare și exploatate, singura cale de progres economico-social, de realizare a unei lumi mai drepte și mai bune pe planeta noastră". Întreaga experiență a revoluției și construcției socialiste într-o parte din țările lumii — relevă documentele partidului nostru — a demonstrat, prin realizările economico-sociale din aceste țări, prin progresele înregistrate în toate domeniile vieții materiale și spirituale — care ar fi fost de neconceput în alte orînduiri —, justețea principiilor generale ale socialismului. Drumul parcurs de țările socialiste pe calea edificării noii societăți, activitatea de construcție socialistă, începînd cu Uniunea Sovietică, continuînd cu celelalte state socialiste din Europa și alte țări de pe alte continente — pus în lumină și cu prilejul recentelor vizite în R.P. Chineză și R.P.D. Coreeană — reprezintă o vastă experiență ce evidențiază superioritatea socialismului ca orînduire socială care asigură lichidarea, cu desăvîrșire, a inegalităților sociale, naționale și de orice fel, și care înfăptuiește o societate nouă, a dreptății și echității, în care masele populare, popoarele își făuresc, în mod conștient, viitorul lor liber și independent.

Vorbind despre procesul mondial de edificare a noii orînduiri sociale, despre necesitatea perfecționării socialismului pe baza filozofiei materialist-dialectice și istorice, ca știință vie, care se dezvoltă și se îmbogățește necontenit, sintetizînd experiența istorică și concluziile dezvoltării sociale, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** consideră că **„trebuie să pornim de la învățămintele pe care le avem, de la experiența și practica construcției socialiste, dar să avem întotdeauna în vedere principiile invincibile ale socialismului științific, ale comunismului. Nu se poate vorbi de înnoire socialistă, de perfecționarea socialismului decît pornind de la aceste principii, de la necesitatea dezvoltării, a îmbogățirii lor cu uriașele cuceriri ale științei și practicii construcției socialiste, ale luptei revoluționare a popoarelor".**

Mărețele realizări obținute de poporul român în edificarea noii orînduiri, în dezvoltarea, în ritm înalt, a industriei și agriculturii, în înflorirea științei și culturii, dimensiunile dezvoltării generale a țării noastre sînt ilustrate de cifre și fapte ce vorbesc, de la sine, despre saltul uriaș pe care l-a cunoscut țara noastră, îndeosebi după Congresul al IX-lea al P.C.R. — mărturie grăitoare a superiorității socialismului, a forței creatoare a unui popor deplin stăpîn pe destinele sale, care își făurește, în mod conștient, viitorul. Realizările istorice ale României — rod al muncii unite, pline de răspundere, a întregului popor — confirmă pe deplin justețea politicii partidului nostru de alocare a unei părți însemnate din venitul național pentru dezvoltarea economico-socială multilaterală. O mare însemnătate economică și socială prezintă, totodată, orientarea cu privire la dezvoltarea economică armonioasă a întregului teritoriu național, înfăptuirea neabătută a acestei orientări fiind privită ca o premisă esențială pentru realizarea, în fapt, a egalității în drepturi pentru toți cetățenii țării. De asemenea, în strategia partidului nostru, făurirea, dezvoltarea și întărirea proprietății socialiste ocupă un rol central. Pornind de la legitățile generale ale construcției socialiste, secretarul general al partidului a evidențiat noi căi și mijloace de întărire a proprietății socialiste — baza orînduirii noastre, sursa propășirii materiale și spirituale a poporului. În natura proprietății socialiste și în calitatea oamenilor muncii de stăpîni ai întregii avuții naționale își află izvorul autoconducerea muncitorească și autogestiunea economică. Procesul construcției socialiste în țara noastră a dovedit, pe deplin, că întărirea și dezvoltarea proprietății socialiste — de stat sau cooperatistă — reprezintă calea sigură de afirmare a superiorității principiilor socialismului. Pe baza proprietății socialiste a fost posibilă strategia industrializării socialiste a țării noastre, elaborată după Congresul al IX-lea al P.C.R. din 1965, cu aportul hotărîtor al tovarășului Nicolae Ceaușescu, într-o concepție unitară, științifică, realistă și creatoare, de largă perspectivă istorică, pe această bază a fost posibilă înfăptuirea, cu fermitate, a industrializării socialiste a României — componentă esențială a progresului economico-social general al națiunii noastre libere și independente. **„Trebuie să pornim de la concluzia** — arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în Tezele din aprilie — **că linia generală și strategia dezvoltării sînt pe deplin juste, corespund atît cerințelor obiective, legităților generale, cît și necesităților și posibilităților dezvoltării patriei noastre".**

Teze de înaltă valoare teoretică și practică

Cunoașterea și utilizarea conștientă a legilor obiective, corelarea dialectică dintre legitățile generale ale revoluției și construcției socialiste și condițiile concrete, aplicarea cu fermitate a principiilor generale ale socialismului științific la condițiile concret-istorice ale țării noastre, în raport de tradițiile, specificul național, găsirea celor mai adecvate soluții determinate de posibilitățile și necesitățile imediate și de perspectivă, de resursele interne, de propriile aspirații și idealuri reprezintă izvorul forței și viabilității programelor de construcție socialistă. Societatea socialistă multilateral dezvoltată — obiectivul strategic al partidului, elaborat de tovarășul Nicolae Ceaușescu — reprezintă o contribuție românească de mare originalitate la teoria și practica construcției socialiste: **„Am pornit de la concepția revoluționară că socialismul se înfăptuiește în mod diferit de la o țară la alta, într-o etapă sau alta a dezvoltării societății, că legile obiective și principiile socialismului științific se aplică diferențiat de fiecare partid la condițiile și realitățile concrete din țara respectivă".**

În acest sens — a subliniat, în repetate rînduri, inclusiv cu prilejul recentelor vizite în R. P. Chineză și R. P. D. Coreeană, secretarul general al partidului nostru — **nu există modele și șabloane care să fie copiate în mod mecanic.** Pornind, astfel, de la corelația dialectică dintre general și particular în construcția socialistă, experiența României — ca și a altor state socialiste — este revelatoare pentru modul creator, original în care trebuie aplicate legitățile generale și principiile socialismului științific. Aplicarea fermă și dezvoltarea creatoare a socialismului științific sînt concepute ca drept și, deopotrivă, îndatorire inalienabilă ale fiecărui partid revoluționar. De această exigență fundamentală depinde succesul strategiei și tacticii, al politicii partidelor comuniste, revoluționare din fiecare țară care edifică noua orînduire. În același timp, este la fel de adevărat că orice abatere de la legitățile generale poate aduce daune operei de edificare a socialismului, afirmării potențialului creator al noii orînduiri. **„Făurirea socialismului** — sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu — trebuie să se bazeze atît pe legitățile generale cît și pe realitățile economice, sociale, istorice și naționale ale fiecărui popor, ale fiecărei țări. Orice nesocotire a legităților și principiilor generale socialiste poate aduce mari daune și pune chiar în pericol construcția socialistă, dar, tot astfel, nesocotirea realităților, aplicarea unor modele sau șabloane care nu țin seama de aceste realități pot provoca mari greutăți".**

Așa cum deseori a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu, opera de construcție a socialismului, prin noutatea și complexitatea ei, prin faptul că trebuie să depășească unele greutăți și neajunsuri, ca și prin condițiile internaționale în care se realizează — ținînd cont de agresivitatea, de presiunile imperialismului — nu este și nu poate fi un drum de paradă, un marș triumfal. Socialismul și-a dovedit, însă, inepuizabila sa capacitate de înnoire creatoare, vitalitatea sa, ieșind, din fiecare încercare, tot mai viguros, dovedindu-și, prin aceasta, superioritatea sa istorică. **„Socialismul, care este o societate tînără, reprezintă noul, viitorul omenirii** — arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu. Iar pentru a fi cu adevărat revoluționari, trebuie să privim la tot ceea ce este nou, trebuie să privim înainte, să avem deplină încredere în socialism, în comunism — care reprezintă viitorul și visul de aur al întregii omeniri!"**

Faptul că, astăzi, un mare număr de țări în curs de dezvoltare — care reprezintă majoritatea omenirii — se pronunță pentru opțiunea socialistă și acționează în acest sens, că forțe politice reprezentative din diverse țări preconizează căi de dezvoltare necapitalistă, că se prefigurează o imensă diversitate de forme de trecere de la capitalism la socialism, reprezintă o dovadă grăitoare a vitalității și bogăției tezaurului teoriei și practicii revoluționare, a forței de atracție a noii orînduiri — ca unică alternativă istorică. Totodată, socialismul este — în planul vieții internaționale — indisolubil legat de lupta pentru instaurarea unor relații interstatale de tip nou, superioare, pentru statornicirea păcii într-o lume eliberată de inechități și discriminări, o lume mai dreaptă și mai bună. Sînt, toate acestea, dimensiuni prin care socialismul își afirmă superioritatea istorică față de toate orînduirile.

La triumful acestei cauze prin care se afirmă valorile unei civilizații superioare, poporul român, prin munca și activitatea sa, sub conducerea partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, își aduce o contribuție concretă, de recunoscută însemnătate, îmbogățind substanțial vasta operă de transformare revoluționară a omenirii. Prin munca și activitatea sa, poporul român a demonstrat că socialismul este singura orînduire care asigură omenirii, fiecărei națiuni, libertatea, progresul, bunăstarea și independența.

Doina Topor

Problemelor globale — soluții globale, durabile și democratice

În analiza raportului de forțe pe plan mondial, pașii actuali spre destindere — atrage atenția președintele Nicolae Ceaușescu — nu sînt încă în măsură să producă o schimbare profundă, radicală în sens pozitiv și în mod ireversibil; pericolul de război se menține, imperialismul nu și-a schimbat caracterul agresiv, situația de ansamblu continuă să fie gravă. Acumularea unor probleme noi, nesoluționarea unor conflicte vechi și apariția altora, intensificarea cursei înarmărilor, adîncirea decalajelor economice, practica politicii de forță au dus, toate, la o marcată destabilizare a situației internaționale. În lumina caracterului profund contradictoriu al evoluțiilor mondiale, al balanței instabile de putere, transpare clar fragilitatea actualei tendințe incipiente de reluare a cursului spre destindere. Experiența trecutului nu prea îndepărtat invită ea însăși la aprecieri eliberate de acele sentimente care au putut apărea, la un moment dat, privind ireversibilitatea acestui proces, dar care, în confruntare cu timpul și noile evoluții, și-au dovedit inconsistența.

În concepția României, gravitatea situației nu trebuie să ducă, însă, la pasivitate, la inerție sau să alimenteze scepticismul, ci, dimpotrivă, reclamă o atitudine responsabilă, de disponibilitate constructivă, voință politică de a face totul pentru găsirea soluțiilor, în consens cu așteptările popoarelor. Nici o șansă nu trebuie pierdută, nici o posibilitate nu trebuie ratată, nici un progres — fie el chiar firav sau într-un domeniu colateral — nu trebuie anihilat sau lezat. Perioada pe care o trăim va intra în istorie ca o epocă de tranziție și mari mutații care impun factorilor politici responsabili, opiniei publice, popoarelor opțiuni fundamentale, existențiale. Este vorba, în esență, de alegerea între menținerea și accentuarea politicii de forță, cu consecințe incalculabile pentru umanitate, sau de triumful noii gîndiri în practica vieții internaționale, al echității, al principiilor noi de relații între state suverane și independente.

Într-o asemenea optică, punctul de sprijin al oricărei evaluări și al oricărei decizii politice realiste îl constituie încrederea în capacitatea popoarelor de a aprecia, la justa lor valoare, faptele internaționale, de a discerne ce este și ce nu este în interesul lor, de a impune, prin luptă unită, dreptul lor sacru la viață liberă și independentă. Această încredere în perspectiva revoluționară a devenirii lumii contemporane se bazează pe afirmarea tot mai puternică a conștiinței maselor populare, a popoarelor, în calitate de adevărate făuritoare ale istoriei, că pot determina cursul evenimentelor în sensul dorit, că pot domina situații dintre cele mai dificile, că pot canaliza evoluțiile politice în direcția păcii și colaborării. Într-o atare perspectivă, întemeiată pe experiența istoriei, edificarea unei structuri autentice de pace și, în acest cadru, procesul de reluare și continuare a cursului destinderii și conlucrării — în pofida diversității situațiilor și problemelor, a diferendelor existente — pot fi și trebuie asigurate.

Atrăgînd, cu tărie, atenția asupra acestui imperativ istoric, președintele Nicolae Ceaușescu relevă fundamentul democratic al noii gîndiri politice și — legat de aceasta — dimensiunea globală a soluțiilor ce trebuie avute în vedere. Toate statele, indiferent de regimul lor social sau politic, de mărimea lor, toate popoarele, toate forțele politice trebuie să fie conștiente de răspunderile pe care le au în fața exigențelor prezentului și viitorului. Pentru că pacea, colaborarea, destinderea sînt în beneficiul tuturor, reprezentînd o cerință vitală pentru progresul

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

umanității, unicul răspuns rațional dat marilor probleme ale contemporaneității. Evenimentele au demonstrat că pacea și destinderea, pentru a fi viabile, trebuie să-și realizeze vocația lor universală, globală. **„Nu se poate concepe** — arată, în acest sens, tovarășul **Nicolae Ceaușescu — ca, într-o regiune sau pe un alt continent, problemele să fie soluționate, iar în altele să rămînă complicate — pentru că nu mai este posibil acest lucru!"** În condițiile interdependențelor din lumea contemporană, pacea și destinderea nu pot exclude nici o zonă geografică și nici o sferă sau alta de probleme. Ele apar la fel de necesare tuturor țărilor — și celor mici, și celor mijlocii, și celor mari.

Expresie concretă a noii gîndiri, necesara abordare globală a marilor probleme, de a căror soluționare depinde viitorul umanității, reclamă, în mod la fel de necesar, participarea democratică a tuturor statelor la reglementarea justă și durabilă a acestora. Înțeles în interconexiunea lor, în sfera lor planetară de manifestare și în totalitatea diverselor lor aspecte, probleme vitale, precum dezarmarea, dezvoltarea, traducerea în viață a noilor principii de relații, edificarea noii ordini economice, protecția mediului înconjurător, solicită o viziune integratoare asupra modului lor de soluționare și, deopotrivă, democratică; căci pacea, în multilateralitatea sa de expresie, nu poate fi decît operă comună, emanație a eforturilor conjugate, solidare ale tuturor națiunilor.

Triumful noii gîndiri politice trebuie să fie, în concepția românească, rezultatul transformărilor revoluționare ce se produc pe arena mondială, al modificărilor în raportul de forțe, al acțiunii unite a popoarelor împotriva vechii politici de dominație și dictat. Afirmarea și accentuarea acestui curs înseamnă afirmarea și creșterea rolului popoarelor în viața internațională, traducerea în practică a principiilor egalității, suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne, renunțării la forță și la amenințarea cu forța. Este firesc, astfel, ca soluționarea problemelor majore ale vieții internaționale să fie rezultatul acțiunii tuturor statelor, între care țările mici și mijlocii, țările în curs de dezvoltare, nealiniate au de jucat un rol tot mai important în determinarea mutațiilor revoluționare de anvergură mondială. Desigur, marile puteri au o deosebită pondere, fapt probat inclusiv de efectul pe care relațiile dintre ele îl au asupra vieții internaționale. În același timp, este greșit să se creadă că de realizarea unor raporturi echitabile, de destinderea atmosferei internaționale, de soluționarea problemelor cardinale ale epocii au de beneficiat numai statele mici sau mijlocii, mai vulnerabile sub raport militar sau economic. În fond, în condițiile armelor ultrasofisticate și ale profundelor interdependențe economice și politice mondiale, nici o țară — indiferent de ponderea sa militară sau economică — nu se poate socoti în afara pericolelor. Tocmai de aceea, toate statele și, în mod deosebit, cele mari, trebuie să manifeste un înalt simț al responsabilității, să se abțină de la acte ce poartă în sine riscul conflictelor și confruntărilor, să favorizeze, prin acțiuni limpezi și hotărîte, convietuirea pașnică, reluarea și dezvoltarea politicii de destindere și pace. Fragilitatea sau, dimpotrivă, consistența politicii de pace și conlucrare depind de evoluția raporturilor dintre toate statele, indiferent de mărimea lor, sînt determinate, așadar, de calitatea ansamblului raporturilor internaționale. Și este pe deplin logic și necesar ca o reală politică de pace să presupună o politică de egalitate între toate statele, de respect al independenței fiecăruia, de participare a tuturor, cu drepturi depline, la viața internațională.

Este, în acest sens, un fapt incontestabil că, împotriva politicii sferelor de influență, a împărțirii lumii după criterii de interes și profit unilateral al cîtorva centre de putere — economică sau militară — se exercită, astăzi, tendința de creștere a rolului popoarelor, al statelor mici și mijlocii, în curs de dezvoltare, nealiniate în viața internațională. Este, astăzi, pregnant fenomenul ridicării acestor state și popoare — care reprezintă marea majoritate a națiunilor lumii — de la starea artificială de obiecte pasive ale relațiilor internaționale la starea de subiecte active, suverane și independente, refuzînd rolul limitat, local, regional, periferic la care, de atîtea ori, au fost condamnate în decursul istoriei. Sînt, acestia, factori obiectivi, care demonstrează că dinamica evenimentelor poate fi controlată în mod democratic, în folosul tuturor. Vedem, totodată, în aceasta o expresie a adevărului fundamental că stă în puterea popoarelor ca, unite, să imprime cursului spre destindere un caracter ireversibil, durabil și universal.

Numai astfel pacea — ca operă conștientă, angajînd toate resursele și forțele vii ale națiunilor — se poate transforma, dintr-o stare precară — subminată de conflicte, de grave confruntări sau negată dramatic de lunga serie a războaielor care au însîngerat istoria omenirii — într-un mod fundamental nou de existență și evoluție la scară planetară, unicul posibil în condițiile lumii contemporane.

Radu Pascal

NAȚIUNILE UNITE

Noi propuneri românești în dezbaterile din Comitete

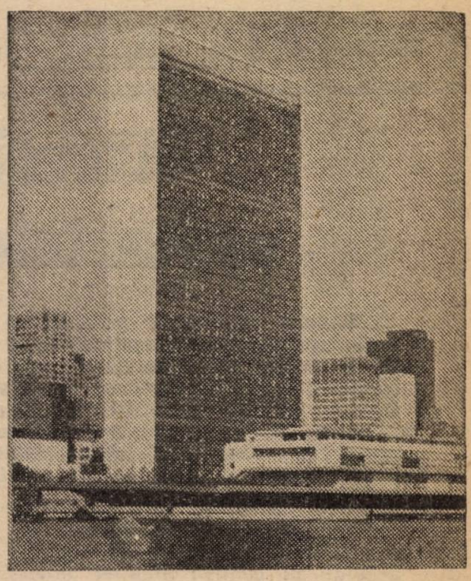

Lunea trecută a fost marcată, la sediul din New York al Organizației, de Ziua Națiunilor Unite — moment evocator al intrării în vigoare a Cartei O.N.U. și înființării celui mai larg for mondial. În mesajul dat publicității cu această ocazie, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a apreciat că, după ani de evoluție în derivă și după un declin al cooperării multilaterale, Organizația mondială începe să-și reia locul ce îi revine pe scena internațională, iar în problemele mondiale se conturează o schimbare de orientare.

Constatînd că eforturile de conciliere și de mediere desfășurate de O.N.U. au început să-și arate roadele, secretarul general reafirmă că Organizația Națiunilor Unite este instanța cea mai adecvată pentru traducerea aspirațiilor de pace în acorduri concrete, fiind indispensabil ca tendințele pozitive care au apărut să fie întărite. Pentru aceasta este necesar ca toate statele membre să fie ferm hotărîte în susținerea acestei mișcări în direcția păcii, să consolideze recenta ameliorare din relațiile internaționale și să lărgească sfera de înțelegere asupra unor probleme de interes comun, pentru ca actualul climat de conciliere să nu se dovedească efemer.

Totodată, la sediul O.N.U., după dezbaterile din plenul Adunării Generale, în prezent sînt în plină desfășurare lucrările din cele șase Comitete ale forumului mondial.

În cadrul acestor lucrări, reprezentanții statelor membre au prezentat numeroase inițiative și propuneri privind soluționarea principalelor probleme care confruntă omenirea. Tematica dezarmării este dezbătută în cadrul **Comitetului pentru probleme politice și de securitate.** Numeroasele proiecte de rezoluții propuse evidențiază preocuparea statelor membre, a popoarelor lor, pentru oprirea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare.

Evoluțiile contradictorii din economia mondială și, în mod deosebit, situația foarte grea a țărilor în curs de dezvoltare figurează pe ordinea de zi a **Comitetului pentru probleme economice și financiare,** unde este analizat raportul întocmit de secretarul general al O.N.U. asupra crizei datoriei externe. În cuvîntul lor, reprezentanții majorității covîrșitoare a statelor se pronunță pentru soluționarea neîntîrziată a acestei probleme majore.

Comitetul pentru problemele sociale, umanitare și culturale dezbate aspecte legate de găsirea unor noi mijloace care să ducă la crearea și dezvoltarea unui climat de înțelegere, colaborare și pace între toate națiunile lumii. În luările de cuvînt s-a relevat, de asemenea, necesitatea lichidării tuturor formelor de discriminare rasială și asigurarea dreptului popoarelor la autodeterminare.

Imperativul eliminării forței din relațiile dintre state și soluționării problemelor litigioase exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, constituie tema principală aflată pe agenda de lucru a **Comitetului pentru problemele juridice.**

De o atenție deosebită s-au bucurat noile inițiative și propuneri prezentate în cadrul Comitetelor, de reprezentanții țării noastre. Astfel, în Comitetul al treilea al Adunării Generale, reprezentantul român a luat cuvîntul la punctul intitulat **„Importanța realizării universale a dreptului popoarelor la autodeterminare și realizarea grabnică a independenței statelor și popoarelor care se află sub dominație colonială, pentru asigurarea și respectarea drepturilor omului“,** subliniind că unul din imperativele contemporaneității, de asigurarea căruia depind îmbunătățirea situației internaționale și prevenirea conflictelor, este respectarea de către toate statele a dreptului fiecărui popor de a-și decide singur soarta, de a-și alege calea dezvoltării sociale și politice în concordanță cu propriile aspirații. Respectarea drepturilor suverane ale națiunilor și popoarelor face posibilă stabilirea unor relații internaționale bazate pe prietenie și cooperare. Dimpotrivă, violarea principiului egalității în drepturi a popoarelor și a dreptului lor la autodeterminare încalcă legalitatea internațională și constituie o amenințare pentru pacea lumii.

După ce a condamnat cu fermitate politica de apartheid din Africa de Sud, vorbitorul a exprimat sprijinul țării noastre pentru eforturile ce se depun, în concordanță cu rezoluția 435 a Consiliului de Securitate, pentru accesul Namibiei la independență, pentru inițiativele în vederea soluționării pașnice a altor probleme din sud-vestul Africii și din alte regiuni ale lumii, ca și pentru asigurarea drepturilor inalienabile ale poporului palestinian, ale tuturor popoarelor din teritoriile aflate încă sub dominația colonială.

În Comitetul al șaselea al Adunării Generale se desfășoară dezbateri asupra raportului întocmit de Comitetul special pentru Carta O.N.U. privind **creșterea rolului Organizației și soluționarea conflictelor dintre state pe cale pașnică.**

Propunerea românească privind crearea în cadrul O.N.U. a unei comisii de bune oficii, mediere și conciliere — a arătat reprezentantul țării noastre în intervenția prezentată în acest Comitet — este pornită din necesitatea evidentă a asigurării perfecționării mecanismelor Națiunilor Unite, fiind destinată să faciliteze reglementarea pașnică a tuturor diferendelor, să aprofundeze această funcție a Organizației mondiale. În acest context, O.N.U., instituțiile sale principale, secretarul general al Organizației pot avea o contribuție mai mare în reglementarea pașnică a conflictelor. Dar înfăptuirea acestui obiectiv cere, înainte de toate, participarea tuturor statelor — mari, mici și mijlocii — la eforturile colective pentru a găsi soluții viabile conflictelor și diferendelor internaționale.

În Comitetul pentru probleme sociale, umanitare și culturale al Adunării Generale, țara noastră a înscris punctul intitulat **„Răspunderea statelor de a nu admite pe teritoriul lor și de a nu instiga și sprijini pe teritorul altor state manifestări șoviniste, rasiste sau altele de natură să ducă la învrăjbirea între popoare ; angajamentul guvernelor și al mijloacelor de informare în masă pentru combaterea unor asemenea manifestări și pentru educarea popoarelor, a tinerei generații în spiritul colaborării pașnice și înțelegerii internaționale ; evaluarea înfăptuirii Declarației cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare“.**

Deschizînd dezbaterile pe această temă majoră, reprezentantul permanent al țării noastre la O.N.U. a evidențiat preocuparea constantă a României socialiste pentru instaurarea unui climat de pace și securitate trainică în lume, adîncirea colaborării și cooperării dintre state în toate domeniile de activitate, un rol deosebit în această direcție avînd acțiunea hotărîtă a tuturor țărilor pentru educarea popoarelor, a tinerei generații, în spiritul încrederii și respectului reciproc, al conlucrării lor în lupta împotriva oricăror forme de învrăjbire între națiuni. Vorbitorul a relevat că este imperios necesar să se traducă în viață programele pertinente ale Națiunilor Unite în domeniile social și umanitar, expresie a unei ample recunoașteri de către guverne a sarcinilor lor de a contribui activ la aplicarea în practică a obiectivelor acestor programe și de a se abține de la tolerarea pe teritoriul lor și de la instigarea sau sprijinirea pe teritoriile altor state a manifestărilor șoviniste, rasiste sau de altă natură. Se impune să se adopte măsuri preventive de interzicere sau de împiedicare a activității grupurilor, organizațiilor sau celor care promovează astfel de concepții și practici nefavorabile atît pe termen scurt, cît și pe termen lung. Considerăm — a spus reprezentantul țării noastre — că este oportun ca Adunarea Generală să invite toate statele că adopte măsuri efective, în special în domeniile educației, culturii, informațiilor, pentru combaterea discriminărilor rasiale, șovinismului și altor manifestări care pot cauza discordie între popoare și să-și intensifice eforturile pentru promovarea înțelegerii, respectului reciproc și prieteniei între națiuni.

În această săptămînă, delegațiile participante la lucrările celei de a 43-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. au luat cunoștință de **apelul adresat chimiștilor și oamenilor de știință din toată lumea de către participanții la Congresul Național de Chimie din România,** care a fost difuzat ca document oficial al Națiunilor Unite, dînd expresie voinței de pace, înțelegere și colaborare, afirmate cu putere în cursul lucrărilor Congresului. Oameni de știință români și din alte țări, participanți la Congres, au adresat un vibrant apel cercetătorilor și oamenilor de știință din toată lumea pentru a-și extinde conlucrarea și pentru a-și aduce, împreună cu popoarele lor, o contribuție tot mai activă la afirmarea puternică a politicii de pace și înțelegere între națiuni, la cauza progresului și civilizației umane.

N. Pătrașcu

ORIENTUL MIJLOCIU

Intensificarea contactelor politice

Revolta populației palestiniene din teritoriile arabe ocupate de forțele armate israeliene în urma războiului din 1967 demonstrează, de peste 10 luni, hotărîrea locuitorilor din Cisiordania și Gaza de a lupta pînă la recunoașterea dreptului lor legitim de a avea un stat propriu, independent. Manifestațiile de protest au infirmat pronosticurile unor membri ai guvernului israelian, care considerau că acestea nu vor dura mai mult de două-trei luni ; ele au scos, și mai pregnant, în evidență imperativul soluționării neîntîrziate a problemei palestiniene, numită descoperi, pe drept cuvînt, „cheia păcii" în Orientul Mijlociu.

În ultimele săptămîni, atît în lumea arabă, cît și pe alte meridiane, s-a remarcat o intensă activitate diplomatică, care a avut în centrul atenției analizarea modalităților de impulsionare a procesului de pace în Orientul Mijlociu. Aceasta pe fondul creșterii tensiunii în teritoriile ocupate, ca urmare a anunțării de către autoritățile de la Tel Aviv a unui program privind construirea a 27 de noi așezări israeliene în Cisiordania. (Amintim, în context, un recent studiu intitulat „Prețul revoltei : drepturile civile în teritoriile ocupate", semnat de cercetătorul israelian Carmel Shalev, citat de agenția kuweitiană „KUNA", în care se arată că Israelul se face vinovat de aplicarea unor criterii juridice diferențiate față de palestinieni și de israelieni, și poartă răspunderea pentru „creșterea alarmantă" a cazurilor de abuzuri împotriva arabilor).

Situația explozivă, ce se menține în Cisiordania și Gaza, preocupă din ce în ce mai mult cercuri tot mai largi și diverse ale comunității internaționale. Astfel, într-o scrisoare recent adresată conducătorilor Egiptului, Israelului, Iordaniei, Organizației pentru Eliberarea Palestinei, Uniunii Sovietice, Siriei și Statelor Unite, 17 laureați americani ai Premiului Nobel s-au pronunțat pentru începerea urgentă de tratative în vederea creării unui stat palestinian, alături de Israel. În aceeași ordine de idei, președintele Comitetului O.N.U. pentru exercitarea drepturilor inalienabile ale poporului palestinian, Absa Claude Diallo, a exprimat, într-o scrisoare adresată secretarului general al O.N.U., profunda îngrijorare a membrilor comitetului în legătură cu menținerea situației grave în teritoriile arabe ocupate, precum și cu intensificarea politicii de represiune a autorităților israeliene împotriva populației palestiniene. În continuare, comitetul a adresat comunității internaționale și tuturor părților semnatare ale Convenției de la Geneva apelul de a adopta măsuri adecvate și eficiente pentru a determina Israelul să respecte prevederile convenției privind securitatea și protejarea populației palestiniene aflate sub ocupație.

În perspectiva întrunirii, la Alger, peste aproximativ două săptămîni, a Consiliului Național Palestinian, pentru a adopta un nou program politic (după cum a anunțat purtătorul de cuvînt al O.E.P., Ahmak Abdel Rahman), în Orientul Mijlociu au avut loc numeroase contacte politice privind problema palestiniană. Dintre acestea se disting vizitele președintelui Comitetului Executiv al O.E.P., Yasser Arafat, în mai multe țări din zonă.

În acest sens, la sfîrșitul săptămînii trecute, liderul O.E.P. a efectuat o scurtă vizită la Cairo, unde a avut convorbiri cu președintele Hosni Mubarak. Ulterior, șeful statului egiptean și Yasser Arafat au părăsit, împreună, Egiptul pentru a se întîlni cu regele Hussein al Iordaniei în localitatea Aqaba (port la Marea Roșie). La încheierea întrevederii, a fost dată publicității o declarație în care se reafirmă necesitatea organizării unei conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu.

Referindu-se la întîlnirea de la Aqaba, suveranul hașemit a declarat agenției iordaniene „PETRA" că întrevederea cu liderul O.E.P. și cu președintele Mubarak a pus în evidență „necesitatea întăririi legăturii privilegiate dintre popoarele iordanian și palestinian". Regele Hussein a precizat, în continuare, că este „pe deplin mulțumit" de convorbirile avute și a căzut de acord cu Yasser Arafat „să le continue în vederea coordonării pozițiilor" celor două părți. „O.E.P. — a subliniat suveranul hașemit — trebuie considerată drept singurul reprezentant legitim al poporului palestinian și trebuie să aibă un rol central în procesul de pace". La rîndul său, Yasser Arafat a afirmat că întîlnirea de la Aqaba a fost „pozitivă și cordială", convorbirile analizînd, în principal, relațiile palestiniano-iordaniene și importanța promovării acestora după ruperea, de către Iordania, a legăturilor juridice și administrative cu Cisiordania. Totodată, liderul O.E.P. a precizat că regele Hussein și-a exprimat dorința de a sprijini orice opțiune palestiniană.

În fine, într-un interviu acordat cotidianului israelian independent „Yedioth Aharonoth", președintele Mubarak a declarat că acordurile de la Camp David dintre Egipt și Israel „sînt depășite", deoarece nu pot constitui un cadru pentru reglementarea problemei palestiniene. Șeful statului egiptean a reafirmat necesitatea convocării unei conferințe internaționale de pace privind Orientul Mijlociu. Totodată, Hosni Mubarak a apreciat că, în procesul de pace în regiune, o coordonare iordaniano-palestiniană este absolut necesară. În acest sens, Consilierul politic al președintelui Mubarak, Ossama El Baz, care a făcut parte din delegația egipteană la Aqaba, a afirmat, imediat după întîlnire, — relevă agențiile de presă — că „în prezent sînt reunite toate elementele constitutive ale unui stat palestinian, dacă Israelul se va retrage din teritoriile ocupate și că ar putea fi stabilită o legătură între Iordania și viitorul stat palestinian — care ar putea lua forma unei confederații." De asemenea, principalul consilier politic al lui Yasser Arafat, Hani Al Hassan, a arătat că „o confederație împreună cu Iordania a reprezentat o doleanță și un obiectiv al palestinienilor."

După convorbirile egipteano-palestiniano-iordaniene de la Aqaba, președintele Mubarak și liderul O.E.P. au plecat împreună spre Bagdad, unde s-au întîlnit cu președintele Saddam Hussein. În cercurile diplomatice din Cairo, citate de agenția „M.E.N.A.", se apreciază că vizita în capitala irakiană se înscrie în cadrul acțiunilor urmărind coordonarea țărilor arabe în vederea relansării procesului de pace în Orientul Mijlociu.

De asemenea, în cadrul demersurilor de pace, recent a avut loc la Belgrad o întîlnire între reprezentanți ai partidului „Lista progresistă pentru pace" din Israel și reprezentanți ai O.E.P. Din partea amintitului partid au participat Mohammad Maary și Matijabu Peled, deputați în Knesseth (parlamentul israelian), în timp ce palestinienii au fost reprezentați, între alții, de Mohammad Abbas (Abu Mazen), șeful Departamentului pentru probleme naționale și internaționale. Concluzia convorbirilor a fost că o conferință internațională în problema Orientului Mijlociu este singurul for care ar deschide calea spre o reglementare justă și durabilă a problemei palestiniene. În timpul întrevederii s-a relevat, informează agenția „Taniug", că, dacă Israelul acceptă propunerea de a participa la conferință, alături de O.E.P., palestinienii vor recunoaște, oficial, rezoluțiile 242 și 338 ale Consiliului de Securitate al O.N.U. Reprezentantul O.E.P. în Iugoslavia, Tayeb Abdel Rahim, a declarat agenției citate că M. Maary și M. Peled au afirmat că O.E.P. este singurul reprezentant legitim al poporului palestinian și că este firesc ca ea să participe, în condiții de egalitate, la o conferință internațională în problema Orientului Mijlociu. T. A. Rahim a subliniat că, în perspectiva alegerilor din Israel, O.E.P. sprijină toate forțele din țară care se pronunță pentru pace și o soluție cuprinzătoare, incluzînd respectarea revendicărilor juste ale poporului palestinian. O.E.P. adresează un apel tuturor arabilor care trăiesc în Israel să voteze potrivit unui asemenea angajament, a conchis T. A. Rahim.

În fine, referindu-se la situația complexă din regiune, secretarul general al Partidului Comunist din Israel, Meir Vilner, a afirmat că nu poate exista și nu va exista securitate pentru Israel, dacă nu se pune capăt ocupării teritoriilor arabe. Singura modalitate de soluționare a conflictului o reprezintă retragerea din toate teritoriile arabe ocupate și o pace justă și durabilă între Israel și poporul palestinian, a spus Vilner, adăugînd că această pace trebuie să se bazeze pe principiul : două state independente pentru două popoare.

C. Ștefan

Raport privind Afganistanul

Încheierea acordurilor de la Geneva constituie un important pas în direcția eforturilor vizînd instaurarea păcii în Afganistan, se relevă — notează agenția „TASS" — în raportul secretarului general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, difuzat la sediul Națiunilor Unite din New York.

„În acest context, trebuie să-mi exprim regretul în legătură cu faptul că părțile semnatare ale acordurilor de la Geneva au considerat necesar să-mi declare îngrijorarea lor cu privire la

BONN

Scena politică vest-germană: schimbări și implicații

Două evenimente, petrecute la un interval mai mic de o săptămînă, unul într-un land sudic, celălalt într-un land central, par a marca, prin implicațiile pentru scena politică vest-germană, un început de capitol.

Este vorba, în primul caz, despre dispariția, în urma unui accident vascular, a liderului Uniunii Creștin-Sociale și, în același timp, ministru-prezident al Bavariei, Franz-Josef Strauss. „Nimic nu va mai fi ca pînă acum", declara conducătorul organizației regionale din München a Partidului Social-Democrat, avînd în vedere, firește, nu doar eșichierul bavarez, ci și pe cel federal. Cel de-al doilea caz se referă la alegerea, în cadrul congresului din capitala landului Hessa, la 8 octombrie, a unui nou președinte al Partidului Liber-Democrat, în persoana lui Otto Lambsdorff. „Un lider care va propulsa mișcarea în cadrul structurilor de la Bonn", aprecia ziarul elvețian „Der Bund", sintetizînd, în fapt, păreri similare, formulate însă mai alambicat, atît în presa vest-germană, cît și în cea apărută peste hotare.

Prezidiul U.C.S. a hotărît, în unanimitate, ca Theo Waigel (49 de ani), președintele grupului parlamentar al creștin-socialilor în Bundestag, să devină liderul partidului, urmînd să fie confirmat în această funcție — deținută de Franz-Josef Strauss — la Congresul Uniunii Creștin-Sociale, programat pentru 19 noiembrie, la München. În postul de ministru-prezident al Bavariei a fost ales, de către Dieta regională, Max Streibl (56 de ani), care pînă în prezent a exercitat, în cabinetul bavarez, funcțiile de locțiitor al ministrului-prezident și ministru de finanțe. Cu aceste schimbări, nota agenția „DPA", pentru U.C.S. și Bavaria începe „perioada post-Strauss". Care se va reflecta, deopotrivă, remarcă observatorii, asupra raporturilor din cadrul actualei coaliții guvernamentale și asupra ansamblului orientărilor promovate de ea. Sub acest aspect, în numeroase comentarii se subliniază că, în ultimele patru decenii, Franz-Josef Strauss și-a pus amprenta, prin personalitatea sa, asupra cursului politicii vest-germane și, din octombrie 1982, asupra celui urmat de guvernul cancelarului Helmut Kohl. Frecventele controverse publice cu liber-democrații au menținut pe fostul lider bavarez în avanscenă și au făcut ca șeful guvernului de la Bonn să apară drept un arbitru indispensabil, singurul capabil să departajeze și să aplaneze diversele fricțiuni la reuniunile șefilor de partide componente ale coaliției guvernamentale (Uniunea Creștin-Democrată / Uniunea Creștin-Socială și Partidul Liber-Democrat). O serie de comentatori consideră că, lipsit, acum, de contraponderea pe care Franz-Josef Strauss o reprezenta la dreapta sa, cancelarul Helmut Kohl ar risca să fie confruntat direct cu exigențele partidului liberal, cu atît mai mult cu cît noul președinte al acestuia, Otto Lambsdorff, este cunoscut pentru spiritul său critic și independența opiniilor. Pe seama influenței exercitate pînă acum de la München este pusă și ponderea ridicată a U.C.S. în actualul cabinet federal — 5 miniștri, din 19 —, unul dintre ei deținînd, însă, un portofoliu de o însemnătate ce nu mai trebuie subliniată : Friedrich Zimmermann, ministru de interne.

Pe de altă parte, în absența unui lider de factura proeminentă a lui Franz-Josef Strauss (a fost colaborator apropiat al lui Konrad Adenauer, a deținut, de-a lungul anilor, mai multe funcții ministeriale în cabinetul de la Bonn, a candidat în 1980 la funcția de cancelar, fiindu-i, de asemenea, atribuite aspirații la postul de vicecancelar și ministru de externe), U.C.S. se va vedea confruntat, cel puțin în viitorul apropiat, cu numeroase probleme. Una din ele este aceea a relațiilor cu partidul-frate, U.C.D., care apără culorile democrației-creștine în celelalte landuri. Adesea încordate, acestea s-au putut, totuși, menține „de echipă" datorită concesiilor reciproce. Va fi, însă, cancelarul Helmut Kohl dispus să facă, în continuare, ceea ce făcea, confruntat cu puternicul și atît de pasionatul, în problemele politice, Franz-Josef Strauss ? Apoi, observatorii nu exclud ca, lipsit de un catalizator puternic, asemenea fostului lider, U.C.S. să cunoască și dificultatea unor conflicte interne, ceea ce pentru acest partid constituie o „rara avis". De unde, o posibilă uzură mai rapidă a puterii pe plan regional, cu consecințele de rigoare la nivel federal (la alegerile de land, din octombrie 1986, U.C.S. a înregistrat cel mai slab procentaj din ultimii 20 de ani, obținînd 55,8 la sută din voturile exprimate. Acest recul a folosit, însă, mai ales micilor partide de extremă dreaptă, P.S.D. neputînd profita de el, din cauza unor progrese înregistrate de ecologiști). Trebuie, însă, remarcat că, în circumstanțele legate de alegerea noului său președinte, în cadrul U.C.S. s-a cristalizat ceea ce comentatorii au denumit „un nou model de acțiune". Acesta a permis să fie evitate controversele pe marginea alegerii conducerii, fiind astfel rezolvată presupusa rivalitate dintre Theo Weigel și fostul secretar general al U.C.S., Gerold Tandler, primul rămînînd candidatul unic la președinția partidului. Despre ce este vorba ? În practică, sub conducerea lui Franz-Josef Strauss, vicepreședintele U.C.S. avea un rol relativ limitat. În „noul model", se are în vedere ca președintele U.C.S., respectiv Theo Weigel, să-și exercite, în primul rînd, competențele pe planul politicii federale, în timp ce, dimpotrivă, Gerold Tandler, ales vicepreședinte, să aibă un rol mai pronunțat în Bavaria. Cum va funcționa „noul model" și care va fi evoluția U.C.S. în „perioada post-Strauss" o va arăta, însă, timpul.

Privitor, acum, la schimbarea intervenită în conducerea Partidului Liber-Democrat, trebuie remarcată declarația noului președinte, Otto Lambsdorff, potrivit căreia partidul său este gata să participe, în continuare, alături de Uniunea Creștin-Democrată la conducerea R. F. Germania, dar că, în același timp, dorește să-și sublinieze profilul de sine stătător. „Va trebui ca, în cadrul coaliției, să se impună și să se definească limpede poziția P.L.D.", a spus Otto Lambsdorff. El a remarcat că, în unele domenii, guvernul nu acționează „conform direcțiilor" acordurilor coaliției U.C.D./U.C.S. și P.L.D. Abordînd problema referitoare la modul în care P.L.D. va reacționa la eventualele intenții ale U.C.S. de a nu mai fi incluși membri P.L.D. în cabinet, noul lider al liber-democraților a declarat că partidul său nu va renunța la cele patru locuri din guvernul de coaliție pe care le deține în prezent. El a mai afirmat, de asemenea, că P.S.D. și Partidul Ecologist sînt „oponenții" P.L.D., iar U.C.D. și U.C.S. — „concurenții" în lupta electorală. Otto Lambsdorff a precizat că „deocamdată" nu se preconizează mari schimbări în orientarea P.L.D.

Vasile Crișu

---

aspecte pe care le apreciază drept serioase încălcări de către cealaltă parte. Nu pot să nu declar, cu toată fermitatea, că părțile semnatare ale acestor acorduri trebuie să respecte strict litera și spiritul angajamentelor asumate și să îndeplinească cu conștiinciozitate toate prevederile acestor documente", a subliniat Perez de Cuellar.

În raport este exprimată profunda îngrijorare în legătură cu faptul că, în Afganistan, continuă luptele, care se soldează cu numeroase victime, inclusiv în rîndul locuitorilor pașnici, și că problemele economice și sociale apărute în țările vecine, din cauza prezenței a milioane de refugiați, rămîn nesoluționate. Acest fapt evidențiază necesitatea stringentă a realizării unei reglementări politice depline.

Este de la sine înțeles că orice probleme referitoare la guvernul Afganistanului trebuie să fie soluționate exclusiv de către poporul afgan. Acesta constituie principalul obiectiv al procesului diplomatic desfășurat în cadrul O.N.U. În acest sens, a fost exprimată speranța că toate categoriile poporului afgan vor beneficia de posibilitatea istorică de a elabora un mecanism acceptabil, care să permită crearea unui guvern pe o bază largă. Perez de Cuellar a sublinat că reprezentantul său este gata să sprijine acest proces, pe calea facilitării contactelor dintre diferitele categorii ale poporului afgan.

„O.N.U. dorește, în continuare, să fie create condițiile în care poporul afgan să poată instaura pacea și înțelegerea în țara sa și stabilitatea în regiune. Adresez un apel insistent tuturor guvernelor de a acorda sprijin acestor eforturi deosebit de importante și necesare ale poporului afgan", a subliniat secretarul general al O.N.U., în încheierea raportului său.

PUNTA DEL ESTE

„Grupul celor opt" — în căutarea unor consensuri politico-economice

În staţiunea balneară uruguayană Punta del Este va avea loc, între 27—29 octombrie, reuniunea la nivel înalt a ţărilor „Grupului celor opt", care polarizează, prin importanţa sa deosebită, atenţia factorilor politici din America Latină. Datoria externă, criza din America Centrală, problemele întăririi cooperării regionale şi cele ale securităţii pe continent se vor afla pe agenda acestei reuniuni, la care participă state cu un important potenţial economic şi comercial, dar şi cu mari datorii.

Reuniunea la nivel înalt de la Punta del Este este a doua de acest gen, după cea de la Acapulco (Mexic), din noiembrie 1987, cînd a intrat practic în funcţiune „mecanismul permanent de consultare şi concertare politică", denumirea oficială a „Grupului celor opt". Formarea acestui „mecanism" — destinat, în primul rînd, să coreleze şi să armonizeze poziţii, pornind de la preocupări comune — este rodul unor anume evoluţii, din ultima vreme, de pe continentul latino-american. Un rol important l-a avut, pe de o parte, criza din America Centrală, care a determinat apariţia şi afirmarea unor eforturi comune de deblocare a acesteia. S-a format, astfel, în ianuarie 1983, „Grupul de la Contadora", alcătuit din Mexic, Columbia, Venezuela şi Panama. Acestor ţări li s-au alăturat, în 1985, cele constituite în cadrul „Grupului de sprijin" — Argentina, Brazilia, Peru, Uruguay —, angajate să impulsioneze, la rîndu-le, deblocarea crizei centro-americane, care ameninţa să se cronicizeze şi să devină un conflict din ce în ce mai periculos pentru securitatea întregului continent latino-american. Concomitent cu acest proces complex de căutare în comun a unor soluţii negociate în sprijinul păcii, s-a accentuat problema gravă a poverii datoriei externe a ţărilor Americii Latine, altă preocupare generatoare de unitate a eforturilor. În acest spirit, a avut loc, în 1984, reuniunea „Consensului de la Cartagena", constituit din cele 11 state cu cele mai mari datorii externe de pe continent. Practic, toate aceste reuniuni, ca şi formarea fie a grupurilor negociatoare în problemele păcii regionale, fie a celor angajate în stabilirea unor strategii eficiente de rezolvare a crizei datoriilor externe au pus în evidenţă o realitate certă, şi anume voinţa statelor latino-americane de a ataca frontal problemele ce le frămîntă, iar aceasta într-un spirit de unitate, care să dea mai multă eficienţă eforturilor depuse, care să permită mai multe şanse de succes.

Întîlnindu-se la Rio de Janeiro, în decembrie 1986, miniştrii de externe ai ţărilor membre ale „Grupului de la Contadora" şi „Grupului de sprijin" au anunţat în declaraţia lor finală : „Am decis să întărim şi să dăm concertării politice dintre guvernele noastre un caracter sistematic, prin realizarea unui proces de consultări regulate pe teme ce afectează sau interesează ţările noastre, în contextul unei crescînde unităţi latino-americane". În consecinţă, precizează declaraţia de la Rio de Janeiro, s-a decis „să se dea întîlnirilor noastre profilul de mecanism permanent de consultare şi concertare politică". În baza acestei hotărîri, au loc reuniuni anuale, la nivelul şefilor de stat şi, periodic, întîlniri ale miniştrilor de externe. „Angajamentul de la Acapulco pentru pace, dezvoltare şi democraţie" — documentul primei întruniri prezidenţiale, de anul trecut — a precizat apoi problemele de principiu : „Recuperarea unei creşteri economice susţinute, îmbunătăţirea nivelului de trai al popoarelor noastre şi consolidarea proceselor democratice din regiune cer o soluţionare justă şi durabilă a problemei datoriei externe, ca şi măsuri neîntîrziate pentru reducerea poverii acesteia". S-a făcut, de asemenea, o analiză lucidă a efectelor crizei economice internaţionale asupra ţărilor latino-americane, dar nu s-a ajuns, atunci, la nici un acord asupra unor acţiuni concrete. Acest lucru ar trebui să se realizeze acum, la Punta del Este.

De la crearea sa, aşa-numitul „Grup al celor opt" — din rîndul căruia, în februarie a.c., a fost suspendată temporar Panama, în urma evoluţiilor survenite în această ţară — a reuşit să devină, apreciază observatorii, „un interlocutor valabil în faţa lumii". Au fost, astfel, întărite raporturile economice şi comerciale dintre ţările membre — cu perspectiva unor concretizări mai certe, după stabilirea necesarului cadru şi a domeniilor de colaborare — şi s-au iniţiat căi de lărgire a schimburilor cu Piaţa comună vest-europeană, cu celelalte state europene, cu Canada, Japonia, cu organisme continentale şi regionale — O.U.A., A.S.E.A.N, Consiliul Nordic etc. Pe de altă parte, există premise pentru o colaborare mai echitabilă, aşa cum o doresc statele latino-americane, cu S.U.A., după ce Washingtonul a privit cu reticenţă crearea „mecanismului" amintit — considerîndu-l un posibil „club al datornicilor" — şi în condiţiile în care se manifestă o serie de divergenţe cu statele membre (S.U.A. au impus, în ultimul an, unele restricţii la importurile provenite din Argentina şi Brazilia).

Unul din argumentele esenţiale care îndeamnă observatorii să aprecieze că reuniunea de la Punta del Este va aduce importanţi paşi înainte în atingerea obiectivelor la care s-au angajat ţările participante — asigurarea dezvoltării lor, într-un climat de pace — îl constituie înseşi dificultăţile ce persistă : criza din America Centrală continuă, iar datoria externă presează. Dintre cele aproximativ 410 miliarde de dolari — cît reprezintă datoria externă a Americii Latine —, circa 207 miliarde revin Braziliei şi Mexicului, cei mai mari debitori de pe glob din rîndul ţărilor în curs de dezvoltare. Cu o populaţie care se ridică la aproape trei milioane, Uruguay înregistrează, pe de altă parte, una din cele mai mari datorii externe pe cap de locuitor. Anual, în regiune au loc importante transferuri de fonduri către exterior, în contul serviciului datoriei externe (conform cifrelor furnizate de Comisia Economică O.N.U. pentru America Latină, în cinci ani au fost, astfel, transferate 160 miliarde dolari), în timp ce rata creşterii economice este în scădere. A scăzut, de asemenea, venitul pe cap de locuitor, sporind, în schimb, inflaţia ; produsul naţional brut al regiunii s-a redus de la 3,7 la sută, în 1986, la 2,2, în 1987. Reuniunea anuală a Conferinţei O.N.U. pentru Comerţ şi Dezvoltare (U.N.C.T.A.D.) arăta că, în al şaptelea an consecutiv, criza datoriei externe s-a agravat pentru ţările în curs de dezvoltare, fără a se întrevede o soluţionare apropiată, propunîndu-se, în acest context, reducerea cu 30 la sută a sumelor datorate de aceste state băncilor comerciale. Problema stabilirii unui dialog politic pe tema datoriilor externe, reducerea ratei dobînzilor, acordarea unor condiţii acceptabile de plată — care să nu afecteze dreptul la dezvoltare —, renunţarea la practicile protecţioniste impuse de statele occidentale industrializate se află, în ce priveşte reuniunea de la Punta del Este, între problemele de cea mai strictă actualitate.

În preajma apropiatei întîlniri prezidenţiale, Alan Garcia, şeful statului peruan, a arătat că întărirea conlucrării regionale va consolida poziţia Americii Latine, prin deschiderea sa spre lume, reducerea dependenţei excesive numai de unele pieţe, afirmarea personalităţii şi unităţii ţărilor membre. „Întrucît acest proces în direcţia unităţii este dificil, a subliniat el, consolidarea actualei practici de consultare şi concertare a poziţiilor apare ca foarte importantă". Ministrul de externe mexican, Bernardo Sepulveda, releva, pe de altă parte, că întărirea acestui „mecanism" politic regional va spori şansele Americii Latine în dialogul său cu ţările occidentale industrializate. În acelaşi sens, preşedintele uruguayan, Juan Maria Sanguinetti, a declarat că „grupul celor opt nu este o nouă organizaţie instituţională, nici un mecanism de cooperare care să înlocuiască altele deja existente, ci un instrument de dinamizare a colaborării, pe baza unor formule de consens". Alte precizări au fost făcute de ministrul venezuelan de externe, German Nava Carrilio, care a subliniat : „Grupul este o masă critică — în termenii din fizica nucleară —, generatoare de idei, dar şi de acţiuni. La Acapulco s-au stabilit idei ; acum, vom preciza strategiile pentru concretizarea lor". Căci — au arătat alţi participanţi la pregătirea acestei reuniuni — America Latină se dovedeşte încă foarte vulnerabilă în faţa unor decizii extraregionale, care sînt adoptate în afara sau chiar împotriva intereselor ţărilor continentului (de pildă, s-a exemplificat, aşa se întîmplă cu preţurile la materiile prime energetice ; dezacordurile între ţările industrializate duc, de asemenea, la aplicarea, de către acestea, a unor noi bariere protecţioniste). În faţa acestor factori, America Latină doreşte punerea pe rol a unor pîrghii de acţiune care să-i permită o sporire a capacităţii sale de decizie şi negociere, cu atît mai mult cu cît dispune, în mod real, de vaste posibilităţi de complementaritate între economiile ţărilor membre, de resurse materiale şi umane încă insuficient valorificate, de voinţa confirmată de a-şi asigura un drum propriu al dezvoltării sale politice şi economice.

Anca Voican

ASEAN

Perspective ale conlucrării regionale

Miniștrii economiei din țările membre ale A.S.E.A.N. (Brunei, Filipine, Indonezia, Malayezia, Singapore, Thailanda) s-au întîlnit la Pattaya, în Thailanda, pentru a examina evoluția cooperării economice din cadrul organizației și căile de intensificare a acestei cooperări.

A fost a 20-a reuniune de acest fel a miniștrilor din cele șase state membre ale Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N.), organizație înființată în urmă cu 21 de ani, cu scopul principal al stimulării procesului de dezvoltare și colaborare economică regională.

Recenta întrunire, din localitatea thailandeză Pattaya, s-a încheiat cu o zi mai devreme, un delegat filipinez explicînd că opiniile participanților asupra problemelor dezbătute s-au dovedit mult mai apropiate decît se apreciase. Într-adevăr, fiind vorba de subiecte importante, precum comerțul dintre țările A.S.E.A.N., adoptarea unor decizii comune față de situația de pe piața agrară mondială sau în ce privește cooperarea în anumite domenii industriale, ca și colaborarea cu principalii parteneri comerciali ai organizației, „dialogul de la Pattaya" s-ar fi putut prelungi — au apreciat unii comentatori. Dar, un factor stimulator, care a acționat în sens pozitiv, grăbind desfășurarea lucrărilor, a fost tocmai cursul satisfăcător al cooperării intra-A.S.E.A.N., respectiv progresele în diverse domenii, constatate, de altfel, și cu prilejul recentei întîlniri a miniștrilor economiei.

În deschiderea lucrărilor, referindu-se la evoluția A.S.E.A.N., primul ministru al țării-gazdă, Chatichai Choonhavan, aprecia că, în cei 21 de ani de activitate, aceasta „s-a relevat a fi o organizație regională dinamică și de perspectivă". În special, în ultima vreme — considera premierul thailandez —, asociația a făcut dovada unor evoluții pozitive și încurajatoare atît în domeniul economic, cît și în cel politic. În ce privește preocupările de natură politică și, în special, legate de evenimentele din regiunea sud-est asiatică, Chatichai Choonhavan a amintit poziția „categorică și clară" adoptată de organizație față de problema kampuchiană, faptul că — a spus el — „noi dorim să se găsească, grabnic, o soluție politică acestei probleme, astfel încît toate statele din zonă să poată conlucra în favoarea cauzei păcii regionale, progresului și prosperității, în beneficiul popoarelor noastre".

În domeniul cooperării economice, — a arătat premierul thailandez — „progrese sigure și notabile au fost realizate în ce privește liberalizarea comerțului intra-A.S.E.A.N., sub regimul de aranjamente comerciale preferențiale (P.T.A.), și în sporirea atractivității cooperării industriale atît pentru investitorii din cadrul organizației, cît și pentru cei din afară". Totuși, a subliniat el, mai sînt multe de făcut, dacă se dorește „o deplină utilizare și valorificare a vastului potențial de care dispune cooperarea economică în cadrul regiunii". „Perspectivele pentru cooperarea economică în sînul A.S.E.A.N. au crescut considerabil, odată cu impulsul dat de deciziile luate la reuniunea la nivel înalt de la Manila (Filipine), din decembrie, anul trecut" — a considerat premierul thailandez. În acest sens, ministrul filipinez al comerțului și industriei, José Concepcion, aprecia cea de a 20-a întîlnire economică a A.S.E.A.N. ca deosebită de întrunirile precedente, deoarece — arăta el — acesteia i-a revenit, între altele, sarcina de a discuta asupra modului în care se înfăptuiesc însemnate decizii adoptate la cea de a treia reuniune la nivel înalt, din capitala Filipinelor.

Lucrările recentei reuniuni A.S.E.A.N. s-au încheiat printr-o declarație în favoarea intensificării, în continuare, a colaborării economice între statele membre ale acestei comunități. Miniștrii economiei din Thailanda, Indonezia, Malayezia, Singapore, Filipine și Brunei au semnat un acord privind promovarea industriei constructoare de autoturisme în cadrul A.S.E.A.N., la care participă, deocamdată, trei țări membre, cu participarea concernului nipon „Mitsubishi". Miniștrii au apreciat că se poate face mai mult în legătură cu stadiul creării de întreprinderi mixte ale A.S.E.A.N.

În cadrul lucrărilor reuniunii s-a evidențiat că nivelul inegal al industriei și prioritățile diferite în domeniul economiei constituie principalul obstacol în calea unei colaborări mai strînse în cadrul A.S.E.A.N. Participanții au criticat poziția Statelor Unite, C.E.E., Japoniei, Australiei și Noii Zeelande — principalii parteneri comerciali ai țărilor A.S.E.A.N. —, subliniindu-se că răspunsurile acestor state la propunerile avansate de asociație cu privire la îmbunătățirea accesului pe piață, la promovarea schimburilor comerciale reciproce, precum și a investițiilor și transferului de tehnologie sînt total nesatisfăcătoare. Deși nu se manifestă din partea acestor parteneri dorința de cooperare, țările A.S.E.A.N. intenționează să-și continue eforturile în vederea unei participări mai mari pe piețele țărilor respective. În ce privește Fondul de dezvoltare al țărilor A.S.E.A.N., deschis de Japonia cu prilejul reuniunii la nivel înalt a A.S.E.A.N., din luna decembrie 1987, de la Manila, miniștrii au subliniat că, pînă în prezent, nici una din cele șase țări ale comunității nu a făcut uz de el. Participanții și-au exprimat opinia că nu se va recurge la acest fond, creat pe o perioadă de trei ani, dacă Japonia nu va modifica condițiile de acordare a creditelor.

În cadrul rundei Acordului General pentru Tarife și Comerț (G.A.T.T.), programată pentru luna decembrie la Montreal, țările membre ale A.S.E.A.N. vor acționa pentru liberalizarea comerțului, în special în ce privește produsele agricole tropicale. S-a hotărît ca a 21-a reuniune a miniștrilor economiei din țările A.S.E.A.N. să aibă loc în septembrie anul viitor, în Brunei.

O concluzie a lucrărilor reuniunii de la Pattaya — exprimată de ministrul thailandez al comerțului, în calitate de președinte al întrunirii — a fost că A.S.E.A.N. a înregistrat considerabile succese în cooperarea economică, țările membre fiind decise să continue eforturile în această direcție.

Liana Enescu

În această săptămînă...

Convorbiri sovieto-braziliene la nivel înalt

Președintele Braziliei, Jose Sarney, a efectuat, zilele trecute, o vizită oficială la Moscova, prilej de desfășurare a primei întîlniri la nivel înalt din istoria relațiilor celor două țări. În cadrul convorbirilor dintre Mihail Gorbaciov și Jose Sarney, scrie agenția „TASS", au fost examinate perspectivele și posibilitățile schimburilor economice, tehnico-științifice și culturale bilaterale. Totodată, s-a subliniat că interdependența dintre dezarmare și dezvoltare, înțelegerea consecințelor periculoase ale relațiilor economice internaționale inechitabile, a rolului schimburilor de tehnologie avansată pentru economia și politica diferitelor țări, respectarea deosebirilor naționale, sociale și a libertății de opțiune, participarea tuturor statelor la procesele internaționale constituie premise teoretice și politice ale colaborării multilaterale, reciproc avantajoase, dintre U.R.S.S. și Brazilia.

Cu prilejul vizitei, Mihail Gorbaciov și Jose Sarney au semnat, la Kremlin, „Declarația cu privire la principiile conlucrării în numele păcii și colaborării internaționale". Au fost semnate, de asemenea, alte documente bilaterale, privind livrările reciproce de mașini și utilaje, precum și colaborarea în sfera cercetării și utilizării spațiului cosmic în scopuri pașnice.

Într-un interviu acordat ziarului „Jornal do Brasil", Jose Sarney a declarat că vizita sa la Moscova, prima a unui președinte brazilian în U.R.S.S., reflectă reorientarea pe care guvernul său dorește s-o imprime politicii externe a țării. Pe plan politic, această vizită dorește să reprezinte o contribuție la pacea mondială, o dovadă că două țări cu sisteme sociale diferite pot colabora în avantajul reciproc. Relațiile noastre, a spus șeful statului brazilian, cunosc acum „o nouă etapă", „o treaptă istorică".

CIPRU

Negocieri intense

De la 15 septembrie, sub auspiciile O.N.U., cele două comunităţi cipriote (greacă şi turcă) sînt angajate într-un proces de dialog intensiv, aprofundat, menit să ducă la soluţionarea „justă şi viabilă" a situaţiei din insulă. Greu de anticipat deocamdată, rezultatul final presupune o serie de acomodări reciproce, depăşirea unor dificultăţi de ordin principial şi practic privind constituirea unui stat federal cipriot.

„Cum se desfăşoară convorbirile dv cu liderul comunităţii cipriote-turce, Rauf Denktaş ?" — a fost întrebat preşedintele Ghiorghios Vassiliou, cu ocazia recentei sale vizite în Franţa. „Într-un climat agreabil şi civilizat — a răspuns preşedintele. E vorba, în realitate, de un prim tur de orizont. Discutăm probleme de substanţă, dar, din păcate, nu vă pot spune mai mult despre conţinutul convorbirilor. Am căzut de acord cu dl Denktaş să nu facem declaraţii asupra dialogului în curs. Toate chestiunile importante, pentru ei, ca şi pentru noi, au fost evocate, şi, pentru moment, ne-am expus fiecare poziţiile. Este pentru prima dată cînd întreprindem un asemenea demers : să înţelegem modul de a gîndi al celuilalt".

Pînă acum, şeful statului şi liderul cipriot-turc au avut cinci runde de negocieri, sub auspiciile reprezentantului secretarului general al O.N.U. în insulă, Oscar Camillon. După întîlnirea inaugurală de la 15 septembrie, organizată la hotelul „Ledra Palace" din Nicosia, ei au continuat dialogul la reşedinţa din insulă a celui din urmă, situată pe „linia verde" dintre cele două comunităţi, în apropierea aeroportului internaţional din capitala ciprioţă. Ultima dintre cele cinci runde de negocieri a avut loc la începutul acestei săptămîni (luni şi marţi), vădind, ca şi cele precedente, dorinţa păstrării unui ritm alert al negocierilor, a unor rezultate concrete pe calea reglementării politice. De

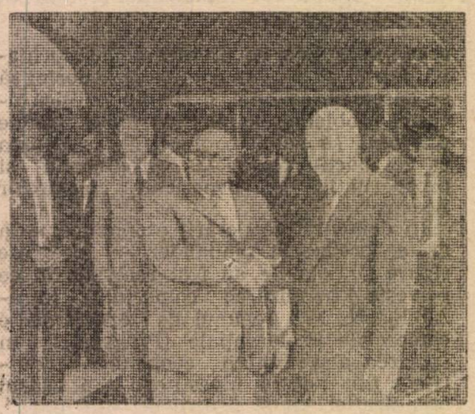

Preşedintele Ghiorghios Vassiliou (dreapta) şi liderul comunităţii cipriote-turce, Rauf Denktaş, la inaugurarea noului proces de convorbiri intercipriote

altfel, după cum s-a anunţat la 17 octombrie, la încheierea întrevederilor precedente, cei doi lideri ciprioţi au convenit să se reîntîlnească la New York, în zilele de 17 şi 18 noiembrie, pentru a prezenta secretarului general al O.N.U. stadiul efectiv al tratativelor, progresele realizate în cursul lor. Această hotărîre corespunde angajamentului asumat de ambele părţi la 24 august, la Geneva, cînd, în prezenţa lui Javier Perez de Cuellar, au fost statuate cadrul noului dialog şi obiectivul lui esenţial : desfăşurarea de eforturi susţinute, pentru a se ajunge, pînă la 1 iunie 1989, la amorsarea unui proces de soluţionare globală, justă şi viabilă, a problemei cipriote.

Într-o declaraţie făcută în cadrul actualelor convorbiri, preşedintele Vassiliou sublinia că cele două părţi „trebuie să privească viitorul cu o nouă încredere", adăugînd că mijloacele pentru restabilirea calmului în insulă sînt „toleranţa, sinceritatea, înţelegerea, încrederea şi bunăvoinţa". „Nu trebuie să subestimăm dificultăţile existente, creînd aşteptări nejustificate pentru o soluţionare rapidă şi uşoară a problemei cipriote. Trebuie, însă, să depunem toate eforturile pentru a crea, împreună, un Cipru nou, în care toţi locuitorii să poată trăi şi să muncească în pace şi prosperitate" — a menţionat şeful statului cipriot. „Dacă vrem să salvăm Ciprul, în acest moment de mare pericol, trebuie — a adăugat el — să uităm neînţelegerile noastre din trecut şi să admitem, în legătură cu aceasta, că nimeni nu este infailibil".

În context, apreciind că actualul climat internaţional este favorabil rezolvării problemelor regionale, preşedintele şi-a exprimat speranţa că această evoluţie se va răsfrînge, benefic, şi asupra demersurilor politico-diplomatice de reglementare durabilă a situaţiei din insulă.

La rîndul său, liderul comunităţii cipriote-turce, Rauf Denktaş, s-a referit la „ambianţa pozitivă" creată prin hotărîrile adoptate la Geneva, în luna august, în cursul primei întîlniri cu preşedintele Vassiliou, exprimîndu-şi speranţa că se va putea acţiona de aceeaşi manieră şi în viitor, că se va ajunge la o soluţie „satisfăcătoare şi echilibrată", potrivit căreia cele două comunităţi „ să stabilească relaţiile necesare în termeni de pace". „Trebuie să edificăm viitorul, a spus el, fără a repeta erorile trecutului. Vom avansa cu bunăvoinţă, încercînd să înţelegem temerile şi preocupările noastre reciproce".

La semnificaţia deosebită a noului proces de negocieri intercipriote s-a referit şi reprezentantul secretarului general al O.N.U. în insulă, Oscar Camillon, care a

În această săptămînă...

Moscova. Vizita cancelarului vest-german

Timp de patru zile, cancelarul federal al R.F. Germania, Helmut Kohl, a efectuat, în fruntea unei impunătoare delegaţii (cinci miniştri şi 120 de funcţionari superiori, experţi în probleme economice şi oameni de afaceri), o vizită oficială în U.R.S.S., la invitaţia conducerii sovietice.

Momentul central al vizitei l-au constituit convorbirile cu secretarul general al C.C. al P.C.U.S., preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., Mihail Gorbaciov. Cancelarul s-a întîlnit, de asemenea, cu preşedintele Consiliului de Miniştri, Nikolai Rîjkov. Paralel cu dialogul la nivel înalt, au avut, de asemenea, loc schimburi de păreri între miniştrii de externe ai celor două ţări, Hans-Dietrich Genscher şi Eduard Şevardnadze, între ceilalţi miniştri din delegaţia vest-germană şi omologii lor sovietici.

Vizita lui Helmut Kohl la Moscova este cea de-a noua vizită a unui cancelar vest-german în U.R.S.S., prima fiind efectuată, în septembrie 1955, de Konrad Adenauer (creştin-democrat). Au trecut, apoi, 15 ani pînă la cea de-a doua vizită a unui cancelar al R.F.G. în U.R.S.S., aceasta fiind a social-democratului Willy Brandt. La 12 august 1970, el a semnat, în capitala sovietică, tratatul de renunţare reciprocă la folosirea forţei, R.F.G. fiind, pînă în prezent, singurul stat membru al N.A.T.O., care are un asemenea document încheiat cu U.R.S.S. Helmut Kohl a făcut, în calitate de şef al guvernului, prima călătorie la Moscova în iulie 1983. Cu Mihail Gorbaciov, Helmut Kohl s-a întîlnit şi a avut prima convorbire în 1985.

În ceea ce priveşte actualele convorbiri dintre conducătorul sovietic şi cancelarul vest-german, acestea au cuprins o largă sferă de probleme din domeniul raporturilor bilaterale, precum şi referitoare la situaţia internaţională. Schimbul de păreri a fost caracterizat, de ambele părţi, ca fiind străbătut de dorinţa comună a unei mai bune înţelegeri a poziţiilor reciproce şi a aflării unor soluţii realiste, de natură să slujească cauzei securităţii în Europa şi în lume, colaborării internaţionale. Pe planul raporturilor bilaterale, interlocutorii au apreciat drept manifestă dorinţa comună de deschidere a unui nou capitol, de dezvoltare a cooperării în toate domeniile. S-a căzut de acord — relevă agenţia TASS — ca, pînă la vizita de răspuns a lui Mihail Gorbaciov la Bonn, să fie elaborată o „concepţie principială a relaţiilor sovieto—vest-germane".

În cursul dezbaterii situaţiei internaţionale, au fost examinate, sub diferite aspecte, problemele dezarmării, fiind subliniată necesitatea începerii, neîntîrziate, a tratativelor cu privire la reducerea forţelor armate şi armamentelor convenţionale.

În toastul rostit cu prilejul dejunului oferit în onoarea oaspetelui vest-german, Mihail Gorbaciov, subliniind complexitatea lumii în care trăim, problemele cu care aceasta este confruntată, dar şi colosalul potenţial — uman, ştiinţific, tehnic, de producţie — disponibil pentru rezolvarea lor, a spus : „Noi, aici, în Europa, vorbim tot mai

subliniat că sarcina aflată în fața celor doi lideri este „pe cît de dificilă, pe atît de importantă pentru Cipru". „Angajamentul dumneavoastră personal în negocieri — a spus el, într-o declarație adresată președintelui Vassiliou și lui Rauf Denktaș — este revelator în acest sens și întărește speranțele într-un rezultat pozitiv, așteptat de comunitatea internațională".

Cum arăta și șeful statului cipriot, în amintitul său interviu, acordat ziarului „Le Monde", cele două părți au hotărît ca evoluția actualelor negocieri și punctele de vedere exprimate să rămînă confidențiale. Cu toate acestea, pozițiile inițiale și dezideratele formulate de fiecare, în vederea unei reglementări cuprinzătoare, sînt cunoscute de mult timp și vădesc, încă, destule aspecte controversate. Ca punct esențial și ca bază a noului dialog, ambele părți relevă importanța acordului lor anterior privind constituirea unui stat federal cipriot, reafirmat și cu ocazia întîlnirii de la Geneva, din luna august, desfășurată sub auspiciile și cu participarea secretarului general al O.N.U. Dificultățile, însă, se manifestă în legătură cu modul de concretizare a acestui principiu. Astfel, în timp ce partea cipriotă-greacă insistă asupra formării unui puternic guvern central al noului stat, cu competențe care să asigure unitatea țării, comunitatea cipriotă-turcă este favorabilă, mai curînd, constituirii unei „confederații", pe o bază „bizonală", ceea ce ar presupune concentrare teritorială și atribuții reduse pentru autoritatea centrală. „Sîntem în favoarea unei federații, dar, de asemenea, în favoarea unui stat unic — declara președintele Vassiliou, în același interviu acordat ziarului «Le Monde». Noi am acceptat compromisul istoric al fostului președinte Makarios, constînd în a trece de la noțiunea de stat unitar la aceea de stat federal. Pentru partea greacă, aceasta este concesia cea mai importantă ce putea fi făcută ciprioților turci și o schimbare foarte importantă. Dar, este esențial ca guvernul central al acestei federații să poată asigura unitatea țării. Sîntem gata să acceptăm o structură federală, dar nu să acceptăm două Cipruri. Aceasta înseamnă un stat în care locuitorii să fie liberi să trăiască unde vor, să se ducă în orice parte a insulei, cînd vor, să facă investiții unde vor." Pentru cipriotii turci, în schimb, competențele viitorului guvern central ar trebui să se limiteze la problemele de politică externă, la reprezentarea diplomatică și la cele derivînd din existența unei monede comune.

Alte aspecte controversate se referă la obținerea unor garanții internaționale „eficiente" pentru statutul viitorului stat federal, conform doleanței părții cipriote-grecești, și, desigur, la retragerea trupelor turce (circa 30 000 de soldați) și a colonilor turci (peste 50 000) din partea de nord a țării. În legătură cu această ultimă chestiune, de importanță deosebită, președintele Vassiliou a formulat, de mai multe ori, de la alegerea sa în fruntea statului, dorința unor „convorbiri directe" cu Ankara pentru rezolvarea ei. Totuși, după cum se știe, propunerea lui nu a fost acceptată. În același timp, pozițiile conturate pînă acum relevă că partea cipriotă-greacă se pronunță pentru retragerea trupelor turce înaintea formării unui guvern de tranziție spre noul stat federal, în timp ce partea cipriotă-turcă insistă pentru retragerea lor ulterioară. Partea cipriotă-greacă mai susține, conform și discursului președintelui Vassiliou la actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U., ideea unei demilitarizări a insulei, în cadrul căreia ar urma să-și găsească soluționarea toate aspectele privind asigurarea securității celor două comunități și buna lor conviețuire.

Rezultat al unor eforturi politico-diplomatice perseverente, desfășurate sub auspiciile O.N.U., noul proces de negocieri intercomunitare a contribuit la deblocarea impasului instaurat în insulă, de mai mulți ani, a conferit o nouă dimensiune așteptărilor privind reglementarea politică, justă și viabilă a problemei cipriote. Deși dificultățile aflate în fața lui rămîn importante, vădind deosebiri de vederi asupra unor chestiuni esențiale, observatorii politici își exprimă speranța că actualul dialog va continua în ritm susținut, ducînd la apropierea pozițiilor și la realizarea unui acord, la instaurarea unei păci durabile în Cipru.

I. Madoșa

mult despre relațiile «Est—Vest». În lexiconul politic a intrat, temeinic, termenul «Nord—Sud», iar, în prezent, a apărut sintagma «Sud—Răsărit». Iată parametrii problemelor. Și trebuie împreună să căutăm și să aflăm soluționarea lor, acceptabilă pentru toți. Altfel, omenirea nu va supraviețui. Iar aici, pe primul loc — și aceasta este o axiomă politică — se află dezarmarea, care poate elibera imense resurse materiale și intelectuale pentru dezvoltare". Referindu-se, în toast, la problema Berlinului occidental, conducătorul sovietic a spus: „Nu sîntem împotriva participării Berlinului occidental în relațiile europene și internaționale, sîntem gata să ținem seama de interesele sale specifice în economie și în viața culturală. Dar, cu observația ca statutul special al orașului să nu fie schimbat. Despre așa-numita «problemă germană» am vorbit, nu o dată, în ultimul timp. Situația actuală este un rezultat al istoriei. Încercările de a răsturna ceea ce a creat ea, sau de instigare la aceasta printr-o politică nerealistă, comportă imprevizibilitate și chiar pericol".

Cancelarul Helmut Kohl a subliniat, între altele, în toastul de răspuns, că imperativul suprem al epocii actuale îl constituie preîntîmpinarea oricărui război, fie el nuclear sau convențional, edificarea unei păci trainice pentru toți. „Pe bună dreptate, a spus vorbitorul — în dialogul politic dintre Vest și Est se acordă o deosebită atenție dezarmării și controlului asupra înarmărilor". În legătură cu Berlinul occidental, Helmut Kohl a subliniat că „acordul cvadripartit s-a dovedit a fi o bază solidă. Pe baza respectării sale riguroase și a realizării sale depline trebuie aflate reglementări practice și raționale și pentru problemele încă nesoluționate".

La Centrul pentru comerțul internațional din Moscova au fost semnate mai multe acorduri importante de colaborare în diferite domenii ale industriei, științei și tehnicii între ministere, departamente și întreprinderi sovietice și firme din R.F.G. Unul dintre cele mai însemnate — relevat, de altfel, de agențiile „TASS" și „DPA" — îl reprezintă cel încheiat de firma „Siemens" și Comitetul de stat al U.R.S.S. pentru folosirea energiei nucleare, privitor la colaborarea în domeniul proiectării și construirii reactoarelor pentru centralele electrice nucleare.

În această săptămînă...

Dhaka. Sesiune parlamentară extraordinară

Parlamentul din Bangladesh s-a întrunit într-o sesiune extraordinară, de patru zile, consacrată urmărilor inundațiilor catastrofale, care au afectat, în vara acestui an, trei sferturi din suprafața țării. 60 de milioane de oameni au avut de suferit de pe urma acestei calamități, care a provocat moartea a 2 200 de persoane, ca și mari daune principalului sector economic — agricultura. Drept consecință, se apreciază că Bangladeshul — țară confruntată, în genere, cu problema asigurării hranei pentru o populație de mare densitate și în continuă creștere — va înregistra, anul acesta, un pronunțat deficit alimentar. Toate acestea explică de ce, la Dhaka, s-a considerat

Împărțirea de ajutoare alimentare pentru populația grav afectată de inundații

necesară convocarea, pentru prima dată, a unei sesiuni speciale a parlamentului consacrată urmărilor inundațiilor.

În fața forului legislativ, președintele H. M. Ershad a prezentat un plan detaliat de măsuri pentru înlăturarea consecințelor catastrofei. Potrivit acestui plan, în 15 puncte, guvernul are în vedere, între altele, acordarea de împrumuturi în valoare de 1,25 miliarde taka (circa 39 milioane dolari) fermierilor cu proprietăți mici și mijlocii, din ariile afectate de inundații, pentru procurarea de semințe, îngrășăminte și altele. Sînt prevăzute măsuri de reconstruire a podurilor, bacurilor, de îmbunătățire a sistemului de protecție contra inundațiilor. În viitorul sezon, de iarnă, vor fi puse în lucru măsuri de refacere a drumurilor și caselor. Guvernul intenționează, de asemenea, să extindă asistența economică acordată unităților industriale care au avut de suferit.

Prezentînd planul, președintele Ershad a subliniat că numai o soluție pe termen lung poate elimina pericolul permanent pe care inundațiile îl reprezintă pentru Bangladesh și pentru celelalte state din sudul Asiei și a cerut țărilor vecine să sprijine măsurile guvernului de la Dhaka.

AFRICA AUSTRALĂ

Incertitudini privind independența Namibiei

După o perioadă de optimism și încredere că procesul reglementării problemelor din Africa australă — între care cea namibiană ocupă un loc important — a intrat „pe ultima sută de metri" înainte de finiș, au apărut incertitudinile și tergiversările.

Mai întîi, la sfîrșitul săptămînii trecute, șeful statului sud-african, Pieter W. Botha, a făcut o declarație în care arăta că guvernul de la Pretoria a decis în mod unilateral să amîne data fixată pentru debutul aplicării Planului O.N.U. (Rezoluția 435) privind acordarea independenței Namibiei, de la 1 noiembrie 1988 la 1 ianuanie 1989. La scurtă vreme după aflarea acestei știri — care, într-un fel, fusese prefațată de atitudinea obstrucționistă a Pretoriei în comisia militară mixtă angolezo—sud-africană — președintele zambian, Kenneth D. Kaunda, declara, în cadrul unui interviu televizat, că, dată fiind situația nou creată, problema independenței namibiene se poate rezolva doar dacă toate statele vor exercita presiuni eficiente împotriva Pretoriei. De asemenea, un purtător de cuvînt al Organizației Poporului din Africa de Sud-Vest (S.W.A.P.O.) condamna guvernul sud-african pentru recenta sa decizie. Tactica permanentă de modificare a poziției, de tergiversare nejustificată, demonstrează că toate așa-zisele bune intenții ale guvernului sud-african nu au fost niciodată serioase și cu adevărat reale, a spus purtătorul de cuvînt al S.W.A.P.O. Tot el arăta că o asemenea atitudine periclitează serios procesul de soluționare, pe cale pașnică, a situației complexe din zona australă africană.

În al doilea rînd, atunci cînd secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a vizitat Africa de Sud, același Pieter W. Botha afirma că Pretoria este gata să înceapă aplicarea Rezoluției 435. De asemenea, potrivit declarațiilor oficiale, urma să se finalizeze acordul privind structura forțelor O.N.U. de menținere a păcii, care ar trebui să includă circa 7 500 „căști albastre" și pînă la 2 000 observatori ai O.N.U. din cel puțin șapte țări de pe toate continentele. Or, între timp, după ce au fost primite diferite oferte de participare la „căștile albastre", guvernul american s-a opus prezenței statului Panama în forța O.N.U., invocînd instabilitatea politică din această țară. Firesc, și acest fapt a creat suficiente nedumeriri în rîndul comentatorilor, care s-au întrebat dacă n-a început, în realitate, perioada tergiversărilor, ce ar putea amîna sau chiar bloca procesul acordării independenței namibiene.

De altfel, la începutul lunii octombrie, agenția „Taniug" preciza că „este destul de mare numărul acelora care se îndoiesc de sinceritatea Pretoriei. Regimul Botha are deja reputația de a fi încălcat diferite acorduri, astfel încît unele îndoieli că Pretoria va căuta noi pretexte pentru amînarea independenței Namibiei sînt justificate". Într-adevăr, confirmarea acestei opinii n-a întîrziat, ea apărînd în preajma zilei „Z" stabilită pentru punerea în aplicare a Planului O.N.U. privind Namibia.

Totuși, ulterior, s-a anunțat că, la Geneva, se vor reîntîlni delegațiile angoleză, cubaneză, americană și sud-africană pentru a trece în revistă modalitățile de retragere a trupelor cubaneze din Angola — unul din punctele centrale ale negocierilor respective. Potrivit observatorilor, noile contacte de la Geneva (fixate să se desfășoare după închiderea ediției revistei noastre) trebuie să stabilească în ce măsură părțile — Angola și Cuba și, respectiv, Africa de Sud — sînt de acord cu propunerea americană de a se proceda la retragerea preconizată într-un interval de 24—30 de luni.

De asemenea, agențiile de presă vorbesc insistent de posibilitatea convocării unei întîlniri „solemne", la Brazzaville, în care să se încheie un acord ce ar anunța „continuarea și «progresul» dialogului cvadripartit", dar și amînarea datei de 1 noiembrie din „motive tehnice legate de aplicarea planului" privind soluționarea tuturor problemelor din Africa australă. Se susține, în context, că, pentru actuala Administrație americană, acordul asupra retragerii trupelor cubaneze din Angola ar reprezenta un succes diplomatic înaintea alegerilor prezidențiale din 8 noiembrie. În noile condiții, Washingtonul și-ar fi intensificat presiunile asupra Pretoriei. Chester Crocker, adjunctul secretarului de stat al S.U.A. — arată, în acest sens, agențiile de presă —, „ar fi ridicat tonul în legătură cu atitudinea mai nouă a sud-africanilor", el informînd că George Shultz ar fi gata să plece la Brazzaville, la 27 octombrie, pentru a semna acordul respectiv, fapt care ar urma doar cu o zi „alegerilor municipale" sud-africane atît de contestate pe plan național, cît și internațional. Unii comentatori susțin că, după „alegerile municipale", autoritățile de la Pretoria — aflate, în prezent, sub presiunea extremei drepte conduse de Andreas Treurnicht, ce combate foarte puternic actualul proces de pace privind Africa australă — ar avea, după această farsă electorală, mîinile mai libere, ele scontînd pe înfrîngerea electorală a acestor forțe.

Așadar, în ultimul timp au apărut mai pregnant incertitudini care pot bloca tot ceea ce s-a realizat pozitiv pînă acum, sau chiar pot conduce la o nedorită reapariție a încordării în Africa australă, situație ce a generat atîtea greutăți în calea păcii, independenței și dezvoltării popoarelor din această zonă a continentului african.

Dumitru Constantin

În această săptămînă...

Africa de Sud. „Alegeri lipsite de orice legitimitate"

Comitetul special al O.N.U. împotriva apartheidului a condamnat decizia autorităților sud-africane de a organiza „alegeri municipale" în țară, la 26 octombrie. Într-o declarație dată publicității la New York, se afirmă că aceste alegeri sînt menite să legitimizeze și să perpetueze guvernarea minorității albe. În declarație se afirmă : „Departe de a răspunde cererilor populației majoritare de culoare privind acordarea de drepturi politice depline, regimul încearcă, prin aceste alegeri, să impună un organism oficial pentru negri, care să aibă numai un rol consultativ. Ca urmare, planul Pretoriei de a organiza scrutinul menționat este menit să consolideze, în continuare, actuala Constituție, concepută ca instrument de segregație rasială, Constituție care a fost respinsă de majoritatea populației de culoare în 1984".

„Respectivele alegeri sînt lipsite de orice legitimitate, întrucît ele vor avea loc în condițiile stării de urgență, ale unor restricții severe asupra organizațiilor populare și conducătorilor lor și într-un climat general de hărțuială, intimidare și violență împotriva opoziției antiapartheid", relevă documentul.

Se apreciază că violența a fost alimentată de către regim pentru a înăbuși orice opoziție populară față de aceste „alegeri". Oficialitățile municipale alese în urma acestui „scrutin" nu vor avea mai multă legitimitate decît actualii „consilieri", care continuă să fie respinși de populația majoritară de culoare.

Comitetul special al O.N.U. împotriva apartheidului a lansat guvernelor apelul de a condamna energic alegerile de la 26 octombrie și de a exercita presiuni asupra regimului de la Pretoria spre a-l determina să renunțe la acest „simulacru constituțional" și să organizeze alegeri libere și corecte.

Conferința parlamentară euro-arabă

În comunicatul dat publicității la încheierea lucrărilor Conferinței dialogului parlamentar euro-arab care s-a desfășurat timp de două zile la Rabat, participanții și-au exprimat satisfacția în legătură cu „punerea în aplicare a unor inițiative internaționale vizînd reglementarea echitabilă a anumitor conflicte regionale, precum și cu obținerea de rezultate pozitive în procesul de destindere care s-a instaurat, în general, în relațiile internaționale".

S-a subliniat, însă, „că nu a fost realizat nici un progres în problema Palestinei". În legătură cu aceasta s-a apreciat că „o soluționare justă, durabilă și globală" a conflictului din Orientul Mijlociu trebuie să se bazeze pe „condamnarea violenței și brutalităților care afectează pacea și securitatea tuturor statelor și popoarelor din regiune" și „implică dreptul poporului palestinian la autodeterminare". Participanții au cerut măsuri de „urgență" pentru a se pune capăt „represiunilor

LISABONA

Dezbatere asupra unui proiect controversat

După şase luni de intense negocieri, formaţiunea de guvernămînt — Partidul Social-Democrat — şi principala forţă a opoziţiei — Partidul Socialist Portughez — au semnat, la 14 octombrie, acordul privind revizuirea Constituţiei din 1976, revizuire pe care premierul social-democrat Anibal Cavaco Silva o consideră „fundamentală pentru modernizarea" Portugaliei, una dintre ţările cele mai sărace din Comunitatea Economică (vest-) Europeană.

Negocierile — remarcă observatorii scenei politice lusitane — au fost lungi şi dificile, tocmai datorită impactului politico-social al acestei a doua revizuiri constituţionale (prima a avut loc în 1982). Elaborată în 1976, în plină perioadă revoluţionară, actuala Constituţie portugheză consfinţeşte, între altele, „caracterul ireversibil al naţionalizărilor", proprietatea colectivităţii asupra mijloacelor de producţie şi angajamentul de „a asigura tranziţia spre socialism". Firesc, deci, ca, sub presiunea propriului electorat, refractar modificărilor constituţionale de substanţă, partidului socialist să nu-i fie simplu să accepte formulările social-democraţilor. Le-a acceptat, în cele din urmă, obţinînd, se pare, în contrapartidă, o serie de garanţii al căror conţinut n-a fost însă divulgat.

Dimensiunea ideologică a dezbaterii în problema revizuirii Constituţiei este evidentă. E vorba de promovarea, sub raport instituţional, a unor teze neoliberale — fenomen susţinut, în alte ţări vest-europene, de formaţiuni centriste sau conservatoare — împotriva structurilor născute în cadrul procesului de socializare început în Portugalia acum 14 ani. De remarcat, în context, că proiectul de denaţionalizare este lansat de cele două partide portugheze, tocmai cînd experienţe similare vest-europene (precum cea din Franţa de dinaintea alegerilor) au înregistrat serioase eşecuri sau se află sub focul unor critici puternice din partea opoziţiei de stînga (cum este cazul Angliei). Este de aşteptat ca dezbaterea să alimenteze tensiuni sociale şi confruntări între principalele formaţiuni politice lusitane, ca şi în interiorul lor.

Semnat de Cavaco Silva, liderul P.S.D. şi prim-ministru, şi de Vitor Constancio, secretarul general al P.S.D., acordul privind revizuirea Constituţiei va permite guvernului să procedeze la privatizarea unor întreprinderi naţionalizate după „revoluţia garoafelor roşii", de la 25 aprilie 1974. De altfel, chiar înainte de a obţine acceptul socialiştilor, cabinetul social-democrat a trecut prin Adunarea Republicii (parlament unicameral) legea muncii (15 aprilie), care deschide patronatului posibilităţi mai largi de a proceda la concedieri şi permite desfiinţarea imunităţii de care s-au bucurat, prin Constituţia din 1976, reprezentanţii sindicali. Totodată, în luna iulie, premierul Cavaco Silva a decis privatizarea a 49 la sută din capitalul a două întreprinderi naţionalizate : banca „Totta şi Avores" şi reţeaua de restaurante „União Cervejeira" (UNICER). Acum, însă, vor putea fi efectuate şi alte denaţionalizări, în special în sectoarele asigurărilor, băncilor, siderurgiei şi construcţiilor navale.

Dispariţia juraţilor în procesele antiteroriste, consacrarea constituţională a referendumului, desfiinţarea monopolului de stat asupra televiziunii şi reducerea numărului de deputaţi la 230 sau 235, faţă de 250, cîţi sînt în prezent, constituie alte cîteva puncte asupra cărora s-a căzut de acord. Înţelegerea dintre P.S.D. şi P.S.P. prevede ca ambele formaţiuni politice să voteze în bloc, pe băncile parlamentului, doar acele proiecte asupra cărora s-a căzut de acord. Potrivit articolului 286 din Constituţie, revizuirea conţinutului ei nu este admisă decît cu aprobarea unei majorităţi de două treimi (cu voturile celor 148 de deputaţi social-democraţi şi ale celor 60 de deputaţi socialişti, această majoritate este asigurată). Celelalte trei partide de opoziţie cu reprezentare parlamentară (comuniştii, renovatorii şi democrat-creştinii) care, împreună, totalizează 42 de voturi, practic n-au participat la negocieri. În ce-i priveşte pe comunişti, care deţin în parlament 31 de locuri, Alvaro Cunhal, secretarul general al P.C. Portughez, şi-a exprimat public dezacordul privind procesul de revizuire constituţională, în special în ce priveşte proiectul de denaţionalizări.

Potrivit presei lusitane, Adunarea Republicii, care şi-a deschis noua sesiune la 18 octombrie, va lua în dezbatere proiectul de revizuire constituţională nu mai devreme de luna martie anul viitor. „Problema — comentează corespondentul la Lisabona al agenţiei «EFE» — este de a şti dacă cei 208 deputaţi socialişti şi social-democraţi vor accepta, cu pasivitate, deciziile conducerii celor două partide sau dacă vor încerca să dezbată, în profunzime, textul noului acord, care, în cazul în care va fi aprobat, va face aproape de nerecunoscut Constituţia din 1976".

Rodica Dumitrescu

inumane" exercitate de Israel în teritoriile ocupate, în special de la declanşarea revoltei palestiniene.

Constatînd „eşecul tentativelor întreprinse pentru a se ajunge la pace prin reglementări bilaterale sau parţiale", parlamentarii arabi şi europeni au relevat că „cea mai bună soluţie" ar fi convocarea conferinţei internaţionale de pace — sub auspiciile Naţiunilor Unite — cu participarea „tuturor părţilor interesate, inclusiv a O.E.P., pe picior de deplină egalitate", precum şi a celor cinci membri permanenţi ai Consiliului de Securitate. În acest sens, ei au „remarcat cu satisfacţie sprijinul" acordat de guvernele europene organizării acestei conferinţe.

Parlamentarii arabi şi europeni au apreciat că este „necesar să se asigure apărarea şi securitatea populaţiei palestiniene", prin plasarea sub control internaţional a teritoriilor ocupate de Israel. Ei au subliniat, de asemenea, că este „necesar să se ajungă de urgenţă la evacuarea tuturor teritoriilor arabe ocupate de Israel după 1967".

Conferinţa s-a pronunţat, de asemenea, pentru „eforturi internaţionale sporite în vederea aplicării rapide a Rezoluţiei 598 a Consiliului de Securitate al O.N.U., care să ducă la realizarea păcii între Iran şi Irak".

(După agenţia „MAP")

Criza politică din Liban se agravează

Libanul — care de circa o lună de zile nu are şef de stat, dar are, în schimb, două guverne — este ameninţat de spectrul divizării. Pe fundalul acestei situaţii incerte, în ultimele zile, în partea de sud a Beirutului au reizbucnit ciocnirile armate şi schimburile de focuri între grupări rivale.

Reprezentantul Libanului la Liga Arabă, Suleiman Farah, a adresat un apel celorlalte state membre, cerîndu-le să acorde ajutor ţării sale pentru soluţionarea crizei actuale, care ameninţă însăşi existenţa Libanului. În cadrul convorbirilor purtate cu secretarul general al Ligii Arabe, Chedli Klibi, S. Farah a arătat că, începînd de la 18 octombrie, ţara nu mai are nici preşedinte al parlamentului, alunecînd astfel şi mai mult pe panta divizării.

Începînd cu jumătatea lunii august, parlamentul libanez a eşuat de trei ori în încercarea de a alege un nou preşedinte al ţării, ca urmare a boicotului deputaţilor creştini. În aceste condiţii, ambasadorul S.U.A. la Beirut încercă să medieze între guvernul militar al generalului Aoum şi guvernul primului ministru Al Hoss, care se consideră reciproc ilegale. Implicaţia S.U.A. provoacă, însă, nemulţumiri tot mai vehement exprimate. Preşedintele Partidului Naţional Liberal (de dreapta), Dany Chamoun, a criticat „amestecul S.U.A. în treburile interne" ale ţării sale şi i-a reproşat ambasadorului american faptul că „întreţine" în continuare actuala situaţie. La rîndul său, preşedintele Partidului Socialist Progresist, Walid Joumblat (lider al puternicei comunităţi musulmane druze), a rezumat astfel actuala situaţie, într-un interviu acordat ziarului de stînga „As Safir" : „Divizarea ţării a devenit o realitate. A ne baza în continuare pe Statele Unite înseamnă timp irosit. Trebuie să acţionăm singuri".

TOKIO

Un „maraton" parlamentar

La 5 octombrie s-au reluat lucrările sesiunii Dietei (parlamentul nipon), în cadrul căreia Partidul Liberal-Democrat (P.L.D. — de guvernămînt) intenționează să obțină aprobarea unor proiecte de legi, ce au constituit obiectul unor dezbateri aprinse și îndelungate încă de la începutul anului.

O „toamnă fierbinte". Lucrările forului legislativ, aproape neîntrerupte pe parcursul vacanțelor estivale, au intrat deja în obișnuitul scenei politice nipone, avînd invariabil pe agenda de lucru un plan controversat al reformei impozitelor, pe care premierul Noboru Takeshita l-a preluat de la predecesorul său, Yasuhiro Nakasone. Încă în urmă cu două luni, observatorii politici prefigurau unele „dezbateri furtunoase" în Dietă pe marginea mai vechii probleme revenite în actualitate. Anticipările de atunci au fost confirmate de prelungirea dezbaterilor parlamentare chiar peste termenul-limită, de 70 de zile, anunțat la sfîrșitul lunii iulie. Situația s-a complicat în momentul în care, la 26 septembrie, cele trei partide de opoziție au procedat la boicotarea ședințelor parlamentare, drept pentru care deputații P.L.D. au adoptat — în mod unilateral — hotărîrea privind prelungirea sesiunii cu încă 59 de zile. Cauza acestui „maraton" parlamentar o constituie proiectul de lege financiară prin care se prevede să se introducă un impozit indirect pe circulația mărfurilor, de 3 la sută, unic pentru toate tipurile de bunuri și servicii. Adoptarea sa și, în consecință, punerea lui în aplicare ar însemna defavorizarea unor categorii largi de oameni ai muncii niponi și a unor mici industriași. De aici, și respingerea sa de către partidele de opoziție și chiar reticența unor conservatori, membri ai P.L.D.

În tradiționalul discurs rostit în fața Dietei, la 30 iulie, primul ministru Noboru Takeshita a făcut din nou apel la „unitate" în înfăptuirea unui plan atotcuprinzător de reformă a impozitelor, care — sînt de părere comentatorii — reprezintă nucleul activității sale politice pe plan intern. Este vorba de a „face față schimbărilor economice rapide și îmbătrînirii populației din Japonia" — a relevat premierul.

La aproape un an de la preluarea funcției de lider al cabinetului de la Tokio, observatorii politici sînt de părere că N. Takeshita încearcă să accelereze adoptarea proiectelor preluate de la fostul guvern al lui Yasuhiro Nakasone. Drept pentru care a organizat o campanie vizînd obținerea sprijinului public în această direcție. Astfel, la mijlocul lunii octombrie, s-a deplasat la prefectura Akita, situată la 760 kilometri nord de Tokio, iar, la o conferință de presă, premierul a reamintit că se reiau dezbaterile în parlament asupra proiectului de reformă financiară.

Ideea unui consens național privind aspectele principale ale proiectului controversat a fost lansată, recent, și de partidele de opoziție, care au anunțat, la rîndul lor, un alt program-reformă, în cinci puncte, menit să contracareze pe cel al guvernului (ce cuprinde șase puncte). În acest sens, s-a subliniat că este necesar un „consens național" în privința unui sistem financiar echitabil, consens pe care — au declarat presei reprezentanți ai partidelor Socialist, Komeito, Socialist-Democrat și Social-Democrat Unit — guvernul nu l-a obținut încă. „Încrederea publică în guvern și acordul opiniei publice sînt absolut necesare", au subliniat aceștia. Interpretînd declarațiile opoziției, analiștii avansează părerea că aceasta dorește să facă presiuni asupra Partidului Liberal-Democrat, de guvernămînt, pentru a se acorda prioritate propriilor propuneri în defavoarea celor ale cabinetului, care au declanșat nemulțumire, îndeosebi în rîndul oamenilor muncii niponi.

19 octombrie 1987 — 19 octombrie 1988. Pe fondul acestor evenimente de strictă actualitate niponă, comentatorii de la Tokio fac unele evaluări asupra altor aspecte, la fel de „fierbinți", de pe eșichierul politic, economic și social din Japonia. „Crahul" de la bursele occidentale („lunea neagră") a împlinit un an de cînd s-a declanșat. Analiștii în materie interpretează acest eveniment ca avînd repercusiuni cu dublu efect asupra economiei arhipelagului. Într-un articol, „Le Monde Diplomatique" arată că fenomenul denumit „endaka" — creșterea valorii yenului, cu 90 la sută, în trei ani și jumătate — a avut, cu siguranță, efecte negative, îndeosebi asupra industriei ce asigură produse destinate exportului. Între sectoarele cele mai puternic afectate, se numără industria textilă, siderurgia și construcția navală. Însă repercusiunile creșterii valorii yenului asupra pieței muncii au fost mai frapante într-o țară care cunoaște una din cele mai scăzute cote ale șomajului din lume (2,7 la sută la începutul anului, potrivit surselor O.E.C.D.). Între septembrie și decembrie 1986, concedierile au afectat 40 la sută din personalul companiei de construcții navale Hitachi Zosen și aproape 25 la sută din efectivele de la Mitsui Engineering and Shipbuilding.

Totodată, se apreciază că, în vreme ce ritmul exporturilor a încetinit, importurile au progresat sensibil în numeroase sectoare. O evoluție pozitivă s-a înregistrat în reducerea excedentului comercial. Importurile provenind din țările industrializate ale Asiei au cunoscut un avînt deosebit.

În ceea ce privește stimularea cererii interne — una din preocupările prioritare ale guvernului nipon —, se prevede o creștere anuală de 3,75 la sută. Potrivit estimărilor Ministerului comerțului internațional și industriei (M.I.T.I.), cererea ar trebui să fie puternică și susținută în numeroase domenii, între care se situează producția de mașini-unelte, materiale electrice și automobile.

Aceste previziuni se bazează pe o serie de măsuri preconizate de guvern în intenția de a favoriza cererea internă.

În cadrul acestei orientări se înscrie și reforma fiscală examinată în prezent de Dietă, măsură ce ar trebui să accentueze o astfel de tendință.

Mihaela Brumă

În această săptămînă...

Ravagiile uraganului „Joan"

După uraganul „Gilbert" — care a bîntuit, luna trecută, în Bazinul Caraibilor, Golful Mexicului și pe coasta sud-estică a S.U.A. —, un nou asemenea fenomen meteorologic s-a abătut, zilele acestea, asupra Americii Centrale. Actualul ciclon, purtînd numele „Joan", a făcut ravagii în întreaga regiune, provocînd moartea și dispariția a peste 340 de persoane, mii de răniți, peste o jumătate de milion de sinistrați, mai multe localități distruse și mari pagube materiale. Nicaragua, pe unde „Joan" a traversat istmul centro-american, a fost cea mai afectată. Aici, numărul celor care și-au pierdut viața a ajuns la 50, cifra putînd urca, întrucît din regiunile afectate de vînturi și inundații nu se cunosc toate datele, comunicațiile fiind întrerupte. Uraganul, care a ajuns, sîmbătă, pe litoralul nicaraguan dinspre Marea Caraibilor, vîntul înregistrînd viteze de peste 200 kilometri pe oră, s-a transformat în furtună tropicală, după ce a distrus complet portul Bluefields (40 000 locuitori) și orășelul Rama și a devastat alte localități și insule de pe coastă. Furtuna, denumită „Miriam" (vîntul ajunsese la 120 km/h), însoțită de ploi puternice și revărsarea rîurilor, s-a îndreptat apoi spre Golful Fonseca, la Oceanul Pacific. Președintele Nicaraguei, Daniel Ortega, a declarat că trecerea uraganului a reprezentat „o adevărată fractură pentru economia țării". S-au înregistrat, pînă acum, 300 000 de refugiați; cîmpurile sînt inundate iar culturile de orez, bumbac și cafea compromise. În țară a fost decretată stare de urgență și alertă națională. La Managua, pe unde „Miriam" a trecut la o distanță de 40 de km, arborii au fost scoși din rădăcini, iar rețeaua telefonică și de electricitate doborîtă. „Mulți locuitori, scrie agenția «EFE», credeau, în mijlocul vîntului puternic ce a durat o zi întreagă, că este sfîrșitul acestui oraș de un milion de oameni, dintre care mulți își amintesc de cutremurele devastatoare din 1931 și 1972".

Efectele lui „Joan" s-au făcut resimțite și mai spre sud, pe coasta Columbiei, ca și în Costa Rica și Panama, unde au fost distruse șosele, s-au înregistrat alunecări de teren, numeroase localități au rămas izolate. De asemenea, Salvador, Honduras și Guatemala au fost afectate de furtuna tropicală „Miriam", în care s-a transformat uraganul. Schimbîndu-și, pe neașteptate, direcția de mers, „Miriam", care a pătruns 50 de kilometri în adîncimea teritoriului guatemalez, s-a îndreptat spre țărmul țării, înspre Pacific. Serviciile meteorologice avertizau, luni, că, dacă furtuna va continua să-și sporească intensitatea, există pericolul transformării sale din nou în uragan. Toate țările centro-americane afectate au arătat că refacerile necesare nu vor fi posibile fără ajutor extern, atît financiar, cît și tehnic.

Tendinţe în consumul energetic mondial

Potrivit estimaţiilor, consumul mondial de energie urmează să cunoască o „uşoară" creştere în acest an, după ce, în 1987, a sporit cu 2,8 la sută — sporire în sine puţin ridicată, dar cea mai înaltă înregistrată într-un an pe parcursul actualului deceniu. În această perioadă, spre deosebire de creşterea masivă şi în ritm susţinut din deceniile anterioare, consumul mondial de energie şi-a încetinit vizibil expansiunea, marcînd, în unii ani, stagnări şi chiar reculuri din punct de vedere absolut. În intervalul 1981—1987, consumul mondial de energie a sporit într-un ritm mediu anual de circa 1,7 la sută, de aproape două ori mai mic decît cel din anii '70 (3 la sută) şi de aproximativ trei ori mai redus decît cel din anii '60 (5 la sută) — vezi **tabelul 1.**

Fără îndoială că, într-o asemenea evoluţie încetinită a consumului mondial de energie, se regăsesc şi implicaţiile slăbirii generale a activităţii economice mondiale, în anii '80 consemnîndu-se cea mai scăzută creştere economică din întreaga perioadă postbelică. Dar, la restrîngerea sensibilă a expansiunii consumului a contribuit masiv — într-o proporţie apreciată, în diferite studii, între cel puţin 1/3 şi aproape 1/2 — economisirea energiei.

Implicaţiile celor două mari „şocuri petroliere" din anii '70 (1973—1974 şi, respectiv, 1979—1980) au fost complexe. Pe de o parte, scumpirile bruşte şi masive ale preţului ţiţeiului au bulversat economia mondială, au zguduit structuri economice, au răsturnat fluxuri comerciale şi financiare, au instabilizat circuitele monetare. Creşterea economică a fost afectată, tendinţele inflaţioniste au fost accentuate. S-au produs substanţiale transferuri de avuţii economice dinspre ţări importatoare spre ţări exportatoare şi dezechilibrele din plăţile internaţionale s-au adîncit considerabil. Multe ţări ale lumii, cu posibilităţi financiare mai reduse, şi-au văzut acut amplificate dificultăţile. Pe de altă parte, însă, „şocurile petroliere" au spulberat mitul energiei ieftine şi abundente, punînd capăt definitiv unei epoci de risipă şi de consum în slabă relaţie cu raţionalitatea economică şi caracterul limitat al resurselor neregenerabile pe care omenirea se bazează încă preponderent. S-au impus şi s-au efectuat reconsiderări rapide. Deşi surprinsă în mod brusc, lumea părînd complet nepregătită economic, tehnologic şi comportamental să înfrunte consecinţele noii situaţii, reacţia a fost pe potriva „sfidării". Economisirea energiei a devenit cuvînt de ordine pretutindeni în lume, îndeosebi în ţările importatoare, care reprezintă imensa majoritate a statelor. S-a dovedit că economisirea este o importantă şi deosebit de ieftină resursă energetică. Preţurile înalte ale energiei au invitat, nemijlocit, să se apeleze cît mai larg la această resursă. Stimulate şi rentabilizate în condiţiile preţurilor respective, cercetările tehnologice în vederea economisirii energiei şi valorificării unor surse alternative au luat o puternică dezvoltare.

Rămîne un fapt că, în anii scurşi din actualul deceniu (1981—1987), sporirea consumului energetic mondial a fost substanţial mai mică (circa 12,4 la sută) decît creşterea economică pe ansamblul ţărilor lumii (aproximativ 20,8 la sută), ceea ce a dus la scăderea consumului specific (energia folosită pe unitate de producţie) cu peste 7 la sută, tendinţă care nu s-a manifestat la nivel mondial înainte de „şocurile petroliere" — vezi **tabelul 1.** Prezenţa acestei tendinţe este consemnată practic în toate ţările lumii, dar, în balanţa pe plan mondial, a afirmat serios scăderea puternică a consumului specific de energie pe dolar produs brut în principalele state industrializate, care deţin ponderea precumpănitoare (circa 3/5) în consumul mondial (vezi **grafic**).

Evoluţiile menţionate au fost deosebit de pronunţate în cazul petrolului — cea mai importantă resursă energetică şi cea mai ameninţată de o eventuală epuizare, ţinînd cont de cuantumul rezervelor exploatabile cunoscute —, consumul mondial chiar scăzînd. Omenirea foloseşte, în prezent, mai puţin petrol (cu circa 8 la sută) decît în 1980, fiind vorba, deci, de o reducere cu aproape 1/4 a consumului specific de ţiţei pe unitate de producţie.

Expresie a conservării petrolului, participarea acestuia la acoperirea consumului global de energie s-a diminuat de la 45,4 la sută, în 1980, la 37,6 la sută, în 1987. În

Evoluţia consumului de energie pe unitate de produs brut

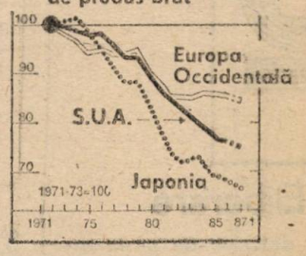

mod corespondent, a crescut contribuţia cărbunelui şi, îndeosebi, cea a energiei nucleare, dublată între 1980 şi 1987 (şi sporită de circa 13 ori între 1970 şi 1987) — vezi **tabelul 2.**

Între altele, evoluţiile respective din domeniul consumului, în special de petrol, modificînd situaţia cererii mondiale, au antrenat tendinţe de scădere a preţurilor, chiar în ciuda faptului că principalele ţări producătoare-exportatoare (reunite în cadrul O.P.E.C.) şi-au autolimitat extracţiile, cu scopul de a susţine preţurile prin restrîngerea livrărilor lor pe piaţa mondială.

Preţurile medii în dolari ale ţiţeiului brut, care crescuseră de peste 15 ori între 1973 şi 1980, au scăzut, apoi, de circa 2,5 ori, în perioada 1980—1987 (vezi **tabelul 3**). Ţinînd seama de deprecierea inflaţionistă a dolarului — moneda de decontare şi efectuare a tranzacţiilor petroliere — preţurile, în termeni reali, ale petrolului au rămas, în prezent, doar de 2 ori mai mari decît cele de dinaintea primului „şoc petrolier", fiind mai mici decît cele anterioare celui de-al doilea „şoc petrolier". Şi, oricum, la sfîrşitul anului 1987, semnificaţia reală a unei încasări sau plăţi petroliere în dolari era redusă la jumătate, exprimînd-o în alte principale valute, datorită prăbuşirii cursului dolarului pe pieţele de schimb după 1985.

Specialiştii avertizează că aceste tendinţe s-ar putea schimba din nou, chiar dacă nu într-o perspectivă apropiată, cînd, din diferite motive, inclusiv conjuncturale, preţurile la petrol şi alte resurse energetice şi de materii prime ar urma să-şi păstreze traiectoria din ultimii ani. Pe termen lung, însă, ameninţarea epuizării resurselor neregenerabile îşi va spune cuvîntul. Un recent studiu al marii companii petroliere „British Petroleum" estimează că rezervele exploatabile cunoscute de ţiţei ar urma, în ritmul actual al consumului, să se epuizeze în 42 de ani. Şi o recrudescenţă a tendinţei de creştere a preţurilor nu ar putea decît să fie grăbită de o restrîngere a preocupării pentru economisirea energiei, în capcana căreia s-ar putea cădea în condiţiile scăderii preţurilor. Ceea ce subliniază cerinţa continuării neslăbite a programelor de economisire a energiei, indiferent de fluctuaţiile preţurilor.

dr. Ilie Şerbănescu

Tabelul nr. 1

CREŞTEREA ECONOMICĂ ŞI CREŞTEREA CONSUMULUI ENERGETIC PE PLAN MONDIAL

	1961-1970	1971-1980	1981-1987
Creşterea consumului energetic mondial	5,1	3,0	1,7
Creşterea economică mondială	5,1	4,0	2,7
Raport	1	0,75	0,63

Tabelul 2

PARTICIPAREA RESURSELOR LA ACOPERIREA CONSUMULUI MONDIAL DE ENERGIE (%)

	1970	1980	1987
Petrol	45,8	45,4	37,6
Cărbune	30,0	26,5	30,6
Gaze naturale	17,7	18,9	19,9
Hidroenergie	6,1	6,6	6,7
Energie nucleară	0,4	2,6	5,2
Total	100,0	100,0	100,0
Total în miliarde tone echivalent petrol	5,19	6,95	7,81

Tabelul 3

EVOLUŢIA PREŢURILOR PETROLULUI BRUT

	1973—1980	1981—1987	1973—1987
Preţuri medii în dolari (a)	15,52 ori	0,40 ori	6,21 ori
Deprecierea inflaţionistă a dolarului (b)	1,84 ori	1,38 ori	2,54 ori
Preţuri medii reale (a:b)	8,43 ori	0,29 ori	2,44 ori
Preţuri medii în raport cu preţurile produselor industriale	6,47 ori	0,39 ori	2,52 ori

Sursa : tabelele sînt alcătuite pe baza datelor din statisticile O.N.U., F.M.I. şi Băncii Mondiale ; pentru nivelul şi structura consumului din 1987, estimaţii ale companiei „British Petroleum" ; deprecierea inflaţionistă a dolarului e calculată pe baza deflatorului din produsul brut al S.U.A. ; sursa graficului : „The Economist".

TOT

Eliberare

După o detenție de peste un an, Clodomiro Almeyda, secretar general al Partidului Socialist Chilian (interzis), a fost pus în libertate. Conform agenției „E.F.E.", o hotărîre în acest sens a fost adoptată, recent, de Tribunalul suprem din Chile. Ministru de externe în guvernul președintelui Salvador Allende, din deceniul precedent, Clodomiro Almeyda a revenit din exil anul trecut, fiind acuzat de regimul generalului Pinochet de „intrare ilegală în țară". În iunie 1987, el a fost condamnat la 541 zile închisoare și privat de drepturi civile și politice pe timp de 10 ani. După eliberarea din detenție, liderul socialist chilian a declarat, într-un interviu acordat agenției „E.F.E.", că țara sa trăiește „o atmosferă de speranță și încredere", ca urmare a victoriei opoziției la recentul plebiscit prezidențial. El a mai arătat că se va reintegra „activ" în lupta dusă de poporul chilian.

Simfonie

După un travaliu de cinci ani, profesorul Barry Cooper, de la Universitatea din Aberdeen (Scoția), a reușit să reconstituie o compoziție de cincisprezece minute, pornind de la diverse fragmente, rămase în manuscris, ale Simfoniei a X-a de Beethoven. Prezentată la Royal Festival Hall din Londra, creația sa a suscitat opinii dintre cele mai felurite în rîndul muzicologilor, de la elogii fără rezerve, la critici în ce privește fidelitatea față de intențiile marelui compozitor. Printre apărătorii compoziției propuse de Cooper s-a aflat și violonistul Yehudi Menuhin, care a apreciat-o drept „un lucru foarte bun". „Recunosc — a declarat profesorul scoțian — că reconstrucția mea nu poate fi atît de bună ca ceea ce ar fi compus Beethoven. Cred, totuși, că ea poate fi ascultată cu plăcere".

Fotografie simbolică la Oslo. După anunțarea acordării Premiului Nobel pentru pace pe 1988 „căștilor albastre" din diferite zone ale lumii, președintele Comitetului de decernare a acestei distincții, Egil Aarvik, a fost surprins în fața bustului lui Alfred Nobel din Oslo, la 29 septembrie, cu fotografia unui soldat norvegian din trupele UNIFIL care ocrotește un copil libanez. Ceremonia înmînării Premiului Nobel pentru pace în acest an va avea loc la 10 decembrie, în aula Universității din Oslo, coincizînd cu aniversarea zilei de naștere a fondatorului celebrei distincții

Festivități

La 21 octombrie, razele Soarelui au căzut perpendicular pe fața statuii lui Ramses al II-lea din complexul de temple egiptene de la Abu-Simbel. Considerat a fi faraonul cel mai important din cea de-a 19-a dinastie a Egiptului antic, Ramses al II-lea a trăit între anii 1290—1224 î.e.n. Survenită de două ori, în fiecare an, căderea perpendiculară a razelor solare pe fața statuii sale coincidea cu ziua de naștere și cu cea a încoronării. Peste timp, fenomenul constituie, în mod evident, încă o dovadă eclatantă a marii pricepere și ingeniozități științifice a vechilor egipteni. Ca în fiecare an, producerea fenomenului a fost marcată, în Egipt, prin festivități și spectacole, la care au participat ansambluri locale și diverse delegații.

Program

După recentul zbor al navetei „Discovery", N.A.S.A. „privește cu încredere viitorul" — a declarat, săptămîna trecută, directorul Agenției spațiale naționale americane, James Fletcher. „Misiunea lui «Discovery», a spus el, a pus capăt uneia din perioadele cele mai dificile din istoria N.A.S.A., datorată accidentului navetei «Challenger», în ianuarie 1986". Cu toate acestea, Fletcher a avertizat împotriva așteptărilor ca toate viitoarele zboruri ale navetelor spațiale americane să decurgă la fel de bine ca cel al lui „Discovery", din luna septembrie. „Orice călătorie spațială, a apreciat el, implică mari riscuri". Demnitarul N.A.S.A. a arătat că aceasta se simte capabilă să ducă la îndeplinire proiectul construirii unei stații orbitale americane, între 1995 și 1997, cu condiția, însă, ca viitoarea Administrație, ce va fi aleasă în noiembrie, să aprobe fondurile necesare, estimate la 15 milioane dolari. „Ambii candidați (republicanul George Bush și democratul Michael Dukakis — n.n.) s-au declarat în favoarea prezenței umane permanente în spațiu — a subliniat Fletcher. Va trebui, totuși, să vedem ce se va întîmpla în Congres, la 15 aprilie, cînd va fi adusă în discuție problema trecerii la punerea în practică a proiectului". Arătînd că noul președinte va trebui să decidă, peste doi sau trei ani, asupra viitoarei etape a programului spațial american, facilitată de realizarea stației orbitale, directorul N.A.S.A. a evocat alternativa unei explorări a Lunii sau a unei misiuni spre planeta Marte. În context, el a recunoscut că apropiatul zbor al navetei „Atlantis" (al doilea de acest gen după tragedia lui „Challenger", programat pentru 23 noiembrie) va avea un caracter militar, ceea ce înseamnă că detaliile lui vor fi ținute secrete

Reuniune

Consiliul Național Palestinian se va întruni la 12 noiembrie, la Alger, „pentru a declara crearea statului palestinian independent și a adopta un nou program politic" — a anunțat purtătorul de cuvînt al Organizației pentru Eliberarea Palestinei, Ahmak Abdel Rahman, reluat de „China Nouă". Precizînd că data respectivă este „definitivă", el a menționat că aceasta a fost stabilită la o reuniune a Comitetului Executiv al O.E.P. și a conducerii Consiliului Național Palestinian (organism ce îndeplinește rolul de parlament în exil al poporului palestinian).

Propunere

În cadrul dezbaterilor din Comitetul numărul unu al Adunării Generale a O.N.U., pentru probleme politice și de securitate, reprezentantul Franței, Pierre Morrel, a propus organizarea la Paris, în ianuarie 1989, a unei conferințe internaționale privind interzicerea armelor chimice. După cum menționează agențiile de presă, reprezentantul francez a chemat toate statele semnatare ale Protocolului de la Geneva din 1925 și toate părțile nesemnatare să-și trimită delegații la această reuniune, în așa fel încît să poată fi stabilite, de comun acord, unele măsuri pentru aplicarea integrală a prevederilor amintitului document și pentru a se da un nou impuls negocierilor de la Geneva privind interzicerea totală a armelor chimice.

Propagandă

Regele Fahd al Arabiei Saudite a cerut mijloacelor de informare în masă controlate de guvern să înceteze propaganda împotriva Iranului — relatează agenția „China Nouă". „Iranul este o țară musulmană, de care nu ne separă nimic" — a declarat suveranul saudit.

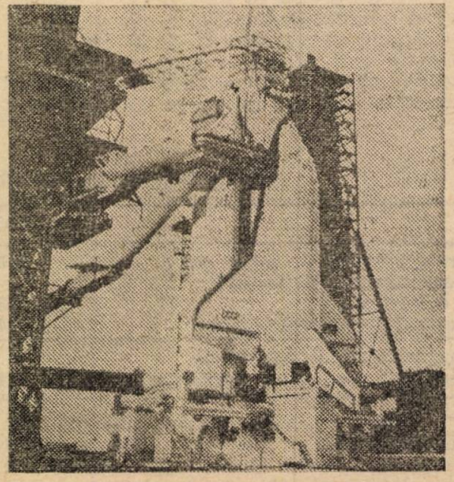

La cosmodromul de la Baikonur au început, potrivit agenției „TASS", pregătirile în vederea lansării sistemului sovietic multifuncțional de transport spațial „Energhia" (în imagine). Urmînd a plasa pe orbită o navă spațială recuperabilă, fără echipaj, racheta purtătoare „Energhia" a fost testată cu succes la 15 mai 1987

A fost dezlegat misterul „Gurii adevărului" (Bocca della verità) din Roma. După cercetări laborioase, profesorul Giorgio Marlin a ajuns la concluzia că aceasta împodobea un templu roman din antichitate, reprezentîndu-l pe vechiul zeu latin Faunus. În perioada medievală, pe ruinele sanctuarului roman a fost înălțată biserica Santa Maria în Cosmedin, iar „Bocca della verità" a fost amplasată deasupra porticului de la intrare

Turism

Cu un număr de 50 de milioane de turiști care au vizitat-o în 1987 și cu venituri de ordinul a 15 000 milioane dolari, Spania rămîne principala putere turistică mondială. Potrivit unor date publicate de O.E.C.D. (Organizația pentru cooperare și dezvoltare economică), numărul total al turiștilor înregistrați anul trecut s-a ridicat la circa 355 milioane. Dintre aceștia, 80 la sută au provenit din cele 24 de țări membre ale organizației. Veniturile realizate de aceleași țări de pe urma turismului s-au ridicat la 113 000 milioane dolari.

Recuperare

Potrivit autorităților peruane. Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) a alocat suma de 34 000 dolari în vederea recuperării florei și faunei din zona legendarului sanctuar al incașilor Machu Picchu. Situate în provincia andină Cuzco, la circa 1 150 km sud de Lima și la o altitudine de 3 550 metri, templele de la Machu Picchu datează din secolul al XV-lea. În luna august, mai multe mii de kilometri pătrați de păduri de la poalele lor au fost afectate grav de incendii. Brigăzi de lucrători și soldați, cu ajutorul unor specialiști din Canada și S.U.A., au luptat cu focul timp de mai multe săptămîni, reușind să salveze celebrul „drum al incașilor" din regiune. Făcînd publică hotărîrea UNESCO, directorul organismului de conservare de la Machu Picchu a declarat că se așteaptă o serie de alte donații pentru salvarea ecosistemului afectat.

SIDA

Luînd cuvîntul la primul simpozion internațional de educație și informare asupra SIDA (sindromul imunodeficienței dobîndite), Jonathan Mann, care conduce operațiunile de combatere a acestui flagel în cadrul O.M.S., a declarat că rapida propagare a bolii „a creat o perspectivă alarmantă pentru sănătatea mondială". În următorii trei ani, a spus el, circa 1 milion de persoane vor fi contaminate, fără ca, în principiu, în această perioadă, să poată fi pus la punct un vaccin adecvat împotriva maladiei. Organizat în localitatea mexicană Ixtapa, de pe malul Pacificului, simpozionul asupra SIDA a reunit reprezentanți din aproape 60 de țări. Jonathan Mann a lansat, cu această ocazie, un apel la intensificarea asistenței internaționale pentru investigarea și combaterea periculosului virus.

Sondaj

Potrivit unui ultim sondaj de opinie, efectuat de ziarul „Washington Post", vicepreședintele S.U.A., George Bush, are mari șanse de a cîștiga alegerile prezidențiale din luna noiembrie. Trei din cinci alegători intrevievați de cunoscutul ziar au declarat că au „o mai bună impresie" despre Bush decît despre contracandidatul său, democratul Michael Dukakis. Rezultatele sondajului, la care au participat 1 195 de persoane, indicau un scor general de 52 la 45 la sută pentru actualul vicepreședinte.

Proiect

La Moscova a fost dat publicității — spre dezbatere publică — proiectul amendamentelor la Constituția U.R.S.S. Potrivit proiectului, se va constitui un nou organ suprem al puterii de stat — Congresul deputaților populari, între prerogativele căruia figurează, între altele, adoptarea Constituției și a amendamentelor, adoptarea hotărîrilor privind componența U.R.S.S., stabilirea principalelor direcții ale politicii interne și externe a țării.

Datorii

„Reducerea datoriilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare și o finanțare adițională a serviciilor lor sînt necesare pentru ca eforturile de rambursare să nu afecteze creșterea economică a acestor națiuni" — a declarat secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar. Luînd cuvîntul în fața Comisiei economice a Adunării Generale, la punctul intitulat „Criza datoriei externe și dezvoltarea", demnitarul O.N.U. a arătat că vor trebui aplicate „o nouă concepție" și „o nouă orientare" pentru rezolvarea acestei probleme presante. Subliniind că aspectele privind datoria externă vor trebui soluționate prin creștere economică, finanțare adițională și reforme interne în țările îndatorate, el a menționat totuși că atingerea acestui obiectiv nu va fi posibilă decît dacă se vor adopta măsuri pentru reducerea adecvată a serviciului ei „Pornind de la experiența recentă, a subliniat Perez de Cuellar, acesta este singurul mod de a elibera suficiente resurse pentru finanțarea investițiilor reclamate de revitalizarea creșterii și a dezvoltării". În context, secretarul general al O.N.U. a arătat că disparitățile dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare contribuie la creșterea continuă a datoriilor, evoluție agravată de transferurile negative de resurse, de protecționism și de prețurile scăzute ale produselor nepreluerate. „Pe lîngă că este injustă, a menționat el, această inegalitate este nefastă din punct de vedere politic și social", adăugînd că situația ar putea să devină incontrolabilă, dacă se înregistrează o recesiune în țările industrializate.

Relații

În cursul convorbirilor cu președintele Republicii Congo, Sassou Nguesso, șeful statului ciadian, Hissene Habre, a declarat că restabilirea relațiilor diplomatice dintre Ciad și Libia a fost hotărîtă în funcție de interesele celor două țări și din dorința de a se instaura un climat de pace durabilă și de cooperare frățească — informează agenția „E.F.E.". La rîndul său, președintele congolez și-a exprimat convingerea că procesul de pace și normalizare a relațiilor diplomatice ciadiano-libiene va permite soluționarea negociată a conflictului de frontieră dintre cele două țări.

Defecțiune

În urma deteriorării unei valve la Centrala nucleară de la Indian Point (aproximativ 40 km nord de New York), s-au produs, timp de cîteva ore, emanații radioactive în atmosferă — a anunțat, la o conferință de presă, purtătorul de cuvînt al Ministerului energiei al S.U.A. C. Patrick. Săptămîna trecută, centrala nucleară a fost închisă, pînă la remedierea defecțiunii. S-a precizat că nivelul radiațiilor în zonă s-a situat sub a zecea parte din normele permise de guvernul federal.

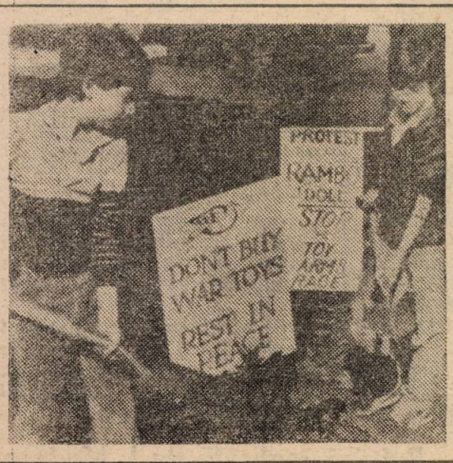

La Santa Monica, în California, copiii își manifestă voința de pace îngropînd o serie de jucării ce simbolizează războiul

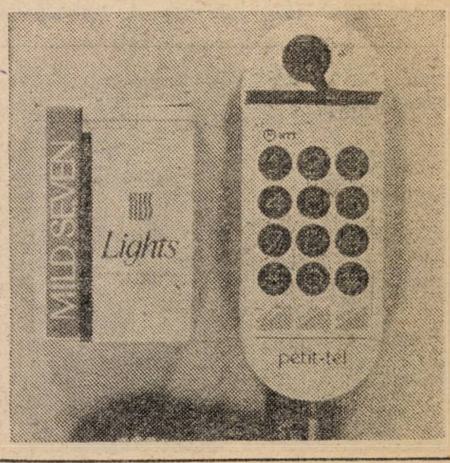

„Nippon Telegraph and Telephone Co." a realizat cel mai mic telefon din lume, comparabil, ca mărime, cu un pachet de țigări. Cu ajutorul lui „Petit-tel", cum se numește noul aparat, poate fi chemat orice post telefonic, dar nu se pot primi apeluri

1000+1

Omagiu

O statuie în „Grădina nemuritorilor" din Cairo și o stradă la Guizeh, în apropierea piramidelor, vor fi dedicate — după cum s-a anunțat oficial — scriitorului egiptean Naghib Mahfuz, recentul laureat al Premiului Nobel pentru literatură. Mahfuz este primul scriitor de limbă arabă care a primit această înaltă distincție. După anunțarea deciziei juriului de la Stockholm, el a fost felicitat de majoritatea șefilor de stat și de guvern din țările arabe. De asemenea, Ministerul egiptean al culturii a informat că pregătește un seminar consacrat operei sale, ale cărui lucrări vor fi inaugurate de președintele Hosni Mubarak.

Poziție

Cu ocazia unei scurte vizite efectuate la Tokio, președintele Comitetului Olimpic Internațional, Juan Antonio Samaranch, s-a declarat, săptămîna trecută, în favoarea unei reduceri a probelor la Jocurile Olimpice de vară și a sporirii lor la cele de iarnă. „Jocurile Olimpice de vară — a spus el, la o conferință de presă — necesită o reconsiderare. Cred că va trebui să ne gîndim, de pildă, să îndepărtăm de la ele sporturile de exhibiție și să adoptăm, de asemenea, o serie de alte măsuri". Întrebat în legătură cu eventualitatea ca boxul să nu mai figureze printre probele olimpice, președintele C.I.O. a evitat să dea un răspuns concret,dar a menționat că, după părerea sa, există doi factori de care trebuie să se țină seama în această privință sănătatea sportivilor și sistemul actual al Jocurilor, „care cuprinde unele practici discutabile". „Vom studia ambele probleme, a adăugat Samaranch, după care vom adopta o hotărîre".

Diamant

Al doilea mare diamant din lume (după „Cullinam 1", aparținînd centrului imperial britanic) a fost prezentat spre vînzare, săptămîna trecută, la o licitație organizată de cunoscuta galerie „Christie's" din New York. Totuși, în pofida optimismului organizatorilor, el nu a putut fi vîndut, deoarece singura ofertă făcută — de 12 milioane dolari — a fost considerată insuficientă. Proprietate a doi bijutieri din New York și a rețelei „Zale Corporation" din Dallas, diamantul este de culoare aurie și cîntărește 407,48 carate. Șlefuirea lui, după o metodă specială, a durat trei ani. „Cullinam 1", cunoscut ca cel mai mare diamant din lume, are o greutate de 530,20 carate.

Denumită „Oda păcii", această lucrare a cunoscutului sculptor Horen Ter-Arutian, din R.S.S. Armeană, va fi amplasată, după cum relevă agenția „TASS", pe una din străzile centrale ale Moscovei.

Studiu

Britanicii consumă de două ori mai multe băuturi alcoolice decît în urmă cu 30 de ani, în timp ce fumatul provoacă îmbolnăvirea a circa 100 000 de persoane pe an. Potrivit unui studiu publicat de șeful serviciilor medicale ale guvernului, Donald Acheson, sporirea numărului de persoane care suferă de infirmități mintale și al bolnavilor de ciroză constituie „dovezi clare" ale problemelor provocate în Marea Britanie de consumul excesiv de băuturi alcoolice. Pe baza datelor înregistrate anul trecut, studiul arată că o mare parte a accidentelor de circulație și a victimelor provocate de ele (în proporție de 1 la 4) se datorează conducerii în stare de ebrietate. În fiecare an, de asemenea, se înregistrează 375 000 cazuri de hipertensiune arterială, datorate consumului regulat de băuturi alcoolice. Cît privește fumatul, studiul precizează că acesta provoacă moartea a mii de persoane, ca urmare a afecțiunilor cardiace contractate și a cancerului la plămîni, pe lîngă daunele cauzate „fumătorilor pasivi", adică persoanelor obligate să inhaleze fumul produs de țigările fumătorilor. O preocupare creșcîndă antrenează tutunul și pentru sănătatea minorilor între 15-18 ani, deveniți fumători în proporție de 27 la sută.

Revistă

După cum s-a anunțat la Paris, editurile „Hachette", „Filipacchi" și „Time inc." vor lansa „o revistă europeană de informații generale" în Franța, Spania, Marea Britanie, R.F.G. și Italia, cu versiuni în limbile țărilor respective. Noua publicație, a cărei denumire nu a fost încă stabilită, va avea ca model revista franceză „Paris Match". Se prevede ca numărul de probă, anunțat pentru 9 decembrie, să beneficieze de un tiraj de 100 000 de exemplare. Din iunie anul viitor, revista ar urma să apară, cu regularitate, o dată pe lună.

Aprecieri

„Rolul internațional al C.E.E. trebuie reevaluat profund" — se apreciază într-o declarație a primului ministru al Greciei, Andreas Papandreu, dată publicității de purtătorul de cuvînt al guvernului elen. Necesitatea acestei reevaluări — se arată în declarația premierului grec, aflat în convalescență, după o operație pe cord — decurge, mai cu seamă, din mutațiile survenite în relațiile Est-Vest. În virtutea atribuțiilor actuale, de a prezida reuniunile C.E.E., Grecia — adaugă documentul — și-a asumat inițiativa de a ridica această problemă la viitoarea întîlnire comunitară la nivel înalt, în vederea creării condițiilor necesare pentru îndeplinirea obiectivului menționat.

Remaniere

Șeful statului chilian, generalul Pinochet, a procedat la o remaniere guvernamentală, înlocuind titularii a opt dintre cele 19 ministere, care și-au prezentat demisia în bloc la 20 octombrie. Între miniștrii înlocuiți se numără cel de externe, ai agriculturii, muncii, minelor, precum și secretarii generali ai guvernului și președinției. Au fost reconfirmați în funcții miniștrii de interne, ai apărării, finanțelor și economiei.

Armă

La poligonul Tonoda, din statul american New Mexico, a fost efectuată, la 28 septembrie, testarea unui nou focos nuclear, capabil să distrugă obiective subterane — informează agenția „TASS". Noua armă este destinată distrugerii centrelor de comandă amplasate sub pămînt și a altor obiective, în condițiile unui război nuclear.

Forță

Președintele Guatemalei, Vinicio Cerezo, a respins propunerea hondurianâ privind crearea unei forțe multinaționale de pace (din unități spaniole, vest-germane și canadiene), care să fie desfășurată la frontierele Hondurasului cu Nicaragua și Salvadorul. Crearea unei asemenea forțe, a relevat Cerezo, „ar putea fi periculoasă, dacă nu se ajunge, în prealabil, la acorduri specifice de pace în regiune". Amintim că această propunere a fost respinsă, anterior, și de Nicaragua.

Elicodrom

Din ce în ce mai aglomerat, traficul de pe străzile și șoselele capitalei japoneze creează dificultăți în funcționarea unor instituții oficiale. Pentru depășirea acestei situații, edilii din Tokio au hotărît amplasarea unui elicodrom pe acoperișul unei clădiri din centrul administrativ al orașului. Recent inaugurată, noua construcție va asigura, se apreciază, o legătură stabilă a oficialităților cu cartierele capitalei și cu prefecturile învecinate.

Activitate

Referindu-se la activitatea pe plan diplomatic a Mexicului, în perioada anilor 1982—1988, președintele țării, Miguel de la Madrid, a apreciat că aceasta a fost „intensă, liberă și suverană". Politica externă mexicană — întemeiată pe respectarea dreptului popoarelor la autodeterminare, neamestecul în treburile interne ale altor state, soluționarea pașnică a divergențelor și cooperarea internațională în scopul dezvoltării — a fost „cerută și susținută de poporul mexican", a precizat președintele Miguel de la Madrid, care își va încheia, la 30 noiembrie, mandatul prezidențial de șase ani.

Imagine din Amsterdam, unde se resimte o acută lipsă de camere de locuit pentru studenți. Așezat în fața Monumentului național al războiului, Paul Bokslag, de 19 ani, așteaptă, totuși, o ofertă. Prețul unei asemenea camere la Amsterdam este deosebit de ridicat

Rubrică realizată de I. Madoșa

DIN CRONICA UNIRII: 1918 — 1988

Lupta de eliberare națională — fundament al Unirii

Pe fondul general al intensificării mișcării naționale a românilor din Transilvania, Unirea din 1859 și dobîndirea independenței absolute din 1877 au contribuit, în mod hotărîtor, la catalizarea și radicalizarea eforturilor pentru dobîndirea de drepturi politice și culturale, în perspectiva realizării Unirii depline și definitive. Așa cum subliniază tovarășul **Nicolae Ceaușescu, „se făcea tot mai puternic auzită chemarea la unirea Transilvaniei cu patria mumă", iar „singura cale ce rămînea pentru poporul român din Transilvania asuprită de a-și dobîndi drepturile legitime era calea luptei".**

Valorificînd tradițiile istorice ale unității, lupta de eliberare națională a românilor din Transilvania, sprijinul acordat acesteia de către România — acțiuni care s-au intensificat în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și la începutul celui de al XX-lea — au format fundamentul pe care s-a realizat, în 1918, statul național român unitar, care reprezintă, după aprecierea președintelui țării noastre, *„încununarea victorioasă a luptei seculare dusă de cele mai înaintate forțe, de cărturarii și marii gînditori ai neamului, de întregul nostru popor".*

„Pronunciamentul" românesc

Radicalizarea mișcării naționale românești din Transilvania a fost determinată de o serie de măsuri abuzive ale statului dualist austro-ungar, constituit în 1867, tocmai pentru a înăbuși lupta de emancipare a națiunilor subjugate. În cadrul acelorași măsuri, se proclamă „uniunea" dintre Transilvania și Ungaria, fără nici un fel de consultare a populației românești majoritare, căreia i se răpesc drepturile de naționalitate și i se interzice folosirea limbii proprii.

Replica populației românești este promptă și hotărîtă : la 3 mai 1863, fruntașii politici români, întruniți într-o conferință la Blaj, adoptă un *„Pronunciament"*, document de protest împotriva „uniunii", materializînd o opoziție de masă împotriva acesteia, dat fiind că la întrunire participaseră peste 60 000 de români din toată Transilvania.

În ultimă instanță, în ciuda măsurilor represive luate contra celor ce adoptaseră „Pronunciamentul", hotărîrea abuzivă privind „uniunea" Transilvaniei cu Ungaria, ca și alte legi promulgate în perioada următoare, vizînd desnaționalizarea populației românești, au determinat intensificarea împotrivirii acesteia, ca și manifestarea unei puternice mișcări de solidaritate cu cauza lor în România. Se conturează tot mai mult ideea că doar prin organizare politică, prin lărgirea mișcării naționale cu participarea maselor populare se creează condițiile pentru contracararea acestor măsuri de desnaționalizare.

În aceste condiții, în 1869, se creează Partidul Național al Românilor din Banat și Ungaria și Partidul Național Român din Transilvania. Cu această ocazie, este adoptată tactica „pasivistă" a neparticipării la viața politică din Ungaria, datorită faptului că ea nu oferea posibilități reale românilor de a-și afirma și apăra drepturile.

Refuzul autorităților dualiste de a ține seama de revendicările românilor, ca și necesitatea realizării unei unități de acțiune duc, în 1881, la crearea organizației unice a Partidului Național Român din Transilvania. Programul său prevedea lupta pentru recîștigarea autonomiei Transilvaniei, dreptul de a folosi limba română, reviziurea legii naționalităților, lărgirea drepturilor de vot. Se deschidea, cu acest act, o nouă etapă în lupta românilor din Transilvania, cu un caracter mai angajat.

„Memorandumul"

Între altele, la conferința de creare a Partidului Național Român din Transilvania, s-a prevăzut și alcătuirea unui *„Memoriu explicativ"* care să analizeze, sub toate aspectele, situația românilor din monarhia habsburgică. Acest document, redactat de G. Bariș, apare, în limbile română, maghiară, germană și franceză, în 1882, la Sibiu. El conținea, pe lîngă prezentarea din cele mai îndepărtate timpuri a problemei românești din Transilvania, și o motivație argumentată a revendicărilor îndreptățite ale populației românești majoritare, avînd, între altele, scopul de a face cunoscută opiniei publice internaționale, oamenilor politici de orientare democrată situația sa, caracterul îndreptățit al luptei pe care o ducea. Se va ajunge astfel, așa cum avea să scrie I. Rațiu, unul din conducătorii mișcării naționale românești, ca

„plîngerile noastre, răspîndite în toată Europa, ascultate sînt și recunoscute ca drepte și adevărate de toate națiunile și nu mai purtăm vina că opinia publică europeană a ajuns să recunoască că putred este ceva în statul acesta" (austro-ungar).

Dar, în loc să țină seama de justețea cauzei românești, guvernanții statului dualist trec la promulgarea unor noi legi, vizînd desnaționalizarea, mai ales în domeniul învățămîntului. De faptul că nu întreg poporul maghiar și toți oamenii politici și de cultură împărtășeau asemenea poziții profund reacționare ne încredințează și opinia marelui poet Ady Endre, care condamnă educația șovină din școli, ca și aceea a contelui Andrassy care arăta :

„trebuie să ne înțelegem, ca să avem o viață de pace și frăție".

De asemenea, gazeta sașilor din Sibiu, „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt", considera că :

„În problema națională, guvernanții maghiari trebuie să țină seama nu numai de cele trei milioane și jumătate de români ardeleni, ci de toți românii de dincolo și de dincoace de Carpați".

Este recunoașterea faptului că, în sînul populației românești majoritare din Transilvania (chiar statisticile oficiale sînt nevoite să recunoască preponderența sa categorică), își făcea tot mai mult loc ideea că rezolvarea totală și definitivă a cauzei sale nu se putea realiza decît prin unirea cu România. Un mare rol în susținerea acestei idei l-a avut ziarul „Tribuna", organ al mișcării naționale românești, apărut în 1884, avînd înscrise pe frontispiciu cuvintele : *„Soarele nostru la București răsare".*

O asemenea poziție se afirmă tot mai pregnant și în rîndurile Partidului Național Românesc care, la conferința din 1890, subliniază că românii transilvăneni se simt *„membrii marii familii românești".*

În această atmosferă, are loc în ianuarie 1892, la Sibiu, o conferință extraordinară a P.N.T. care hotărește alcătuirea unui *„Memorandum"* către împăratul Franz Joseph I, cuprinzînd revendicările românilor din monarhia austro-ungară și o critică sistematică a politicii intolerante a guvernului maghiar, documentul fiind prezentat de o delegație cuprinzînd 300 de persoane la Viena, la 28 mai. La sfatul guvernului maghiar, împăratul nu primește delegația, iar pli-

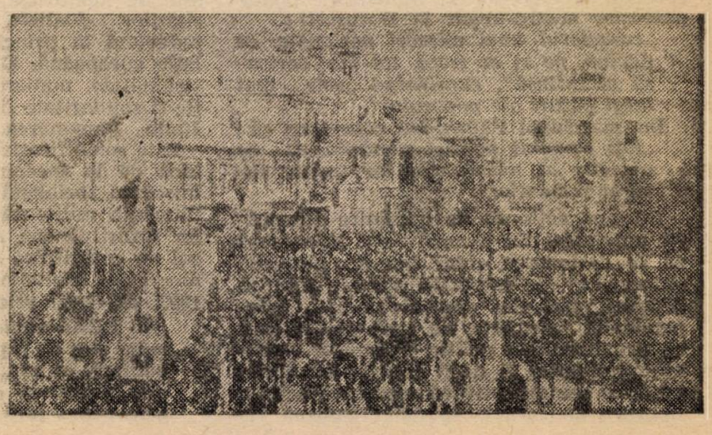

Manifestație la București pe Calea Victoriei, la 14/26 iunie 1892, în sprijinul românilor transilvăneni

cul (nedeschis), conținînd documentul amintit, este transmis la Budapesta. Guvernul maghiar dispune anchetarea celor „vinovați" de tipărirea și înaintarea *„Memorandumului"*, iar la 13 mai 1893, procurorul general din Cluj intentează proces întregului Comitet Executiv al P.N.T. Procesul, care se va desfășura în același oraș, în primăvara anului următor, deși încheiat cu condamnarea a 14 fruntași ai P.N.T., printre care I. Rațiu și V. Lucaciu, prilejuiește, de fapt, un aspru rechizitoriu al acestora privitor la măsurile abuzive ale guvernului maghiar împotriva românilor. Pilduitoare, în acest sens, sînt cuvintele lui I. Rațiu :

„Ceea ce se discută aici este însăși existența poporului român. Existența unui popor însă nu se discută, ci se afirmă... Într-o asemenea chestiune, nu ne putem apăra în fața d-voastră ; nu putem decît să acuzăm, în fața lumii civilizate, sistemul asupritor care tinde să ne răpească ceea ce un popor are mai scump : legea și limba ! De aceea nu mai sîntem aici acuzați, sîntem acuzatori...".

Într-adevăr, oameni politici și de cultură din cei mai reprezentativi, din numeroase țări, condamnă această înscenare judiciară și se declară de acord cu cauza dreaptă a românilor transilvăneni. Astfel, marele istoric francez A. Rambaud scrie :

„Acei care au fost condamnați la Cluj vor fi achitați pretutindeni, în lumea întreagă, și glorificați de conștiința universală".

De acord cu justețea scopurilor luptei românilor din Transilvania se declară și cunoscutul om politic francez Clemenceau, iar ziarul „La République Française" consemnează :

„Românii de dincoace și de dincolo de Carpați au fost revoltați de această strigătoare nedreptate... Din adîncul inimii noastre trimitem condamnaților din Cluj și națiunii române pe care o reprezintă omagiul sincerei noastre simpatii. Condamnarea lor grăbește ceasul mîntuirii neamului lor".

Solidaritate românească militantă

Evenimentele legate de mișcarea „Memorandumului" — parte integrantă a mișcării naționale românești — au stîrnit un val de proteste în România. Alături de mitingurile de solidaritate cu frații de peste munți, desfășurate în aprilie 1894, ca și de proteste pe cale diplomatică, au loc dezbateri în parlamentul țării, prilej cu care se afirmă mai puternic ideea unirii, avînd la bază, cum arăta Titu Maiorescu, *„unitatea de gîntă cu toată suflarea românească".*

De altfel, chiar reprezentanți diplomatici ai unor puteri străine recunoșteau că mișcarea pentru Unire cuprindea întreg poporul român, ea avînd, după expresia contelui Goluchowschi, ministrul plenipotențiar austro-ungar la București :

„caracterul unei mișcări naționale, ce devine, pe zi ce trece, tot mai serioasă și întinsă", cuprinzînd „cele mai largi pături ale poporului".

Iar marchizul Pallavicini consemna că :

„toți oamenii politici români... au ca obiectiv al năzuințelor lor unirea tuturor românilor".

De fapt, acțiunile de sprijinire a mișcării naționale din Transilvania începuseră să se declanșeze chiar într-o perioadă anterioară, ele intensificîndu-se, în mod deosebit, mai ales după dobîndirea independenței absolute, de cînd era evident că următorul țel politic al tuturor românilor nu putea fi decît Unirea lor deplină. Este semnificativ că asemenea acțiuni îmbracă un caracter tot mai organizat, cuprinzînd mase tot mai largi. Ele nu au putut fi stînjenite de înțelegerea secretă dintre România și Puterile Centrale din 1883, care era cunoscută de foarte puțini oameni politici din jurul regelui și, oricum, avusese un caracter conjunctural, fiind menită să contracareze o anumită izolare diplomatică în care se aflase statul român în acea perioadă. Oricum, relațiile dintre România și monarhia dualistă vor cunoaște un continuu proces de înrăutățire, mai ales datorită politicii abuzive de desnaționalizare la care erau supuși românii din Transilvania, culminînd, în 1916, cu intrarea în război de partea Antantei, orientare care corespundea necesităților politice și naționale ale statului român.

Încă în 1882, se înființează la București, cu sprijinul lui C. A. Rosetti, societatea „Iridenta română", care își schimbă, în același an, numele în „Carpați", ea consacrîndu-se demascării și combaterii politicii de desnaționalizare a românilor transilvăneni.

În anul următor, apare, la Paris, revista tinerilor revoluționari români, consacrată inclusiv propagării ideilor marxiste, intitulată semnificativ „Dacia viitoare". Într-un articol, purtînd titlul „România față cu principiul naționalităților", sînt inserate asemenea idei militante :

„Ne-am unit (în 1859) fiind că toți eram români... Această unire e incompletă. Peste Carpați, trei milioane de români, care zic ca noi : Sînt român, care vorbesc aceeași limbă, și au aceleași sentimente ca noi... vom spune dar verde și lămurit cugetarea noastră : VOIM DACIA AȘA CUM EA FU, fiind că istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie Română."

Știința istoriei se pune, și ea, în slujba aceluiași ideal, aducînd argumente obiective și combătînd, în tradiția inaugurată de cronicari și de reprezentanții Școlii Ardelene, tentativele, inspirate, de fapt, de interese politice reacționare, de a denatura trecutul poporului român. Astfel, în 1884, A.D. Xenopol publică *„Teoria lui Roessler. Studii asupra stăruinței românilor în Dacia Traiană"*, în care demonstrează, cu o bogată argumentație științifică, autohtonia și continuitatea românilor în spațiul carpato-danubiano-pontic.

În 1890, la București, se întemeiază Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor (Liga culturală), similară cu „Astra" transilvăneană. În anul următor, este publicat, în limba franceză, *„Memoriul studenților universitari români privitor la situația românilor din Transilvania"* în care este supusă unui aspru rechizitoriu politica claselor dominante austro-ungare de oprimare a românilor. Se face un apel la opinia publică europeană de a sprijini lupta de emancipare națională a românilor transilvăneni. Față de încercarea de „combatere" a argumentelor pertinente ale acestui document, din partea studenților maghiari din Cluj, în spatele căreia este de identificat, de fapt, poziția autorităților dualiste, se publică o *Replică*, redactată în principalele limbi de circulație europeană. Ea are un mare ecou în străinătate, numeroase scrisori de simpatie și solidaritate fiind primite din Franța, Italia, Danemarca etc.

Este semnificativ de semnalat faptul că, încă de la începuturile organizării sale, mișcarea socialistă și muncitorească din România militează pentru cauza românilor transilvăneni. Astfel, chiar la congresul de constituire a Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, din 1893, delegații relevă faptul că :

„în Transilvania trei milioane de români sînt de fapt privați de orice drept politic", că ei *„sînt supuși la necontenite vexațiuni din partea unor administrațiuni fără scrupule".*

Aceleași idei sînt reluate de delegația română și la Congresul al III-lea al Internaționalei a II-a de la Zürich.

„Perspectiva desăvîrșirii unității politice românești"

Începutul secolului, care avea să aducă Unirea deplină și definitivă a tuturor românilor, marchează și o radicalizare a mișcării naționale românești, dobîndirea unui spor de organizare și de conlucrare în sînul acesteia. Țelurile directe ale acestei lupte se limpezesc treptat, ea căpătînd un caracter mai activ și vizînd Unirea cu România. Față de politica abuzivă a regimului dualist, manifestată cu pregnanță în domeniul legislativ, se stabilesc relații de colaborare cu celelalte națiuni oprimate din cuprinsul monarhiei.

O cotitură în orientarea luptei naționale a românilor transilvăneni are loc la Conferința Partidului Național Român de la Sibiu, din ianuarie 1905, care marchează trecerea la tactica activismului politic și afirmă revendicări radicale :

„Pretindem neclintit recunoașterea poporului român de individualitate politică alcătuitoare de stat și asigurarea dezvoltării sale etnice și constituționale prin instituțiuni de drept public".

Pe plan politic, lupta se desfășoară și în cadrul parlamentului de la Budapesta, ceea ce va obliga autoritățile să accepte „tratative" cu reprezentanții românilor, pe care, însă, nu le vor respecta și le vor sabota. Poziția hotărîtă a românilor, ca și influența catalizatoare a României asupra luptei lor sînt recunoscute chiar de contele Ștefan Tisza — exponentul cel mai fidel al șovinismului extremist al claselor dominante din vechea Ungarie, care arată că, în pieptul românilor *„bate cel mai puternic simțămîntul național"*, explicînd aceasta și prin sprijinul *„regatului mîndru al României independente (care influențează) cu tărie însuflețirea națională".*

Lupta națională se desfășoară, și pe plan cultural, printr-o serie de acțiuni concertate, prin care istoria este chemată să sprijine viitoarea Unire. În 1905, „Astra" organizează aniversarea a 1800 de ani de la venirea romanilor în Dacia, sub același semn al unității naționale. În 1906, se organizează, la București, Expoziția generală română, la care participă reprezentanți ai tuturor românilor, ea putînd fi considerată, cum arată C. Bacalbașa, ca o *„prefață a măreției istorice de la 1918"* sau *„sărbătoarea înfrățirii tuturor românilor"*, după cum consemnează ziarul „Libertatea" din Orăștie. De o participare românească largă se bucură aniversarea a 70 de ani de la apariția „Gazetei Transilvaniei" sau semicentenarul „Astrei".

Ca un document programatic, care înmănunchează tradițiile și aspirațiile Unirii Transilvaniei cu România, poate fi considerată lucrarea lui Vasile Goldiș, „Despre problema naționalităților" (apărută la Arad, în 1912), care afirmă deschis necesitatea Unirii cu România, în capitolul „Iredentismul ; perspectiva desăvîrșirii unității românești". Cu aceeași ocazie, V. Goldiș, pornind și de la concepția materialismului istoric, face o previziune adeverită de evenimentele imediat următoare :

„Nu încape nici un dubiu că teritoriul român din Ungaria ar putea fi unit cu România numai în cazul dezmembrării Imperiului austro-ungar".

Cursul ascendent al luptei de eliberare națională, solidaritatea militantă a tuturor românilor au creat condițiile politice ale realizării statului național unitar român, act ce se va impune în virtutea unei necesități istorice.

dr. Alexandru Popescu

Le Monde diplomatique

PARIS

„O PLANETĂ JEFUITĂ" *

de René Dumot

Vorbim de bogăție, în timp ce foamea, malnutriția, ignoranța continuă să afecteze o bună parte a omenirii. Argumentul ar fi justificat, dacă tipul dominant de dezvoltare nu ar fi chiar cel care este pe cale să interzică tuturor popoarelor aflate în mizerie speranța de a ieși din condiția lor inumană.

Anul 1989 va constitui prilejul, în Franța și în alte părți, al tinerii a mii de discursuri asupra drepturilor omului. Poate mai este încă timp să se înscrie, în acest program, o idee asupra primei sale îndatoriri : aceea de a amenaja o planetă care să nu semene cu un mare cimitir aflat sub Lună.

Supraviețuirea umanității în mare pericol

*„Împrumutăm un capital ecologic de la generațiile viitoare, știind prea bine că nu i-l vom putea rambursa niciodată. Degeaba ne vor blestema că am fost atît de risipitori, ele nu vor putea niciodată să recupereze ceea ce le datorăm. Acționăm astfel, pentru că nu trebuie să fim trași la răspundere : generațiile viitoare nu votează, ele n-au nici o putere politică sau financiară, ele nu pot să se ridice împotriva hotărîrilor noastre" („Viitorul nostru, al tuturor" 1988). **)*

În 1970, Națiunile Unite, îngrijorate de poluarea din ce în ce mai mare, de risipirea resurselor rare nerecuperabile, de explozia demografică și de înaintarea deșerturilor, ceruse elaborarea unui studiu care a fost realizat de Barbara Ward și René Dubos. Acest prim avertisment a determinat crearea Programului Națiunilor Unite pentru protecția mediului înconjurător, cu sediul la Nairobi. În 1983, Adunarea Generală a O.N.U. a încredințat d-nei Gro Harlem Brundtland (prim-ministru laburist din Norvegia) și lui Mausom Khalid, din Sudan, conducerea unui al doilea studiu care urma să fie efectuat de Comisia mondială pentru mediul înconjurător și dezvoltare. Alcătuită împreună cu alți 19 comisari (șase din țări occidentale bogate, trei din țările răsăritene și 12 din țări denumite „în curs de dezvoltare", între care și China), această comisie a solicitat, timp de trei ani, avizul a mii de institute, de organizații și specialiști reprezentînd majoritatea comunității științifice mondiale, economiști, juriști și chiar oameni politici. Pentru a fi discutate, comisia și-a prezentat primele concluzii în cadrul unor colocvii în Indonezia, Zimbabwe, Kenya, Brazilia, U.R.S.S., Germania federală, Japonia, Norvegia și Canada. Faptul cel mai important este că acești mii de cercetători și oameni politici au căzut de acord asupra unei concluzii dramatice, știind că ei pun sub semnul întrebării întreaga noastră civilizație, pînă acum bazată pe mitul unei creșteri economice fără a se ține deloc seama de mediul înconjurător, baza continuității sale. Raportul acestei comisii, publicat în aprilie 1987, sub titlul „Viitorul nostru comun", a avut un mare ecou în America de Nord, dar a rămas aproape necunoscut în Europa continentală și în special în Franța.

Situația este mult mai dramatică decît în 1970. Amenințărilor deja recunoscute ale multiplelor poluări, ale ploilor acide și epuizării resurselor rare nerecuperabile li se adaugă încă două elemente nocive pe plan mondial, care prezintă riscuri, pe termen limitat, pentru însăși existența umanității. Stratul de ozon situat la mari înălțimi ne apără de acțiunea razelor ultraviolete capabile, dacă nu se iau măsuri, să provoace cancere generalizate și chiar să constituie o amenințare pentru orice formă de viață. Și acest strat protector se reduce în mod periculos. La Montreal, în septembrie 1987, s-a ajuns la un acord pentru scăderea producției de gaze care afectează acest strat protector, cum este clorofluorocarbonul din aerosoli. Se vorbește, deci, de a reduce, în timp ce ar trebui, repede, suprimate aceste pericole, chiar dacă sînt în cauză interese economice ; căci viețile noastre sînt în joc.

Pe de altă parte, conținutul în gaz carbonic (CO_2) din atmosferă nu a variat deloc pînă la revoluția industrială. Odată, însă, cu despădurirea generalizată și, mai ales, cu folosirea din ce în ce mai intensă a combustibililor fosili (cărbune, lignit și, îndeosebi, derivați ai petrolului) s-a constatat o creștere tot mai rapidă a acestui conținut. Or, CO_2, în cantitate mai mare, asociat cu alte gaze, cum ar fi metanul, provoacă un efect de seră : razele soarelui pot trece, dar nu și razele reflectate de pămînt. Rezultatul îl constituie o încălzire globală a atmosferei, care a început aproximativ din anii 1970. Dintr-un număr de șase ani, dintre cei mai călduroși (ca medie mondială) asupra cărora s-au efectuat cercetări și au fost măsurate temperaturile, patru se situează între 1980 și 1987. Seceta se generalizează — din Africa în India și în vestul Statelor Unite și în Canada. Dispariția pădurilor etiopiene înrăutățește condițiile de viață din Egipt prin reducerea debitului Nilului. Și debitele tuturor fluviilor din lume, de la Niger la Mississippi, de la Gange la Fluviul Galben, se reduc în mod periculos.

Acaparare și risipă

Dacă actualele tendințe vor continua, dacă nu vom ajunge să reducem rapid risipa de energie, știm, cu toată certitudinea, că temperatura mai ridicată va provoca perturbări ale climatului, deci va afecta întreaga agricultură ; în timp ce ploile acide vor amenința tot mai mult ecosistemele noastre acvatice și forestiere. Încălzirea consecutivă a maselor de apă ale mării va provoca o mărire a volumului lor ; adăugînd topirea gheților polare, acest fenomen va determina ridicarea nivelului oceanelor, care amenință toate instalațiile portuare din lume, toate zonele joase și de coastă, unde trăiește o treime din populația mondială.

Reducerea drastică a pădurilor tropicale (11 milioane hectare în mai puțin de un an) va determina dispariția a sute de mii de specii vegetale și animale, de care am putea profita foarte mult. Se intensifică, totodată, fenomenele de secetă și inundațiile, distrugerea pășunilor și degradarea solurilor ; pe plan mondial, cu fiecare an ce trece, alte 6 milioane de hectare devin zone deșertice, iar ritmul riscă foarte mult să se accelereze.

Dacă geologii consideră că „civilizația dinozaurilor" a dominat planeta noastră timp de 170 de milioane de ani, este din ce în ce mai puțin probabil că — în actualele condiții — civilizația „homo sapiens" să se prelungească mai mult decît cîteva secole, dacă nu cîteva milenii. Singura șansă pentru o supraviețuire mai îndelungată, necesită, în mod imperios, respingerea integrală a civilizației de risipă ; deci a liberalismului economic, pe care se bazează și prin care se justifică.

Costul extracției unui baril de petrol în Arabia Saudită, după 1920, era dintre cele mai modeste, uneori de cîțiva cenți. Și aceasta a fost o bază primordială a fixării prețului carburanților ducînd la o incredibilă risipă a unei resurse fosile nerecuperabile și, în cele din urmă, la fel de rară ca diamantul, dacă facem o evaluare la scară mondială și la scară istorică a nevoilor noastre și ale celor ale tuturor descendenților noștri. Țările bogate au acaparat această sursă de îmbogățire, iar sistemul economic pe care l-au impus pe „mica noastră planetă" le permite s-o risipească cu nerușinare.

Această risipă nu este posibilă — ne amintim din 1973 — decît pentru faptul că țările sărace nu dispun de „mijloacele" de a o folosi proporțional cu populația lor : ele nu dispun de asemenea mijloace nici măcar pentru a-și acoperi cele mai elementare necesități. Dat fiind că nu este posibil să fie generalizat la scară mondială, „american way of life" este, deci, profund imoral.

Desigur, automobilele nu consumă, în carburanți, decît 20 la sută din energia folosită în țările industrializate. Dar autorii canadieni ai prefeței ediției franceze a „Notre avenir a tous" („Viitorul nostru, al tuturor") subliniază, pe bună dreptate, că acest calcul nu ține seama decît de carburanții introduși în rezervoarele vehiculelor. Dacă adăugăm, la aceasta, energia consumată pentru fabricarea și întreținerea vehiculelor și, dacă se ține, de asemenea, cont de energia cheltuită pentru crearea și întreținerea întregii rețele de transport auto și de faptul că automobilul a încurajat dispersia urbană de mică intensitate etc., atunci putem aprecia că automobilului — și, mai ales, mașinii particulare — îi revine jumătate din consumul energetic al Americii de Nord și al țărilor bogate din Europa. Luc Gagnon și Harvey Mead, care semnează prefața ediției franceze, conchid deci : „În țările occidentale, nu există un plan de scădere a consumului de energie, fără reducerea utilizării automobilului particular". Aș preciza că reducerea masivă și rapidă constituie o condiție a supraviețuirii noastre.

Liberalismul, iată inamicul

Multe alte elemente de risipă caracterizează civilizația noastră, cum sînt multiplele noastre produse de utilitate îndoielnică și de nocivitate sigură, gadget-urile, supraambalajele, aparatele noastre motorizate de tuns iarba etc. Toate acestea duc la crearea unor munți de gunoaie, mai mult sau mai puțin toxice, pe care va trebui să le triem și să le reciclăm rapid, fiind în imposibilitate de a le deversa, așa cum unii au încercat recent s-o facă în țările cele mai sărace, care au sperat să-și mai reducă, prin aceasta, cu ceva povara datoriilor lor.

*) Din „Le Monde diplomatique" nr. 415, octombrie 1988.

**) „Viitorul nostru, al tuturor". Comisie mondială pentru mediul înconjurător și dezvoltare, editions du Fleuve et Les Publications du Quebec, Montreal, 1988.

Susținătorii liberalismului pretind, în general, și astăzi încă, împotriva oricărei evidențe, că nu cunosc tot ceea ce are legătură cu mediul înconjurător și cu amenințările care comportă degradarea lui. În 1700, cea mai prosperă țară de pe planetă nu era decît de două ori mai bogată decît țara cea mai săracă. De atunci, economia liberală a permis și a favorizat creșterea monstruoasă a inegalităților. Tocmai prin „jefuirea lumii a treia", noi am putut ridica la un nivel intolerabil întreaga noastră risipă : și iată că ea amenință umanitatea în întregime. Politica de a te baza pe „infailibilitatea" mecanismelor economice ale pieții sau pe generozitatea și bunele intenții ale celor bogați și puternici pentru a rezolva aceste grave probleme, iată ceea ce a dus la situația actuală : „Pe marginea Apocalipsului", după cum intitula publicația „Le Devoir" din Montreal o sinteză a reuniunii de la Toronto, de la sfîrșitul lunii iunie. Nu reuniunea șefilor de stat, ci aceea, mult mai importantă pentru viitorul planetei, care, o săptămînă mai tîrziu, discuta despre raportul Brundtland și despre amenințările climatice mondiale.

Reducerea consumului de combustibili fosili a devenit, deci, un imperativ al supraviețuirii. Cel mai bun mijloc pentru aceasta este de a majora, — treptat desigur, dar rapid și foarte mult — prețul. Ceea ce, combinat cu tarife prohibitive, va duce la renunțarea vehiculelor de orgoliu, puternice ; apoi, în cele din urmă, la toate mașinile particulare. Cursele auto, raliurile de tip Paris-Dakar vor trebui, în curînd, să fie interzise. Ceea ce ne va determina să dezvoltăm toate transporturile în comun și, apoi, să concepem, din nou, urbanismul nostru și, în cele din urmă, întreaga noastră civilizație. Această majorare a prețurilor va face „rentabile" toate măsurile de economisire a energiei, cum ar fi casele cu o mai bună izolare, și toate energiile recuperabile, cum ar fi energia solară (cea mai abundentă), energia eoliană, micile căderi de apă, mareele.

Cînd noii profeți ai liberalismului ignoră tot ce se referă la mediul înconjurător, dar pretind că soluționează toate problemele economice printr-o participare, în mai mică măsură, a statului, ei sînt ridiculizați de acest raport asupra mediului înconjurător și dezvoltării — aprobat de ansamblul comunității științifice mondiale.

„Împrumuturile de ajustare structurală" ale Fondului Monetar Internațional presupun reducerea cheltuielilor publice, iar Fondul Națiunilor Unite pentru copii (UNICEF) a arătat că acest lucru afectează și bugetele destinate educației și sănătății. Lumea a treia îndatorată (și prin mecanismul de prețuri derizorii pentru produsele sale agricole și minerale de export) este obligată să-și dezvolte culturile pentru export, în detrimentul celor alimentare, deci al hranei și sănătății majorității populației. Lumea a treia își vinde, la prețuri extrem de scăzute, patrimoniul bogățiilor lor minerale și petroliere. Ea distruge pădurile Americii de Sud pentru a le transforma în cîmpii neproductive, unde se produce carne de vită destinată pieței Americii de Nord, care este, și așa, suprasaturată prin propria ei producție.

Supraviețuirea pe termen lung a umanității începe prin reducerea inegalităților : trebuie să plătim corect toate resursele rare și nerecuperabile ale planetei, pentru a frîna risipa. Iar aceasta — prin reducerea masivă a datoriilor lumii a treia, și chiar prin suprimarea lor, pentru cele mai sărace țări.

Fiecare se teme de „iarna nucleară", iar președintele Reagan a fost nevoit, în cele din urmă, să caute realizarea unui acord cu sovieticii. Moscova și Washingtonul dispun de o forță de 26 000 de ori mai mare decît toți explozivii utilizați în cursul celui de-al doilea război mondial. Ambele superputeri constată că economiile lor sînt amenințate de cursa delirantă a cheltuielilor militare : a sosit momentul să fie puse sub control.

Dacă analizăm toate cheltuielile care vor necesita noi forme în vederea unei dezvoltări „susceptibile să dureze o lungă perioadă și fără pagube" (sustainable development), vedem că această dezvoltare nu va putea fi realizată și finanțată fără o reducere masivă și rapidă a tuturor cheltuielilor de înarmare. Economia „viabilă pe termen lung", noile energii, protecția mediului înconjurător, inovațiile tehnologice, imensul efort de reciclare presupun un gigantic efort de investiție reconceput în întregime și, mai întîi, de cercetare. Or, un prea mare număr de cercetători — între o treime și jumătate — sînt obligați să se consacre — direct sau indirect — cercetărilor cu caracter militar. Cheltuielile pentru înarmare au contribuit, de asemenea, la îndatorarea lumii a treia. Securitatea umanității, a țărilor noastre, nu mai poate fi asigurată, nu mai poate fi căutată printr-o creștere exorbitanantă a cheltuielilor consacrate proiectelor de felul „războiului stelelor". Numai protecția mediului înconjurător ne va asigura adevărata securitate, aceea a vieții.

Toate aceste probleme nu pot fi cu adevărat soluționate decît la scară mondială. Dat fiind că acestea au enorme repercusiuni economice și politice, ele nu pot fi abordate în mod eficace în absența unei autorități politice și economice instituite la scara planetei noastre.

Umanitatea întreagă se află, pentru prima dată în istoria ei, în fața unor decizii care comandă viitorul său. Nu este vorba de a alege între Moscova și Washington, nici chiar între Nord și Sud. Problema este întrucîtva mai simplă, situîndu-se între viață și moarte pentru descendenții noștri. Dar alegerea vieții va antrena, pentru privilegiații abuzivi, așa cum sîntem noi, o serie de constrîngeri : trebuie să renunțăm la politica risipei care nu ne satisface decît orgoliul. Trebuie să reconstruim o societate în care solidaritatea va respecta demnitatea celuilalt și a descendenților noștri, nu numai în vorbe, ci și din punct de vedere economic, politic și ecologic.

PROFIL

MIECZYSLAW RAKOWSKI

președintele Consiliului de Miniștri al R.P. Polone

La sfîrșitul lunii septembrie, la propunerea plenarei C.C. al P.M.U.P., Seimul R.P. Polone l-a ales, cu o mare majoritate de voturi, pe Mieczyslaw Rakowski în funcția de președinte al Consiliului de Miniștri. În ședința din 13-14 octombrie a Seimului polonez, noul premier a prezentat propunerile pentru componența noului guvern, precum și programul de activitate al acestuia.

Mieczyslaw Rakowski s-a născut în anul 1926 în satul Kowalewko, voievodatul Bydgoszcz, într-o familie de țărani. În timpul ocupației naziste, a lucrat ca strungar la uzina de reparat vagoane din Poznan. După eliberare, a intrat voluntar în rîndurile Armatei populare poloneze. A absolvit școala de ofițeri politici din Lodz și a lucrat ca ofițer cu probleme politice în armată și în organizația națională „În slujba Poloniei", pînă în anul 1949. În anul 1946, a intrat în rîndurile Partidului Muncitoresc Polonez. Din 1948, este membru al P.M.U.P., iar din 1975 este membru al C.C. al P.M.U.P. La cea de-a 6-a Plenară a C.C. al P.M.U.P., din 15 decembrie 1987, a fost ales membru al Biroului Politic, iar la cea de-a 7-a Plenară din 14 iunie 1988 — secretar al Comitetului Central. Este deputat în Seim din 1972.

După terminarea facultății de ziaristică, a lucrat ca instructor la Secția presă și edituri a C.C. al P.M.U.P. În perioada 1952—1955, a studiat, la Institutul de științe sociale iar, după un an, și-a susținut lucrarea de doctorat. În perioada 1955—1957, a lucrat la Secția propagandă a C.C. al P.M.U.P. Din 1958 pînă în 1981, a fost redactor-șef al săptăminalului „Polityka". În 1981, a fost numit în funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, iar, în anul 1985, a fost ales vicemareșal al Seimului, funcție pe care a îndeplinit-o pînă la 17 iunie 1988. A fost președintele celei de-a 9-a legislaturi a Consiliului social-economic de pe lîngă Seim.

În perioada 1958—1962, a fost președintele Uniunii Ziariștilor Polonezi. În prezent, este președintele Societății de sprijinire a inițiativelor economice.

Pentru bogata activitate publicistică, social-politică și de partid, a primit, între altele, Premiul de stat clasa a II-a, i s-a decernat ordinul „Drapelul Muncii" clasele I și a II-a, Crucea de comandor cu steaua Ordinului Renașterii Poloniei. A scris numeroase cărți pe teme social-politice și din domeniul relațiilor internaționale.

Mafia pe banca acuzării:

„Cazul Sicilia"

Zecile de asasinate înregistrate în Sicilia în ultimele săptămîni — 132 de morți, de la începutul anului — fac să se vorbească tot mai insistent de declanșarea celui de al treilea mare „război mafiot" între clanurile rivale pentru controlul asupra activităților ilicite din insulă. Acum, ca și în anii 1981—1982, cînd a avut loc ultimul „război", soldat cu 361 de asasinate și un număr neștiut de dispariții, mafia a profitat de o anumită „relaxare" a atenției autorităților italiene după încheierea, în decembrie 1987, a primului mare proces mafiot. Oricum, atmosfera era alta decît aceea a anului 1986, cînd se deschidea „procesul secolului".

Așa cum s-a întîmplat și la începuturile anilor '80, pe pămîntul ars de soare al Siciliei, sub plesniturile de foc ale revolverelor, o nouă „simfonie a morții" pare să prefigureze cel de al treilea „mare război mafiot". A fost nevoie ca, în zilele fierbinți ale lunii iulie, doi magistrați sicilieni să demaște, public, această „strategie a neatenției", pentru ca statul italian să-și recapete vigoarea în lupta contra crimei organizate. Este ceea ce presa peninsulară a denumit „Cazul Sicilia".

O viață „blindată"

Pe via Notarbartolo, după-amiezele palermitane își au ritualul lor. Oamenii se plimbă în susul și în josul străzii, încercînd să-și înece cumva plictisul reflectat de vitrinele sfrălucitoare ale magazinelor și să neutralizeze fierbințeala amiezii cu „gelati di frutta" (înghețată de fructe). Între un „frullato" (cocktail de fructe) și o „granita" (parfait) pot asista la un spectacol pe care întîmplarea și necesitatea îl oferă gratis : întoarcerea acasă a judecătorului Giovanni Falcone.

În lîncezeala străzii, momentul nu poate trece neobservat. Precedat de urletul sirenelor, un automobil „Alfă Romeo" frînează scrîșnind pe dalele de piatră din fața vilei în care locuiește Falcone. Înainte ca portierele mașinii în care se află judecătorul să se deschidă, cîțiva bărbați cu căști și veste anti-gloanțe, înarmați cu mitraliere, sar din celelalte două automobile ce stopează simultan de o parte și de alta a porții. Mișcările le sînt atît de rapide, încît doar filmate cu încetinitorul ar putea fi descifrate. Dar nimeni — nici măcar fotoreporterii — nu îndrăznește să se apropie de poarta păzită de o ghereță blindată. Cîteva secunde, și totul reintră în normal.

Doar ochiul vigilent al camerei de luat vederi din ghereta blindată continuă să acopere, cu privirea-i metalică, 24 de ore din 24, cîțiva metri pătrați de pe via Notarbartolo, unde se află vila judecătorului Falcone...

Paradoxul este că apărătorii legii trăiesc, ei înșiși, în prizonierat. Dar au acceptat și și-au asumat riscul de a trăi o viață blindată. Nu spun niciodată — nici chiar soțiilor lor — unde merg și unde se află. Gesturile cotidiene cele mai obișnuite, ca deschiderea unei scrisori, a unui pachet sau întoarcerea cheii pentru a-și porni automobilul, le sînt interzise. Acesta este prețul pe care trebuie să-l plătească pentru faptul de a fi declarat război subversiunii și crimei.

Fac, contra tuturor regulilor, munca legislatorului, atunci cînd legile nu există sau se contrazic. Nu și-a asumat prefectul Dalla Chiesa măsurile speciale pe care Roma întîrzia să i le acorde ? Devin polițiști, cînd starea de necesitate de pe teren le-o impune. Nu ezită, atunci cînd ancheta le-o cere, să încalce scrupulozitatea procedurală : în loc să aprecieze, demonstrează, în loc să reclame suplimentări de anchetă, dovedesc. Magistratul devine, astfel, inamicul direct al mafiotului sau teroristului. Din urmăritor ajunge urmărit, din vînător — vînat. În ultimii douăzeci de ani, douăzeci dintre ei au căzut victime pe frontul luptei împotriva crimei organizate.

Contestabili în metode, exemplari prin curajul și voința lor, spectaculari în reușită, Giovanni Falcone, Vincenzo Geraci, Antonio Caponnetto, Ferdinando Imposimato, Carlo Palermo aparțin acelei categorii de magistrați care, la Palermo, Roma, Milano sau Trapani, au refuzat să se încovoaie în fața fricii sau indiferenței.

Sînt supranumiți, ca Eliott Ness pe vremea lui Al Capone, „Incoruptibilii", căci rezistă tuturor presiunilor și tuturor amenințărilor. Au renunțat la o viață normală. Au uitat ce înseamnă să te plimbi într-o seară răcoroasă de vară pe străzile orașului, să intri nepăsător într-un restaurant, să mergi la meci sau la cinema. „Imaginați-vă — exclamă Vincenzo Geraci — ce înseamnă să te duci la dentist păzit de patru oameni înarmați, să-ți cumperi, în prezența lor, o pereche de pantofi sau să ieși cu copiii la cinema", „Copiii mei — povestește judecătorul Paolo Borsellino —, dacă mă întîlnesc, se prefac că nu mă cunosc. Îi înțeleg. Au tot dreptul să se simtă la fel ca ceilalți".

Scenariul este, zilnic, același. La orele 8, sosește escorta. Mașinile, cu sirenele la maximum, își fac loc în traficul aglomerat al Palermo-ului, șoferii, veritabili ași în meserie, trec peste stopuri, depășesc autobuzele oprite în stații, evită în ultimul moment pietonii neatenți. O dispoziție luată de Dalla Chiesa — pe care, însă, generalul n-a respectat-o — obligă escorta să folosească sirenele și să străbată orașul în timpul cel mai scurt posibil, pentru evitarea oricărui risc.

Statul italian nu și-a cruțat mijloacele pentru a-i asigura judecătorului Falcone protecția : 36 de oameni sînt afectați în permanență gărzii sale și mai multe mașini blindate îi stau la dispoziție. Este, poate, unul din magistrații cei mai bine protejați din Italia. Vehiculele staționează la cele patru ieșiri ale Palatului de Justiție, căci nimeni, în afara lui Giovanni Falcone, nu știe dinainte ce ieșire și ce vehicul va folosi. Biroul său este un veritabil bunker. Prin ușile blindate, vocile au un sunet vătuit. Geamurile, mate și groase, rezistă gloanțelor de orice calibru. Nimeni nu se poate apropia de biroul situat la etajul întîi al Palatului de Justiție, fără a fi interpelat de unul din cei șase oameni plasați pe culoar, cu revolverele la șold și cu o mitralieră gata să deschidă focul. Acest judecător de instrucție de statură mijlocie și cu mersul suplu trăiește din bunker în bunker : biroul îi este blindat, vila în care trăiește se află în permanentă stare de asediu. „Desigur — explică, pe un ton calm și rece, Falcone —, viața mea nu e normală. Dar nu există alegere. Am declarat război mafiei și, pentru prima dată, am înregistrat succese. Cînd ești în război, nu te gîndești să mergi la cinema". Cînd îl întrebi despre amenințările cu moartea pe care mafia n-a încetat să le profereze, Giovanni Falcone refuză să le comenteze. Răspunde scurt : „Sînt numeroase". I s-a interzis să mai intre în incinta închisorii Ucciardone, devenită prea periculoasă pentru el. Pe deținuți îi interoghează, acum, în propriul său birou.

Sentințele în „procesul secolului"

Nu la fel a procedat cu Tommaso Buscetta, primul „naș" care a acceptat, punîndu-și viața în pericol, să-i vorbească despre mafie. Alerga, ori de cîte ori Buscetta îl chema în cazarma poliției, unde acesta fusese transferat în iulie 1984, după ce fusese extrădat din Brazilia. Cei opt judecători de instrucție ai „echipei Antimafia", constituită în 1983, imediat după asasinarea consilierului palermitan Rocco Chinnici, deveniți experți în problemele mafiei, se aranjau astfel încît unul dintre ei să se afle în permanență prezent în cazarmă, gata să noteze fiecare cuvînt prin care celebrul mafiot înălța impresionantul edificiu al dosarului antimafia.

Falcone este considerat cel mai bun expert în acest „staff", mai ales după ce a obținut colaborarea lui Buscetta, a lui Salvatore (Totuccio) Contorno, ca și a altor douăzeci de mafioți „pocăiți", care, urmînd exemplul lui Buscetta, au furnizat magistraților elemente inedite despre mafie. Mărturisirile lor au permis conturarea organigramei mafiote, trasarea unei veritabile hărți reprezentînd „feliile" teritoriale repartizate între diversele „familii" și, mai ales, descifrarea complicatelor raporturi interne dintre clanuri. Au putut fi, astfel, identificați toți membrii „Cupolei", organul suprem al Cosa Nos-

Mafioți într-una din cuștile cu gratii ale tribunalului-bunker de la închisoarea Ucciardone

tra, fără al cărei consens nu putea fi comis nici un delict de „înalt nivel".

Echipa magistraților Antimafia a anchetat și a strîns dovezi privind douăzeci de ani de mafie, douăzeci de ani de nelegiuiri și asasinate, ani în care lista morților și dispăruților de mîna „onorabilei societăți" a devenit tot mai lungă. Un act de acuzare în 40 de volume (8 607 pagini) a stat la baza primului mare proces mafiot, încheiat după un an și zece luni, la 16 decembrie 1987, cu condamnarea la închisoare pe viață a 19 din cei 476 de acuzați, condamnarea la un total de 2 665 de ani închisoare a 343 de mafioți și absolvirea, din „insuficiență de probe", a 114 acuzați. Între cei condamnați pe viață se află „pezzi da novanta" („piese de 90", cum li se mai spune, în jargonul mafiot, capilor de „familie") : Michele Greco, supranumit „Papa", Nitto Santapaola, Salvatore Riina, Antonio și Vincenzo Sinagra, Giuseppe Lucchese. Absolvit de acuzația de omucidere, Pippo Calò, „vistiernicul mafiei", a fost condamnat la 23 de ani închisoare. Luciano Liggio, șeful „corleonezilor", a fost absolvit din „insuficiență de probe", dar a rămas după gratii pentru o condamnare anterioară la închisoare pe viață. Șapte ani detenție a primit omul de afaceri Ignazio Salvo. În timpul procesului, patru acuzați au fost asasinați de mafie și alți opt au fost uciși din ziua în care s-a pronunțat sentința și pînă azi.

28 au fost mafioții care au acceptat să depună mărturie împotriva Cosa Nostra ; dintre aceștia, în afară de Buscetta (condamnat la 3 ani și 6 luni), au mai fost condamnați, la închisoare pe viață, Totuccio Contorno și Vincenzo Sinagra, care s-a autoacuzat de numeroase omucideri.

Lectura sentinței acestui prim „maxiproces", emisă după 35 de zile de deliberări, a durat o oră și jumătate. În fața tribunalului au depus 947 (inclusiv cei 28 de „pocăiți") din cei 1 471 de martori. Serviciul de securitate a fost asigurat de 750 de agenți, 500 în afara și 250 în interiorul aulei-bunker.

Prefectului orașului Palermo, generalul Carlo Alberto Dalla Chiesa, asasinat de mafie împreună cu soția, Emanuela Setti Carraro, la 3 septembrie 1982, îi sînt dedicate 81 de pagini din motivarea sentinței. „Curtea — explică ziariștilor președintele tribunalului, Alfonso Giordano, — a considerat că, în cazul generalului Dalla Chiesa, statul a crezut că acționează cel mai eficace, trimițînd la Palermo o persoană de un profesionalism indiscutabil". În acel august premergător asasinării sale, generalul Dalla Chiesa nu a suferit „de singurătate, ci de izolare. S-a aflat în fața unui aparat birocratic învechit, închistat, obosit și somnolent".

Este același aparat care, acum, îi reproșează echipei de magistrați, din care face parte Giovanni Falcone, „vedetismul". Falcone și colegii săi replică acestor critici, susținînd că au devenit protagoniștii luptei împotriva mafiei tocmai pentru că au acționat în interiorul unui Palat de Justiție unde, de decenii, procesele erau instruite cu mijloace tradiționale, terminîndu-se cu o ploaie de absolviri „din insuficiență de probe". Lucrurile nu s-au oprit însă aici.

Rodica Dumitrescu

(Va urma)

TIME

„Subclasa" — săracii cei mai săraci

Statistici publicate de Administrația S.U.A., luna trecută, arată că 22,8 la sută dintre copiii americani sub șase ani trăiau cu mult sub limita oficială a sărăciei, în 1987 ; printre minorități, proporția era și mai mare. Emoția produsă de asemenea statistici printre alegători i-a determinat, într-o măsură, pe candidații la președinție să aibă în vedere și acest subiect. Aspectul acesta al sărăciei în care trăiesc copiii constituie, însă, numai o parte din complexa imagine a unei largi categorii de cetățeni americani despre care se vorbește puțin și asupra căreia atenția se îndreaptă mai rar : cei mai săraci dintre cei mai săraci. Sociologii americani, mari amatori de formule succinte, au născocit și termenul adecvat : „subclasa" (underclass). Este vorba, în primul rînd, de cetățeni aparținînd populației de culoare sau altor minorități — dar nu numai aceștia —, care, fie că dispun sau nu de un loc de muncă, de regulă ocazional și prost plătit, nu reușesc nici măcar să obțină veniturile ce i-ar încadra în „clasa celor săraci". Oameni care sînt primele victime — cel mai adesea — ale tuturor injustițiilor, ale cercului vicios al fărădelegilor și crimelor. Oameni pentru care toate sloganurile electorale egalitariste și despre „țara tuturor posibilităților" sînt iluzii deșarte. Oameni pe care rar, foarte rar, și-i amintesc politicienii ; oameni care trăiesc fără adăpost și îngrijire medicală și pentru care procurarea hranei zilnice este o mare problemă.

Richard Stengel *de la revista „Time" se oprește, într-un eseu publicat în nr. 41 a.c., asupra problemelor ridicate de această „subclasă". Publicăm alăturat cîteva fragmente (în traducerea lui* Gabriel Păslaru).

Izolați și neasimilați, își duc zilele în afara vieții pe care o trăiește americanul obișnuit, formînd o „societate a lumii a treia" în sînul unei țări din „prima lume". Universul lor este precum cel descris de Hobbes, cu o viață abjectă și brută, adesea curmată brusc de violență, boli sau droguri. Viața le este plină de lipsuri : mame fără soți, bărbați fără slujbă, familii fără cămin, zile irosite fără sens, vecini fără speranțe. Aceasta este „subclasa" Americii, trista dovadă de zi cu zi a faptului că democrația americană nu înseamnă libertate și dreptate pentru toți.

Membrii „subclasei" nu sînt tot una cu ceea ce, prin tradiție, numim „sărăcimea". Aproximativ 30 de milioane de americani trăiesc sub limita care marchează începutul sărăciei, iar „subclasa" reprezintă aproximativ un sfert din acest număr. Cifra nu se cunoaște cu precizie, deoarece termenul însuși este vag ; el se referă la săracii care nu sînt doar, temporar, incapacitați, la cei intrați în cercul vicios al sărăciei și disperării. Marea majoritate este constituită din negri care trăiesc în miezul putred al marilor orașe. Pe cei din „subclasă" îi recunoști nu atît după venit, cît după comportamentul lor. Sînt prizonierii unor „boli de ghettou", înrădăcinați într-un mod de viață care se autopropagă, caracterizat prin cămine fără tată, cu minore însărcinate, prin șomaj cronic, crimă, droguri și o lungă dependență de ajutorare sociale.

Cam așa se prezintă cele „șapte faze" ale bărbatului și femeii din „subclasă" :

Nașterea. Peste jumătate din numărul copiilor negri se nasc fără ca părinții lor să fie căsătoriți, iar, în orașe, cifra se poate ridica pînă la 90 la sută.

Copilăria. Din cinci copii negri, doi depind de ajutorul public și cel puțin 100 000 nu au cămin.

Adolescența. Aproape jumătate dintre femeile de culoare sînt însărcinate înainte de a avea vîrsta de 20 de ani.

Școala. În orașe, numărul celor care se retrag de la școală, în timpul liceului, poate depăși 50 la sută.

Maturitatea. Numai jumătate din numărul bărbaților din ghettou au de lucru.

Moartea. Majoritatea negrilor tineri mor uciși de alți negri tineri.

Și ciclul se repetă. Aproape două treimi din fiicele femeilor nemăritate, care trăiesc din ajutorul social, ajung, ulterior, și ele, să trăiască tot din ajutor social.

Numărul celor „cu adevărat dezavantajați", căci așa li se spune, continuă, de două decenii, să sporească. Impactul pe care îl creează este superior numărului lor, căci această problemă este atît cauză, cît și efect al celor mai persistente probleme ale Americii : crima, drogurile, lipsa unui cămin și SIDA. Pe măsură, însă, ce a crescut numărul celor din „subclasă", a scăzut și dorința de a-i mai ajuta. Se pare că, în „războiul împotriva sărăciei", a cîștigat sărăcia, generînd impresia dominantă că problema nu poate fi soluționată.

Asupra acestor probleme Michael Dukakis și George Bush se pronunță, practic, în același fel. Ambii candidați evită cuvîntul „subclasă". Nici unul dintre ei nu acceptă implicațiile acestei noțiuni, și anume că ar exista americani care nu ajung nici măcar la prima treaptă a scării economice. Cu astfel de irascibilități lingvistice și timidități ideologice, problema devine și mai greu de abordat. În ce privește soluțiile, fiecare dintre candidați repetă ce spune celălalt. Bush : „Cel mai bun program inventat pînă acum pentru a combate sărăcia — o slujbă în sectorul particular". Dukakis : „Angajarea tuturor este cel mai important program al nostru în materie de servicii umane".

„Subclasa" este defavorizată în toate privințele, inclusiv în cazul unor servicii pe care ceilalți le consideră de la sine înțelese : protecție din partea poliției, străzi curate, școli decente.

Locurile de muncă sînt vitale — și ambii candidați afirmă acest lucru —, dar trebuie să insisti mult dacă vrei să afli cum vor să asigure ei aceste locuri de muncă. Creșterea economică nu este, însă, suficientă : pentru că, și în vremurile de „boom", continuă să existe mari enclave ale sărăciei, ale „subclasei".

Din punct de vedere social, sînt unele voci care afirmă că sărăcia negrilor nu mai poate fi cauzată de rasism, deoarece, în prezent, discriminările s-ar face mai mult la nivel de clasă, decît la cel al rasei. Acest argument le permite albilor să se simtă, oarecum, absolviți de vină. Afirmația este, însă, insidioasă. Rasismul contină să înflorească, și nu numai la New York, ci în toate cartierele segregate din țară, ceea ce înseamnă, de fapt, peste tot. În plus, discriminarea de clasă nu este cu nimic mai puțin nocivă decît cea rasială. „Subclasa" este de două ori lovită — de prejudecăți rasiale ascunse și discriminări economice declarate.

În prezent se pare că mulți dintre albi le spun negrilor — în special celor influenți din clasa de mijloc — că, „de acum, chestiunea asta vă privește pe voi". Fără îndoială, problemele „subclasei" ar putea fi atenuate, într-o măsură, printr-o implicare mai activă a negrilor clasei mijlocii, dar aceasta nu înseamnă că este problema lor. Starea „subclasei" nu este o problemă a negrilor sau a albilor, ci o problemă americană, care trebuie rezolvată la nivel național.

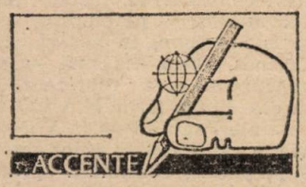

Pîrghia...

Cea mai întortocheată, mai imperativă și mai temporizată realitate, cea mai aprig discutată, cu implicații tentaculare în societate, economie, politică, filosofie, morală, cultură, precum și în toate celelalte departamente ale vieții pe Terra, este progresul. În numele progresului s-au făcut multe, inclusiv cele mai abjecte manevre de a se eluda însăși rațiunea acèstuia de a exista. Dar progresul nu are de unde să știe cîte patimi și complicații produce și își vede de drum. Se instalează încet și, uneori, sigur, schimbă fața pămîntului și, ulterior, pe oamenii înșiși.

Progresul se naște odată cu intenția de a fi atins. Nu progresezi dacă nu manifești hotărîrea de a te despărți de o formă rudimentară de civilizație în favoarea alteia — superioară. Spre deosebire de cuibul furnicilor sau de stup, care se dezvoltă fără să progreseze, oamenii progresează chiar și în perioadele cînd, aparent, stagnează. Instrumentul progresului este tehnica. Dar nu tehnica în sine, ci tehnica potențată și mereu schimbată în bine de știință. În afara științei, tot mai profundă, mai acaparatoare și eliberată de complexe și tabu-uri, tehnica și-ar pierde forța vitală. Nimic mai firesc, în asemenea circumstanțe, decît investirea științei cu dreptul de a fi o locomotivă, recunoscută legal, a progresului general.

Stau lucrurile așa în zilele noastre? În cel mai bun caz, parțial. Știința devine, insidios sau la scară deschisă, învăluită, manevrată și modelată în funcție de interese nici măcar în legătură colaterală cu progresul. Într-un asemenea sistem, orice victorie a științei care, altfel, în condiții normale, ar fi trebuit să scurt-circuiteze imediat lumea într-un folos global, este considerată un potențial pericol. Termenii problemei sînt răsturnați cu entuziasm, cu cinism și cu rentabilitate imediată. Se consideră că o victorie a științei poate fi utilizată de... „adversar" în scopuri periculoase, militare, ofensive. Inteligența științifică capătă o alură malefică. Ea merită să fie suspectată, filată, ascunsă și înmormîntată pe termen lung sau scurt, după cum consideră de cuviință experții. În felul acesta, știința este golită de conținut, iar progresul, prin protecționisme, discriminări și embargouri, trimis la marginea societății, unde își poate da, în deplină libertate, obștescul sfîrșit...

Un recent raport japonez abordează tocmai aceste aspecte, articulîndu-l la nivel global și în perspective largi. Agenția „Kyodo" notează:

„Raportul, redactat de Subcomitetul pentru afaceri internaționale al consiliului pentru știință, relevă că trebuie promovată circulația liberă a roadelor cercetării științifice și dezvăluie apariția recentă a unei tendințe spre protecționism în domeniul științei și tehnologiei în țările industrializate. Raportul s-a axat asupra poziției pe care trebuie să o adopte Japonia față de frițiunile internaționale provocate, în parte, de politica protecționistă a Statelor Unite referitoare la proprietatea intelectuală. Se arată că tendințele protecționiste se întăresc, și nu numai datorită intensificării concurenței industriale, ci și pentru că tehnologiile dezvoltate de sectorul particular sînt utilizate în scopuri militare. Astfel, restricțiile asupra utilizării creațiilor de vîrf ale științei și tehnologiei sînt înăsprite din motive de securitate.

Tendința de a impune restricții asupra dezvăluirii rezultatelor cercetărilor și utilizării tehnologiei avansate, ce pot fi folosite atît de sectorul militar, cît și de cel civil, poate împiedica cercetarea și dezvoltarea tehnologiei și trebuie tratată cu precauție. Pentru a preîntîmpina măsurile protecționiste se impune promovarea de cercetări mixte internaționale — propune raportul. Japonia trebuie să joace un rol de frunte în planificarea unor activități ample de cercetări internaționale mixte și în construirea unor centre de cercetare ce nu pot fi finanțate de o singură țară. De asemenea, țările avansate trebuie să-și coordoneze activitatea pentru a concepe programe politice în domeniul științei și tehnologiei, sugerează raportul, adăugînd că este necesar un consens asupra problemelor legate de raporturile dintre tehnologie și securitate, precum și dintre acestea și drepturile asupra proprietății intelectuale".

Firește, consensul nu este numai oportun, dar și necesar. A fi de acord că știința merită să se dezvolte nestingherită, oricît de dinamic, în folosul speciei umane, în ansamblu, pare a fi unul dintre cadourile pe care îl putem face generațiilor viitoare, în numele bunului simț — și oare mai trebuie precizat? — al progresului, în numele căruia omenirea e convinsă că merită mers mai departe...

Radu Budeanu

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Ascensiunea și declinul marilor puteri

(V)

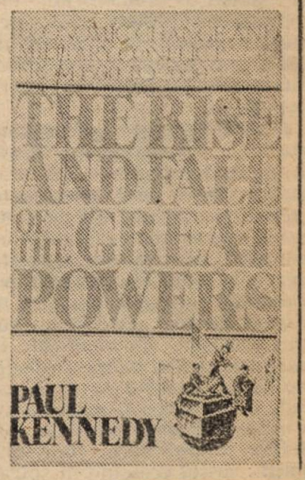

de Paul Kennedy

[SPRE VEACUL XXI — este intitulată ultima secțiune a lucrării, care debutează cu o avertizare către cititor că ceea ce urmează nu poate fi decît provizoriu ca proiecție, întemeindu-se pe tendințele actuale ale economiei și strategiei mondiale, așa cum pot fi ele percepute în prezent. Se reamintește că principala premisă a cărții este existența unei dinamici a schimbării de-a lungul istoriei, impulsionată mai ales de dezvoltările economice și tehnologice, care, apoi, influențează structurile sociale, sistemele politice, puterea militară și poziția fiecărui stat ori imperiu. „Al doilea argument major al acestei cărți a fost că acest ritm inegal al creșterii economice a avut impacturi cruciale pe termen lung asupra puterii militare relative și pozițiilor strategice ale membrilor sistemului de state". Autorul avertizează, de asemenea, în temeiul evoluției istorice din ultimele cinci veacuri, că prosperitatea economică nu s-a tradus, totdeauna și imediat, în eficacitate militară, deoarece aceasta din urmă depinde de mulți alți factori, de la geografie și moralul național, la sistemul de comandament și competența tactică. E, deci, plauzibilă presupunerea — apreciază autorul — ca marile tendințe manifestate în cursul ultimelor cinci veacuri să continue.]

Nu este verosimil ca lumea să rămînă înghețată în 1987 sau în anul 2000 mai mult decît a fost în 1870 ori 1660. Dimpotrivă, unii economiști vor argumenta că înseși *structurile* producției și comerțului internațional se schimbă mai repede decît oricînd în trecut: cu produsele agricole și materiile prime pierzîndu-și valoarea relativă, cu „producția" industrială aflată într-un proces de decuplare față de „folosirea forței de muncă" industriale, cu știința de a produce bunuri intensive devenind dominantă în toate societățile avansate și cu fluxul mondial de capital în creștere, detașat de obișnuitele tipare comerciale. Toate aceste dezvoltări în știință și multe altele noi sînt menite să influențeze problemele internaționale. În concluzie, fără intervenția unui act supranatural sau a unei conflagrații nucleare distrugătoare, va continua să existe o dinamică a puterii mondiale, împinsă în cel mai înalt grad de schimbarea tehnologică și economică. Dacă previziunile trandafirii despre impactul calculatoarelor, roboticii, biotehnologiei ș.a.m.d. sînt corecte — și dacă, în plus, pronosticurile de succes ale unei „revoluții verzi" *[în agricultură]*, în zone ale lumii a treia (cu India și chiar China devenind, în mod curent, exportatori de cereale), se vor dovedi corecte —, atunci lumea, ca *un întreg*, ar putea fi mult mai bogată la începutul secolului XXI. Chiar dacă progresul tehnologic este mai puțin spectaculos, creșterea economică este verosimil să aibă loc. Schimbarea tiparelor demografice, cu impactul lor asupra cererii, vor asigura aceasta, ca și o mai sofisticată exploatare a materiilor prime.

Este, de asemenea, limpede că această creștere va fi inegală — mai rapidă într-un loc, mai înceată într-altul, depinzînd de condițiile schimbării. Ceea ce, mai mult ca orice altceva, face ca prognozele să fie atît de provizorii; pentru că nu există o garanție că, de exemplu, impresionanta expansiune economică japoneză, din ultimele patru decenii, va continua și în următoarele două; nici nu este imposibil ca ritmul de creștere sovietic să sporească, din nou, în anii '90, dat fiind schimbările în politica economică a țării și în ce privește mecanismele. Cu alte cuvinte, dacă se va întîmpla ca Japonia să stagneze și Uniunea Sovietică să avanseze economic între momentul actual și începutul secolului următor, atunci aceasta va proveni de la schimbări mult mai adînci în circumstanțe și

politici, decît este raţional să se intuiască din dovezile actualmente disponibile. Numai pentru faptul că estimările asupra felului în care va apărea lumea în 15 sau 25 de ani ar putea fi eronate, nu înseamnă să preferi, însă, urmări neplauzibile, mai curînd decît perspective perceptibile, întemeiate pe actualele mari dezvoltări.

[Este de presupus, de exemplu —, apreciază, în acest sens, P. Kennedy — *că una dintre cele mai cunoscute „tendinţe globale" ale prezentului, ascensiunea regiunii Pacificului, să continue, aceasta devenind unul dintre centrele-cheie ale puterii economice în lume].* La fel, este de presupus *[desigur, în condiţiile în care nu se iau măsuri efective de dezarmare]* că următoarele decenii vor fi martore ale continuării unei tendinţe mai puţin atrăgătoare, dar mai largi : costul crescînd în spirală al cursei înarmărilor, care este, în mod limpede, alimentată de exorbitantul preţ al noilor sisteme de arme, ca şi de rivalităţile internaţionale. „Una dintre puţinele constante în istorie", s-a remarcat, „este că scara angajării cheltuielilor militare a urcat întotdeauna". Şi, dacă aceasta era adevărat (exceptînd unele fluctuaţii pe termen scurt) pentru războaie şi cursele înarmărilor din secolul XVIII, cînd tehnologia armelor s-a schimbat încet, este cu atît mai adevărat pentru secolul curent, cînd fiecare nouă generaţie de avioane, nave de război şi tancuri este cu mult mai scumpă decît cea precedentă, chiar şi dacă se ia în considerare inflaţia. Oamenii de stat de tip edwardian *[referire la perioada domniei fiului reginei Victoria, Edward VII, 1901-1910]*, care erau îngroziţi că un cuirasat dinainte de 1914 costa 2 500 000 de lire, ar fi năuciţi să afle că, acum, doar o *fregată* costă Amiralitatea Britanică 120 000 000 de lire, şi chiar mai mult. Legislatorii americani, care erau dispuşi să aloce fonduri pentru mii de bombardiere B-17 la sfîrşitul anilor '30, se înfioară, în prezent, la estimările Pentagonului că noul tip de bombardier B-1 va costa peste 200 de miliarde de dolari, doar pentru o serie de 100 de avioane. În toate domeniile înarmărilor spirala urcîndă este în acţiune: bombardierele costă de două sute de ori mai mult decît în timpul celui de-al doilea război mondial ; avioanele de luptă — numai de o sută de ori ; portavioanele sînt de 20 de ori mai scumpe şi tancurile de 15 ori, decît în timpul celui de-al doilea război mondial, un submarin din clasa Gato *[cel mai modern tip produs la vremea aceea de şantierele navale americane]* costa 5 500 dolari pe tonă în al doilea război mondial, faţă de 1,6 milioane dolari pe tonă cît costă, astăzi un Trident *[submarin cu propulsie nucleară şi dotat cu rachete balistice intercontinentale care pot fi lansate din submersibil].*

[Dacă este adevărat că explozia în domeniul noilor tehnologii şi dezvoltărilor ştiinţifice, de la sfîrşitul secolului trecut, a împins pe fabricanţii de armament într-un sistem de relaţii cu guvernele devind de la normele „pieţei libere", actualul curs al acestei creşteri a devenit alarmant]. Diferitele propuneri referitoare la „reformă militară" în Statele Unite poate că ar putea preveni rezultatul întrevăzut de cinici, şi anume că întreg bugetul Pentagonului ar putea fi înghiţit de *un singur* avion în anul 2020 ; dar chiar aceste eforturi este improbabil că vor putea *inversa* tendinţa spre mai puţine arme, dar la un preţ tot mai mare.

Dacă multe dintre cele de mai sus se datorează, desigur, creşterii gradului de sofisticare a armelor — ca, de exemplu, avioanele moderne de luptă, care pot conţine o sută de mii de piese —, acestea sînt, de asemenea, cauzate de multimea continuă de curse ale înarmărilor — pe pămînt, pe şi sub oceane, în aer şi în Cosmos. Dacă cea mai vastă concurenţă este reprezentată de cea dintre ţările N.A.T.O. şi cele ale Pactului de la Varşovia (care, datorită celor două superputeri, cheltuiesc aproape 80 la sută din investiţiile mondiale în armamente şi posedă 60-70 la sută din avioanele şi navele militare), există curse ale înarmărilor mai mici, dar semnificative — ca să nu mai menţionăm războaiele : în Orientul Mijlociu, Africa, America Latină şi de-a latul Asiei, din Iran pînă în Peninsula coreeană. Consecinţa a fost o explozie în cheltuieli militare ale lumii a treia, chiar şi la cele mai sărace ţări, şi creşteri pe scară mare în vînzările de arme către aceste ţări ; în 1984, importurile de armament mondiale, în valoarea colosală de 35 miliarde dolari, au depăşit comerţul mondial cu cereale (33 de miliarde dolari). Este demn de reţinut că, în anul următor, cheltuielile militare mondiale au ajuns la un total de aproape 940 miliarde dolari, cu mult mai mult decît întregul venit al jumătăţii mai sărace a populaţiei planetei. În plus, cheltuielile pentru înarmări au crescut mai repede decît

---

Apropo de...

Aegis — detectorul miop

Sistemul electronic american de luptă cu rachete Aegis, ce a fost, se pare, utilizat pentru urmărirea şi distrugerea avionului de pasageri iranian Airbus 300 (accident în care şi-au pierdut viaţa toţi cei 290 de pasageri şi membri ai echipajului), a constituit ţinta criticilor încă de cînd a fost proiectat, în urmă cu 20 de ani. Sistemul Aegis combină aparate radar, radio, computere, precum şi instalaţii de urmărire şi lansare a rachetelor, totul integrat într-o staţie de luptă considerată a fi unică. Costul său iniţial a fost de aproximativ 350 milioane dolari. După două decenii, însă, suma s-a dublat. Pînă în prezent, sistemul a fost instalat pe 11 nave de război, alte 15 urmînd să fie dotate în viitorul apropiat. Din datele publicate de ziarul american „International Herald Tribune" reiese că Aegis nu este la prima eroare operaţională majoră. În cadrul incidentelor anterioare, sistemul a identificat şi lansat rachete asupra unei nave imaginare, în schimb nu a fost capabil să detecteze un avion ce se apropia şi care a fost văzut cu ochiul liber de către ofiţerii aflaţi pe puntea unui distrugător. În experienţele efectuate pînă în 1984 — relevă sursa citată —, staţia de luptă a lovit ţintele în 7 din cele 22 de încercări, în timpul testelor, fiind cunoscută direcţia din care se apropiau ţintele. Cu toate acestea, reprezentanţi ai marinei americane au declarat că Aegis „poate detecta, urmări şi ataca sute de avioane şi rachete ale inamicului, simultan, la altitudini variind de la suprafaţa apei pînă la stratosferă".

După cercetarea situaţiei în care a fost doborît avionul civil iranian, oficiali ai Pentagonului au încercat să scoată din culpă sistemul Aegis, fără a fi, însă, convingători. În primul rînd, s-a afirmat că eroarea a aparţinut unui operator care a analizat greşit datele furnizate de Aegis. Numele nu i-a fost dat publicităţii, în schimb s-a propus ca acestuia să-i fie trimisă o „scrisoare de admonestare", fără vreo altă pedeapsă. Pentagonul a recunoscut, ce-i drept, cu întîrziere, că, înainte de a fi lovit, aparatul a transmis semnale electronice din care reieşea că este un avion de linie.

În căutarea adevărului este nevoie să apelăm la un alt incident petrecut în mai, anul trecut, tot în apele Golfului. Este vorba de lovirea din eroare a fregatei americane „Stark" de către două rachete Exocet, lansate de un avion de luptă irakian, ceea ce a dus la incendierea navei şi uciderea a 37 de marinari. În urma cercetărilor s-a constatat că accidentul putea fi evitat, dacă aparatura de detectare cu care era dotată nava ar fi fost cuplată la sistemul automat. Ofiţerii consideraţi ca vinovaţi au trebuit să se retragă din armată, pentru a nu fi deferiţi justiţiei militare.

Or, este greu de admis că, după „cazul Stark", detectoarele crucişătorului „Vincennes", de la bordul căruia au pornit rachetele ce au lovit avionul civil, nu erau cuplate pe sistemul automat. Aceasta cu atît mai mult cu cît „Vincennes" se confrunta, în acele momente, cu cîteva nave de luptă iraniene. După incident, crucişătorul a fost retras din zona Golfului. Iniţial, Pentagonul hotărîse ca acesta să fie înlocuit de „Mobile Bay" dotat tot cu staţie de luptă Aegis. Ulterior, decizia a fost anulată, fără ca aceasta să aibă vreo legătură cu schimbarea situaţiei în apele Golfului după încetarea focului în conflictul iraniano-irakian.

Ambiguitatea cu care a acţionat Pentagonul, în urma acestui tragic eveniment, nu poate decît să ridice unele semne de întrebare. De ce pentru neglijenţa care a dus la uciderea celor 37 de marinari americani, doi ofiţeri de pe fregata „Stark" au fost nevoiţi să se retragă din viaţa militară, în timp ce, pentru incompetenţa unui operator care a făcut 290 de victime — e adevărat, nici una americană — s-a propus doar o „scrisoare de admonestare" ?

De ce Pentagonul a încercat (ce-i drept cam stîngaci), să absolve sofisticatul detector ? Aici există un răspuns. Întrucît companiile implicate în construirea sistemului Aegis se numără printre cei mai importanţi contractanţi militari. Este vorba de R.C.A., General Electric, Sperry, Westinghouse, Unisys, Hughes şi Raythean. Afacerile trebuie, deci, să meargă înainte iar accidentele să fie date uitării.

Alături de alte trusturi militar-industriale, unele din firmele amintite participă şi la realizarea unor sisteme de control ale armelor strategice atît defensive, cît şi ofensive. Ca şi Aegis, acestea funcţionează automat pe baza unui program computerizat. Or, este uşor de imaginat care ar fi consecinţele în cazul unor erori (alarme false, autolansări, detectări imaginare etc.) în domeniul armelor nucleare, al căror număr de focoase depăşeşte, la nivel mondial, cifra de 50 000.

Ştefan Cârjă

extinderea economiei mondiale și creșterea celor mai multe dintre economiile naționale. În frunte se află Statele Unite și U.R.S.S., fiecare alocînd peste 250 miliarde dolari anual pentru apărare și, probabil, împingînd acest total la peste 300 de miliarde dolari în viitorul apropiat. În cele mai multe dintre țări, cheltuielile pentru forțele armate iau o parte sporită din bugetele guvernamentale și P.N.B., fiind ținute în șah doar de slăbiciuni economice, lipsă de devize etc., mai curînd decît o veritabilă angajare de a reduce cheltuielile militare. „Militarizarea economiei mondiale", conform institutului Worldwatch *[din Washington]*, înaintează mai repede, în prezent, decît în timpul generațiilor anterioare.

Aceste două tendințe — rata inegală de creștere, cu echilibrele productive înclinînd spre bazinul Pacificului și spirala costului armelor și forțelor armate — sînt, desigur, evoluții separate. Dar, totodată, este firesc ca ele să se influențeze reciproc într-o măsură tot mai mare și, evident, o și fac de acum. Ambele sînt puse în mișcare de dinamica schimbării tehnologice și industriale (chiar dacă aceste cîrse ale înarmărilor au, de asemenea, motivații politice și ideologice). Ambele afectînd puternic economiile naționale : prima făcînd ca avuția și productivitatea să se dezvolte într-un ritm mai rapid ori mai încet, astfel încît unele societăți să fie mai prospere decît altele ; a doua, consumînd resursele naționale — măsurate nu, pur și simplu, în termeni de capital investit și materii prime, dar, de asemenea (și poate mai important), în proporția de savanți, ingineri, personal R&D *[cercetare și dezvoltare]* angajat în producția depinzînd de apărare, spre deosebire de cel orientat în direcția creșterii producției comerciale și de export. Deși s-a pretins că alocațiile militare ar avea unele avantaje economice, apare tot mai dificil să se argumenteze împotriva opiniei că *excesivele* cheltuieli militare dăunează creșterii economice. Dificultățile prin care trec societățile contemporane, care au o prea apăsătoare construcție militară, le repetă mai curînd pe cele care, la vremea lor, i-au afectat pe Filip al II-lea *[1527—1598, rege al Spaniei, 1556—1598, care a lăsat în urmă o țară epuizată și mult diminuată în poziția anexării Portugaliei]*, Nicolae al II-lea *[1868—1918, țar 1894—1917]* al Rusiei și Germania lui Hitler. O mare armată poate părea impunătoare unui observator impresionabil, dar, dacă nu se sprijină pe o temelie fermă (în acest caz, o economie națională productivă), ajunge să riște o viitoare prăbușire.

În consecință, ambele aceste tendințe au implicații profunde socio-economice și politice. O creștere economică încetă dintr-o anumită țară va slăbi moralul public, va produce nemulțumiri, exacerbînd dezbaterea asupra priorităților în sfera cheltuielilor naționale ; pe de altă parte, un ritm rapid de expansiune tehnologică și industrială va avea, de asemenea, consecințe, mai ales asupra societăților neindustrializate pînă acum. Cheltuielile masive pentru armament pot face să beneficieze anumite industrii ale economiei naționale, dar ele pot, de asemenea, conduce la o deturnare a resurselor de la alte grupuri din societate și pot face economia națională mai puțin în măsură să se confrunte cu provocarea comercială a altor țări. Exceptînd situația cînd există un inamic imediat în fața propriei porți, uriașele cheltuieli de înarmare, din acest secol, au provocat, aproape întotdeauna, o controversă pe tema „tunuri contra unt". Mai puțin public, dar mai de mare semnificație pentru demonstrația noastră, această controversă a generat o dezbatere asupra relației corespunzătoare dintre puterea economică și forța militară.

De aceea, nu pentru prima oară în istorie, se ivește, astăzi, o tensiune între existența națiunilor într-o lume militar-politică anarhică și existența lor într-o economie mondială de „laissez-faire", între, pe de o parte, căutarea securității strategice, reprezentată prin investiția în cele mai noi sisteme de arme, și astfel, devierea, pe scară largă, a resurselor naționale spre forțele armate, și, pe de altă parte, căutarea securității economice întruchipate într-o sporită prosperitate națională, care depinde de creșterea economică, ce, la rîndul ei, decurge din noi metode de producție și de creare a avuției, bazate pe un volum de producție sporit și pe o cerere înfloritoare internă și externă — toate acestea putînd fi, însă, deteriorate de cheltuielile excesive în direcția armamentelor. Tocmai pentru că o prea apăsătoare construcție militară poate încetini ritmul creșterii economice și conduce la un declin al părții deținute de o națiune în producția industrială mondială și, deci, a avuției și, în consecință, a *puterii*, întreaga chestiune devine una de echilibrare a mijloacelor de securitate pe termen scurt bazate pe mari forțe militare, cu securitatea pe termen lung, bazată pe creșterea producției și venitului.

[Pentru acele țări care pretind „răspunderi globale", problema este și mai complicată, deoarece — arată P. Kennedy — *ele trebuie să echilibreze spirala costului armamentelor nu numai față de investițiile productive, dar, de asemenea, în raport cu cele sociale, ceea ce face ca alocațiile de priorități ale cheltuielilor să devină o sarcină mult mai dificilă decît oricînd. E vorba de o sarcină triplă pentru marile puteri : simultan, să asigure securitatea militară ori o alternativă viabilă pentru interesele naționale, să satisfacă necesitățile socio-economice ale cetățenilor lor și să asigure o creștere economică susținută, ultima fiind esențială pentru cele două anterioare.]*

Cît de bine (ori de rău) vor îndeplini principalele puteri această sarcină, urmează să se vadă. Nu mai trebuie să subliniem că — deoarece diferitele cereri privind cheltuielile militare, cele de consum și cele de investiții pentru creștere sînt implicate într-o competiție triunghiulară pentru resurse — nu există o soluție perfectă pentru această tensiune. Probabil, cel mai bun lucru care poate fi realizat este ca toate cele trei scopuri să fie menținute într-o armonie brută, dar cum să se ajungă la acest echilibru va depinde, întotdeauna, în mare măsură, de circumstanțele naționale și nu de vreo definiție teoretică a echilibrului.

Prezentare în limba română, note și comentarii — Eugen Preda

(Va urma)

Republica Turcia — 65 de ani

Se împlinesc, la 29 octombrie, 65 de ani de la proclamarea Republicii Turcia, moment istoric memorabil, de importanță deosebită pentru evoluția țării pe calea progresului și modernizării. Înfăptuit sub conducerea marelui om de stat Mustafa Kemal Atatürk, ca rezultat al mutațiilor survenite după primul război mondial, actul din octombrie 1923 și-a vădit influența benefică pe planul antrenării maselor largi populare la viața politică și economico-socială, al dezrădăcinării unor mentalități și deprinderi seculare, al înfăptuirii unor reforme multilaterale.

Pe baza și în spiritul principiilor promovate de Atatürk, Turcia a continuat să progreseze, să se modernizeze, reușind să-și creeze o industrie proprie, cu o însemnată contribuție la dezvoltarea generală. Această ramură de bază a economiei produce diverse utilaje, tractoare, camioane și automobile, realizează o gamă largă de produse chimice și bunuri de larg consum. Cunoscute pentru istoria lor îndelungată, pentru vestigiile și monumentele din diferite epoci, Ankara, Istanbulul (cel mai mare oraș al țării), Izmirul și alte localități au devenit importante centre economice, în care sînt concentrate ramuri industriale dintre cele mai variate. Totodată, conform planurilor și programelor din ultimii ani, o atenție deosebită se acordă valorificării superioare a resurselor energetice din diferite zone ale țării, dezvoltării industriei extractive, transporturilor și agriculturii. Anul acesta, volumul total al investițiilor din economie s-a ridicat la 8 221 miliarde lire turcești, prevăzîndu-se realizarea mai multor proiecte importante din diverse domenii.

Situate în aceeași regiune geografică a Balcanilor, România și Turcia dezvoltă relații de prietenie și amplă colaborare, atît pe plan bilateral, cît și în ce privește abordarea constructivă, dezbaterea și rezolvarea marilor probleme ale lumii contemporane. Stimulate continuu și dinamizate de frecventele schimburi de vizite și convorbiri la cel mai înalt nivel, de înțelegerile convenite, la baza raporturilor dintre cele două țări se află principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Fără îndoială, conform convingerii ambelor părți, există noi și importante premise pentru extinderea continuă și diversificarea colaborării româno-turce, pe cele mai diverse planuri, în interesul celor două popoare, al cauzei păcii și înțelegerii în Balcani, în Europa și în lume.

Un labirint dalmat (III)

Zig-zag printre ieri, mîine şi astăzi

Nu părăsesc Belgradul înainte de a încerca să-l panoramez în dimineaţa aceasta de toamnă căzută peste oraş ca un premiu neaşteptat. E cald, soarele încendiază, oblic, acoperişurile şi coroanele copacilor, lumea forfoteşte ameţită de lumină iar eu păşesc hotărît şi contra-cronometru către Kalemegdan, punte superioară a capitalei, de unde, mi s-a promis, voi putea fotografia oraşul, global şi absolut satisfăcător, ca dintr-un fotoliu de orchestră.

Pînă atunci alunec pe strada Cneazul Mihailov, căreia i se reface adolescenţa prin masive operaţii de curăţare, lustruire şi reconstituire a unor detalii măcinate de vreme. Artera a devenit exclusiv pietonală, sistemul de iluminare s-a modernizat în stil retro, zeci de magazine mărunte sau mai spaţioase — nichelate, capitonate, pietruite sau placate în sticlă — au apărut la parterul clădirilor, infuzînd zona cu un comerţ de serie mică la preţuri corespunzător de mari. Acum e devreme, strada e amorţită şi cuminte, adică invers decît seara, cînd devine o „stradă mare" exuberantă, frenetică şi incisivă, amplu coridor de promenadă pentru autohtonii care simt nevoia să fie neapărat văzuţi şi pentru turiştii amatori de du-te-vino-uri scrobite.

În drum spre parcul Kalemegdan, cota cea mai înaltă a oraşului, nu rezist tentaţiei şi intru în „Galeria frescelor", muzeu fără pretenţii volumetrice, ascuns pe o străduţă în care pare să nu se întîmple nimic, adunînd, în cîteva săli, fresce splendide, basoreliefuri, portaluri şi coloane care oferă o imagine sintetică şi memorabilă a artei monumentale din perioada veacurilor XII—XIV. În muzeu e o linişte paralizantă, calc grijuliu şi, totuşi, produc o vîlvă care mă afectează la sînge, de parcă aş împrăştia stoluri de pocnitori într-o grotă de pîslă. Frescele cochetează cu grandiosul, au o seninătate definitivă iar, în spaţiul lor, plutesc personaje împăcate pe fondul unor peisaje împăcate. Şi personajele, şi peisajele au o naivitate luxuriantă, compoziţiile sînt voalate de un aer solemn, dar nu sever, dominanta rămînînd un protocol al bunei cuviinţe. În sala centrală a muzeului, despărţită şi legată de celelalte prin arcade scunde, se află un pîlc de scaune negre, lucioase, goale. Amabilă, ghida de serviciu îmi şopteşte că, aici, din cînd în cînd, se desfăşoară concerte de muzică preclasică. Nimic mai rezonabil decît asemenea sonorităţi în cel mai auster, silenţios şi condescendent punct al Belgradului.

Reintru în vîlva efemeră a străzilor şi, apoi, iarăşi într-o anume tăcere, dorlotată de foşnetul frunzelor, în parcul Kalemegdan, umbrit de stejari şi castani multiseculari. Înaintez pe o alee răcoroasă şi largă, care se împuţinează la baza unui zid enorm, coşcovit, roşu, zid de fortăreaţă lăsată în voia vechimii. Trec de o pereche de porţi imense de lemn armat cu bumbi masivi de fier, mă las întunecat de bolţi umede, depăşesc încă o pereche de porţi în stare să temporizeze o năvălire normală şi zăresc, la poalele celui de al doilea rînd de ziduri, un muzeu militar în aer liber: tancuri şi tanchete, tunuri lungi şi tunuri scurte, o sumedenie de ustensile de luptă vopsite proaspăt într-un verde crud. Au fost operaţionale în cel de al doilea război mondial iar, acum, somnolează pentru instrucţia generală, ca un memento taciturn, în imediata vecinătate a fostei inimi a Belgradului, vechea cetate care a îmbrăcat şi şi-a pierdut, pe rînd, începînd din primul veac al erei noastre, straiele romane, bizantine, turceşti, austriece sau baroce. Desigur, istoria acestor meleaguri, pendulînd între legende şi certitudini, alunecă adînc în urmă pînă în subsolurile neolitice. Un reper ceva mai apropiat şi, oricum, concludent este oraşul Singidumum, edificat de celţi cu trei sute de ani înainte de era noastră. Apoi, au apărut romanii care au stat aşezaţi aici aproape patru veacuri. În următorii trei sute de ani, s-au perindat gepizii, avarii, francii, bulgarii, ungurii şi bizantinii. În secolul IX, apare notificarea Alba Graeca, „oraşul alb", care urma să fie dominat de turci din 1521 şi pînă în 1867. O nouă dominaţie, austro-ungară, şi, apoi, încă una, hitleristă şi, în sfîrşit, eliberarea de la 20 octombrie 1944.

Din cetatea originară au rămas cîteva sute de metri de ziduri, şiruri de trepte de piatră dizolvîndu-se în neantul banal al frunzişurilor şi cîteva turnuri cu crestele retezate şi moleşite de vreme. De la înălţimea fostei fortăreţe, se deschide, exhaustivă, panorama Belgradului, care reţine, în centrul său, marea întîlnire dintre Dunăre şi Sava, rendez-vous acvatic monumental, dominat de insula Veliko Ratno — verde, uriaşă, sălbatică, scutită de construcţii, de toate avantajele şi avatarurile urbanităţii, pentru motivul simplu că structura terenului nu acceptă aşa ceva. Aşadar, un oraş ca toate oraşele, cu blocuri mai noi înfigîndu-se în cer şi o masă de clădiri anesteziate de orizontală, un oraş unde trăiesc 1,5 milioane de locuitori, cu şansa a două mari cursuri de apă, care se contopesc în preajma unei insule masive şi virgine.

Perspectiva e adîncă, spectaculoasă, fără mistere. Soarele limpezeşte orizontul, vezi de jur-împrejur clar, mulţumitor, avînd la îndemînă inventarul complet al urbei. Analizez, selectez, fotografiez. Apoi, renunţ la acest atlas în care suficienţa depărtărilor se răsfaţă între toate punctele cardinale şi privesc aproape, în jurul meu, prin parc. Platoul care domină Belgradul este înţesat de dantelărese. Nu zeci: zeci de zeci. Lucrează aplecate, taciturne, asidue, în ritm unic, perfect cuplate, ca nişte automate cu aparenţă de bătrînele. Toate sînt îndreptate în direcţia terasei care dezveleşte oraşul, dar nici una nu trădează intenţia de a se relaxa în context cu orizontul. În jurul lor, printre bănci, insinuîndu-se adînc în pajiştile din jur, sute de broderii de toate felurile compun un mozaic vaporos, interminabil şi vag desuet într-un parc eminamente solitar. După ce am

Repere algeriene

La 1 noiembrie, poporul algerian sărbătoreşte „Ziua revoluţiei", cînd, cu 34 de ani în urmă, a fost declanşată lupta armată de eliberare naţională, ce avea să ducă, în vara lui 1962, la proclamarea independenţei de stat a Algeriei şi la inaugurarea în ţară a unei etape noi, de adînci prefaceri economico-sociale.

Cel mai întins stat al Africii de nord, Republica Algeriană Democratică şi Populară are o suprafaţă de 2 381 741 kmp şi o populaţie de circa 20 milioane de locuitori, care este concentrată în regiunile din preajma Mediteranei. Marea majoritate a teritoriului, situat la sud de munţii Atlas, îl reprezintă deşertul sub ale cărui întinderi se găsesc, însă, bogate zăcăminte de petrol, minereu de fier, zinc, cărbune etc.

Pivotul principal al economiei naţionale îl constituie sectorul de stat, unde se realizează peste 80 la sută din producţia industrială şi peste jumătate din cea agricolă. Cel de-al doilea plan cincinal al ţării (1985—1989) prevede o serie de măsuri menite să conducă la accelerarea procesului de industrializare şi acordă o deosebită importanţă dezvoltării agriculturii, a cărei producţie urmează să crească într-un ritm de 4,5 la sută anual.

În spiritul politicii de solidaritate militantă a ţării noastre cu popoarele care au păşit pe calea dezvoltării de sine stătătoare, între România şi Algeria s-au statornicit şi se dezvoltă legături de prietenie şi cooperare pe multiple planuri, care cunosc o evoluţie continuă. O contribuţie de cea mai mare însemnătate la ridicarea pe o treaptă superioară a relaţiilor dintre cele două ţări şi popoare au adus-o convorbirile la nivel înalt, care au deschis largi perspective conlucrării rodnice, în folosul reciproc, al cauzei păcii şi colaborării internaţionale.

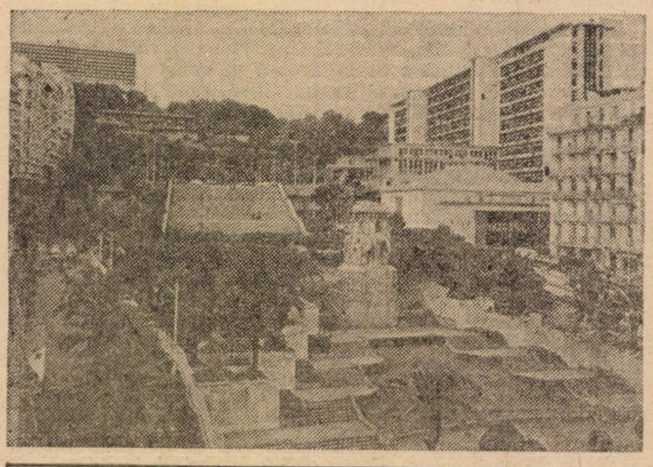

Imagine din Alger, capitala ţării

atacat Kalemegdan din diverse unghiuri și am escaladat toate pantele, am trecut, din nou, prin dreptul dantelăreselor. Scena era neschimbată: întreaga divizie robotea mută, cocoșată, îndărătnică, refuzînd să privească fie și o clipă restul larg al lumii aflate adînc sub marginea dantelelor...

De partea cealaltă a parcului, acolo unde castanii dispar sub asaltul caselor fără curți, cîteva terase, bordate de bănci scunde, formează un spațiu al taclalei în aer liber: bătrîni în grupuri, niciodată solitari, polemizează gospodărește, spintecă aerul cu bastoanele, dau din mîini, fandează, declamă în cercuri largi, șoptesc în cercuri strînse, guralivi neobosiți într-o pertuă trîntă cu amintirile cînd alunecoase, cînd mai palpabile și mai luminoase, ca însăși această dimineață din Kalemegdan.

La ieșirea din parc zăresc o clădire șchioapă, cu un cat, traversată de două bîrne groase, cu ferestre joase, la înălțimea genunchilor, și o firmă reprezentînd un semn de întrebare. Casa e văruită de curînd, un var orbitor, și pare căzută acolo din altă lume. Intru. E una din cele mai vechi cafenele belgrădene, înființată în 1823. Mai întîi s-a numit, cuminte, „Cafeneaua sîrbească". Apoi „Tomas". Cu un aplomb neinspirat, și-a schimbat iar numele în „Cafeneaua de lîngă biserica Saborna". Titulatură inutilă (proximitatea fiind evidentă) și care a creat alergii în administratorii instituției vecine. Ultima dintre încercările de a-și găsi o amprentă originală a fost echivocul absolut. De atunci, deasupra ușii scunde de lemn masiv, atîrnă o firmă pe care este desenat semnul de întrebare. Două săli mititele, apăsate de arcade frînte, adăpostesc cîteva mese rotunde, pitice, la care te așezi punîndu-ți genunchii sub bărbie. Imediat ți se aduce, fie că ceri, fie că nu ceri, o tăviță cu un ibric, o ceșcuță și un pahar liliputan cu apă. „Turceasca" e minunată, o guști și se termină, cafeaua e un semnal al universului mic, iar cafeneaua la fel. Doar prețul... așezării în acest eșantion de trecut are zerourile impozante ale prezentului.

Vis-à-vis de „?" se desfășoară, robust și cochet, conacul prințesei Ljubica, stranie îmbinare de balcanic și baroc, devenit azi un fel de muzeu al mobilei. Scări interioare în pante lenețe, arcade și nișe, coloane de lemn, ferestre boltite, covoare turcești și oglinzi venețiene, dușumele aduse la culoarea mierii, arămuri, tăvi, șeșnice, portrete de epocă, sofale turcești, „Biedermeier", „Rococo", „Napoleon III" și iar obiecte turcești de tabiet sau fără țintă, un interior de tihnă, de dragoste, de amok balcanic și exigență europeană, un interior cu fața spre interior, un culcuș cu ziduri groase, deloc arogant și perfect triumfător.

Ies, năpăstuit de liniștea de acum un veac și jumătate, pentru a face contact cu Belgradul viitorului. Mă îndrept spre orașul nou, spre Novi Belgrad, oraș în oraș sau, dacă vreți, experiment futurologic pentru imaginea de perspectivă îndelungată a capitalei. Autostrada — la nivelul pămîntului sau suspendată — executată opturile cuvenite, se răsfiră și se încheagă, trece printre blocuri înalte, imperative, de o decisă verticalitate. Mă opresc, bineînțeles, la „Centrul Sava", piramidă excentrică, ultramodernă, rece și frumoasă, atemporală și aspațială. Intru, las în urmă vastele uși de sticlă fumurie, calc pe mocheta de cauciuc care îmi aduce aminte de marile aeroporturi, admir funcționalitățile, detaliile și subdetaliile, aerul condiționat, artezienele, plantele exotice, ikebanele de pietre, barurile, restaurantele, magazinele, oficiile pentru toate serviciile și, desigur, sălile principale și secundare pentru maxi și mini conferințe. La sol, totul se desfășoară riguros, silențios, metodic, igienic. Nichel, plastic, sticlă și iar nichel, plastic, sticlă. Deasupra, în tavanele adînci ale centrului, o tubulatură stufoasă, compusă din țevi enorme și țevi subțiri, învălmășite savant, formulează, în stilul palatului Beaubourg din Paris, o opțiune care, întîi, se execută și, apoi, se discută.

Gata. Cel puțin pentru mine, Belgradul s-a terminat. Fuga la aeroport. Ajung în timp util. Nu am cu mine decît servieta diplomat, deci de 85 la sută din partea dezagreabilă a plecării sînt scutit. Verific zborul și mă liniștesc. Nu este, încă, anunțat. Paletele negre, care compun direcțiile, orele și porțile de îmbarcare, se învrăjbesc electronic, turuie vehemente și înțepenesc. Londra, München, Rio de Janeiro, toate direcțiile planetei, dar Dubrovnik nu. Aștept cuminte. Iar joc de palete, iar halcane de atlas, cu excepția destinației mele. Lîngă mine, o familie numeroasă de undeva din Extremul Orient rontăie, cu o tenacitate care mă înlemnește, alune. Tăcăne din măsele neistoviți, lacomi, cu o fermitate înspăimîntătoare. Înghit ce este de înghițit, iar cojile le suflă circular și masiv. O parte subțiată aterizează pe pantalonii mei. Mă decid să nu îndur o asemenea ofensivă, mai ales că o bogată experiență îmi dictează că, în general, acesta este doar începutul. Exact cînd mă ridic, ofuscat, reprobator, jucîndu-mi mușchii sub mîneci, zborul pentru Dubrovnik este, în sfîrșit, anunțat. Familia de lîngă mine se ridică, de asemenea, gemînd, pe șase voci, de fericire. Și ei merg tot acolo.

Radu Budeanu

„C.I.A. — războaiele secrete: 1981 — 1987"

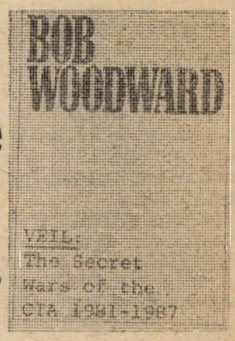

(16)

Bob Woodward

Casey depunea eforturi pentru obținerea unei finanțări directe din partea guvernului american pentru forțele „contras" asediate. Înainte de a demisiona, McFarlane își asumase răspunderea eforturilor lui North pentru obținerea de fonduri particulare, negînd categoric în Congres că North ar fi sfătuit obținerea sau facilitat donații particulare. Casey se gîndea că va putea exploata în avantajul său certurile din sînul Congresului. Doar membrii „extremei stîngi" voiau abandonarea totală a „contras", era el de părere. Aceasta i se dezvăluise în modul relativ facil în care obținuse, în timpul verii, aprobarea unui „ajutor umanitar" de 27 milioane dolari: alimente și medicamente. Casey mai afirmase că C.I.A. trebuia să se asigure că acești „contras" nu vor fi zdrobiți de armata sandinistă, cu mult mai puternică. C.I.A. propusese o autorizație limitată pentru comunicații, material special pentru transmisii și „sfaturi" în materie de informații în beneficiul „contras". Și această autorizație fusese votată. Dar legislatorii nu ajunseseră la un acord în legătură cu ce însemna acest decret, și scrisori confidențiale s-au schimbat între comisiile pentru informații ale Congresului, pentru a încerca să se definească dacă se puteau da „sfaturi" în materie de transport și de logistică.

Casey obținuse, practic, autorizația de a purta un semirăzboi, iar această ambiguitate nu făcea decît să lase și mai libere mîinile Agenției. El înțelegea că, într-un război de junglă, transmisiile și „sfaturile" în informații puteau avea mai multă importanță pentru grupurile de guerilă decît armele noi sau munițiile. S-a pregătit un *finding* care a fost semnat de către președinte și s-a votat un credit de 13 milioane de dolari pentru acest proiect. *[Președintele a semnat finding-ul top secret la 9 ianuarie 1986.]*

Noua lege îi permitea lui Casey să se ocupe direct de strîngerea, pentru uzul personal, a informațiilor asupra „contras". North i-a recomandat să-l contacteze pe generalul Secord, care conducea operațiunea particulară de aprovizionare. Chiar în ajunul Crăciunului, Casey l-a sunat pe Secord și i-a cerut să vină imediat la Langley. Era o vreme proastă, și Secord a întîrziat, dar Casey l-a așteptat și l-a primit deîndată. Era prima lor întîlnire. După ce s-au așezat în fotolii, Casey i-a cerut generalului o estimare.

Sigur pe el, Secord, un expert în aprovizionare și logistică, ședea calm în spatele ochelarilor de aviator. „Contras" — spuse el — n-aveau nici o șansă să cîștige, absolut nici una, dacă podul aerian nu ajungea pînă pe terenul de luptă. Puteau fi livrate alimente și arme regiunii, dar nu și trupelor care se luptau în junglă. Chiar dacă se reușea aceasta, el se îndoia foarte mult de posibilitatea ca forțele „contras" să obțină victorii militare. Nu există un adevărat front sudic de partea Republicii Costa Rica. Iar neajunsurilor efortului de aprovizionare, continuă generalul, li se adăuga lipsa informațiilor. Vorbind franc, dat fiind comandamentul lor, nu vedea cum ar fi putut obține forțele „contras" vreo victorie militară decisivă.

Casey era de acord. Avea cea mai mare admirație pentru eforturile depuse de general în împrejurări dintre cele mai dificile. Ce am putea face pentru a vă ajuta? întrebă el.

Să ne furnizați informații.

Casey luă cîteva note și promise să se ocupe de afacere.

North ceru, în timpul acesta, lui Sporkin să redacteze un nou *finding* detaliat asupra Iranului, în care s-ar prezenta o operațiune clandestină de informații dusă coordonat cu servicii de legătură străine prietene (adică Israelul) și cu indivizi (adică Ghorbanifar și Secord). *[Manucher Ghorbanifar, om de afaceri de origine iraniană, trăind în Occident, prin intermediul căruia s-a desfășurat o parte din această afacere; pînă la urmă, se va dezvălui că acesta nu avea nici capacitatea, nici relațiile scontate.]* Planul acesta avea două obiective: „să stabilească în Iran un alt guvern și să obțină informații semnificative

imposibil de procurat în alt mod...“ Mai apoi, i s-a adăugat un alt treilea obiectiv : „a înlesni eliberarea ostaticilor americani reținuți la Beirut“

Președintele Reagan semnă *finding*-ul, autorizînd vînzarea de arme către Iran prin intermediul C.I.A. Poindexter închise unicul exemplar în safe-ul său.

[Acesta era începutul unei complicate și controversate operațiuni — a se vedea și „Lumea“ nr. 2 din 1987 — ce avea să fie numită, abia peste un an, cînd va fi dezvăluită pe larg și va genera un val de demisii și proteste, „afacerea Iran-contras“. La momentul dezvăluirii, Agenția iraniană de știri IRNA transmitea : „Hojatoleslamul Akbar Hashemi Rafsanjani, președintele Majlisului (parlamentului) din Iran, a dezvăluit că președintele Ronald Reagan l-a trimis pe fostul consilier Robert McFarlane în Iran, cu un mesaj adresat autorităților iraniene, în vederea îmbunătățirii relațiilor bilaterale. McFarlane și alți patru cetățeni americani, care au sosit ilegal în Iran, au fost reținuți la hotel timp de cinci zile și, apoi, expulzați din țară. Rafsanjani a precizat că grupul de americani pretindea că dorește să furnizeze Iranului echipament militar pentru a întări capacitatea de luptă a țării în războiul împotriva Irakului“. Îndată după aceasta, președintele Reagan a ținut o conferință de presă în care declara : „În ultimele 18 luni, am avut o inițiativă diplomatică secretă în Iran. În timpul negocierilor noastre secrete, am autorizat transferul de mici cantități de arme defensive și piese de schimb pentru sistemele defensive către Iran (...)“

Vor urma multe luni de acțiuni secrete, în care fondurile sau o parte din fondurile obținute din banii pe arme au fost dirijate spre rebelii „contras“, practic prin intermediul C.I.A., într-o perioadă în care Congresul interzicea aceasta.

Bob Woodward scrie :] –

La 8 aprilie 1986, Consiliul de supraveghere a informațiilor, un grup de colaboratori ai Casei Albe desemnat de președinte și format după excesele comise în anii '70, pentru a verifica dacă totul decurgea în legalitate, remise lui Poindexter o analiză legală. Aceasta spunea că, în domeniul „comunicațiilor“ și „sfaturilor“, orice agenție americană putea „oferi o formare militară de bază“ forțelor „contras“.

Mesajele în legătură cu „parașutări“ de muniții s-au adunat prin rețeaua particulară de comunicații a lui Secord, iar acesta le-a adresat lui North. La 12 aprilie Castillo, omul C.I.A. *Șeful „stației“ C.I.A. din Costa Rica opera sub pseudonimul Tomas Castillo și a fost de mare ajutor rebelilor „contras“],* i-a anunțat lui North o parașutare reușită pentru „contras“

Soldații sandiniști în luptele „anticontras“

și l-a pus la curent cu planurile sale pentru următoarele săptămîni : „Obiectivul meu este de a crea o forță de 2 500 de oameni capabili să lovească în nord-vest și să se regrupeze... pentru a constitui în sud o forță solidă. Am în vedere chiar o formidabilă poziție pe coasta atlantică, ce va fi alimentată pe mare. Înțeleg că e vorba, poate, de un plan prea ambițios, dar, cu ajutorul dv, sînt convins că îl vom putea duce la bun sfîrșit“.

North îl puse la curent pe McFarlane și îi ceru prin ordinator : „Încercăm să găsim un mijloc de a expedia zece lansatoare «blowpipe» și douăzeci de rachete... Dick Secord a plătit deja 10 la sută din livrare“.

McFarlane răspunse : „Ați putea cere C.I.A. să identifice țările cărora britanicii le-au vîndut aceste arme ? Aș vrea să am un contact cel puțin cu una dintre ele. Unde ați ajuns cu transferul de material ? Vă pot ajuta ? Dacă, cine știe pentru ce motive, vă trebuie alte mortiere sau alte piese de artilerie — ceea ce mă îndoiesc —, dați-mi de știre“.

■

În vechiul imobil al Executivului, drumul de la biroul 302 la biroul 345 lua mai puțin de un minut. Din ce în ce mai des, lt-col. North făcea acest drum între biroul său și cel al lui Casey. Casey nu-i era patron, dar îi devenise un tată, un intim și un sfetnic. Aproape un ghid. Cînd colonelul organizase operațiunea clandestină de furnizare de arme forțelor „contras“, în 1984, Casey fusese cel care alcătuise, practic, planul, instruindu-l pe North să constituie o entitate particulară în fruntea căreia să se afle un civil neaparținînd guvernului. Aceasta trebuie să fie acoperirea neoficială a unei operațiuni clandestine avînd cît mai puțin legătură cu C.I.A. Casey îl recomandase pentru acest post pe generalul Secord și îi explicase lui North cum putea deschide un „cont operațional“, care ar scăpa controlului Consiliului Securității Naționale, pentru cheltuielile, deplasările și activitățile speciale antisandiniste în interiorul Nicaraguei.

Pe măsură ce activitățile lui North deveneau mai riscante și mai compartimentate, Casey era unul din rarii puși la curent. North găsea prețioase sfaturile lui Casey : știa cum să obțină ce vrea și nu ezita. Pentru a putea discuta telefonic cu America Centrală, fără a fi interceptat, North a obținut de la N.S.A. mașini de cifrat KL-43. Casey furniza cele mai noi știri în legătură cu mijlocitorii de arme pentru „contras“ și a recomandat ca doi dintre ei să nu mai fie folosiți, datorită unor legături „dubioase“.

Poindexter, care știa foarte bine că North acționa pe mai multe fronturi, i-a trimis la 15 mai, prin ordinator, un mesaj special intitulat „Fii prudent“. În el îi spunea : „Mă tem să nu lași să devină prea public rolul tău operațional. De acum înainte, nu vreau să mai vorbești nimănui, nici lui Casey, nimănui în afară de mine, despre nici una din operațiunile în care ai un rol. Trebuie să inventezi, în mod discret, o acoperire pretinzînd că am insistat să încetezi operațiunile“.

North raporta că avea peste șase milioane dolari imediat disponibili pentru „contras“. „Aceasta reduce necesitatea de a cere ajutorul unei țări terțe, dar nu reduce necesitatea urgentă de a reintegra C.I.A. în gestiunea programului“.

A mai precizat că vor fi, curînd, și alte fonduri și alte manifestări ale existenței lor, ceea ce va atrage, cu siguranță, dorința democraților „anticontras“ din Congres de a afla ce se întîmplă.

Casey era, între timp, hărțuit de generalul Secord, care veni să-l vadă. „Domnule director, dv. și cu mine sîntem prea bătrîni pentru a mai pierde vremea luînd lucrurile pe departe, spuse Secord. Am venit aici pentru a mă plînge de organizația dv... N-am nici un sprijin. Am cerut informații confidențiale și indicații. Am nevoie de orice sprijin pe care mi-l puteți da... Dar, în loc de asta, aveam o grămadă de întrebări despre natura organizației noastre. Cum e structurată ? Cine e proprietarul ? Care sînt acționarii ? Ce face Secord ? O adevărată anchetă... N-am nevoie de anchetă asupra mea. Am nevoie să fiu susținut“.

Casey promise să se ocupe de tot. La scurtă vreme după aceea, Casey se afla în vechiul imobil al Executivului ; l-a sunat pe North la telefon și i-a cerut să-l vadă. North a venit împreună cu Secord.

„Sînt fericit să vă văd, generale“, spuse Casey.

North l-a anunțat că donațiile către „contras“ trenau. Lipseau, din nou, fondurile.

Casey răspunse că unii membri ai Administrației erau optimiști în legătură cu posibilitatea de a obține în acea vară, din partea Congresului, o nouă finanțare militară directă pentru „contras“. Dar mărturisi că, în ce îl privește, e, mai degrabă, pesimist.

North i-a cerut lui Secord o estimare a situației.

Secord spuse că nu mai avea fonduri, că îi trebuiau sisteme de navigare perfecționate și scumpe și radare meteo.

„De cîți bani e nevoie ?“, întreabă Casey.

„O ! Asta depinde de perioada la care vă gîndiți, spuse Secord. Dacă guvernul american nu reîncepe să-i susțină pe «contras», n-o s-o scoatem la capăt“.

Secord estima că aveau nevoie de zece milioane de dolari.

„Zece milioane de dolari, repeta Casey. Zece milioane de dolari“... Legea în vigoare spunea că Departamentul de Stat putea solicita fonduri pentru „contras“, dar numai în scopuri umanitare. Casey l-a privit pe general. „Dar dv., dimpotrivă, o puteți face“.

„Dar, domnule director, eu nu sînt un funcționar al guvernului american. Nu cred că oamenii aceia vor acorda vreo atenție unor cereri venind de la persoane particulare“.

„Atunci, interveni North, cineva ar trebui să înceapă să se ocupe de asta, imediat, pentru că situația e de-a dreptul disperantă“.

Casey spuse că Shultz ar putea face demersul și promise să vorbească secretarului de stat.

Versiune românească și comentarii de Stelian Țurlea și J. Mureșeanu

(Va urma)

POSTA REDACTIEI

Pod sau tunel în strîmtoarea Gibraltar?

I. Negoiță, Pitești; Al. Constantinescu, Iași. Ideea construirii unei legături fixe între Spania și Maroc, în strîmtoarea Gibraltar, începe să capete contur. La începutul lunii octombrie a. c., a avut loc, la Rabat, cea de-a XVIII-a reuniune a Comitetului mixt hispano-marocan pe această temă. Studiile și prospecțiunile în vederea construirii unei legături fixe între Africa și Europa sînt realizate de Societatea marocană de studiere a strîmtorii (SNED) și de Societatea spaniolă de studiere a legăturii fixe prin strîmtoarea Gibraltar (SECEGSA). Pînă în prezent, a fost realizat un raport privind viabilitatea economică a proiectului — pod sau tunel, ambele posibilități se au în vedere. După cum declară experții spanioli și marocani, dificultățile realizării unui asemenea proiect sînt mari. Se are în vedere, de pildă, construirea unui pod de la Acebuche (Spania), la Cruces (Maroc), dar adîncimea apelor, în această zonă, atinge 850 metri, ceea ce, pentru moment, ridică mari probleme tehnice. O altă variantă este un pod între Paloma (Spania) și Malabata (Maroc), zonă în care adîncimea maximă este de 250 metri, dar aceste două puncte se află la o distanță de 25 kilometri, ceea ce ridică un alt tip de probleme. În mai 1990, la Marrakech, va avea loc cel de-al III-lea colocviu internațional de informare asupra legăturii fixe prin strîmtoarea Gibraltar, și responsabilii proiectului speră ca acesta să atragă atenția comunității internaționale asupra „anverguri istorice" a acestei construcții. Comitetul mixt hispano-marocan, format din cinci spanioli și cinci marocani, a fost creat în octombrie 1980 și se reunește de două ori pe an, alternativ, în Spania și Maroc. **(R. D.)**

N. Ciupitu, București. Prin termenul de **curieri diplomatici** sînt desemnate persoanele însărcinate să transporte corespondența diplomatică între Ministerul Afacerilor Externe, alte ministere centrale ale unui stat și reprezentanțele acestuia în străinătate: ambasade, legații, consulate, agenții economice. Corespondența este transportată în „valize diplomatice", acestea fiind de regulă saci speciali, pachete, foarte rar valize propriu-zise, ale căror sigilii și aspect le arată clar natura și conținutul. În termenii Convenției de la Viena din 1961 privitor la relațiile diplomatice, corespondența oficială a reprezentanțelor diplomatice este intangibilă, fiind interzisă deschiderea ei. Totodată, imunitatea și privilegiile de care se bucură reprezentații diplomatici se transferă și la curierii diplomatici. Convenția de la Viena stipulează că, atîta vreme cît se află în exercițiul funcțiunii, curierii diplomatici beneficiază de protecția statului pe teritoriul căruia se deplasează. Ei se bucură, de asemenea, de imunitate personală, fiind interzisă oprirea sau arestarea lor, indiferent de motiv. Un curier diplomatic în exercițiul funcțiunii are asupra lui pașaportul diplomatic, precum și „foaia de curier". Acest ultim document certifică statutul de curier diplomatic, confirmînd dreptul purtătorului de a transporta corespondența diplomatică într-un număr indicat de valize. Conform convențiilor internaționale în vigoare și practicii diplomatice curente, autoritățile statului pe teritoriul căruia se află curierul diplomatic trebuie să-l protejeze, acordîndu-i, în același timp, tot sprijinul în rezolvarea în bune condiții a sarcinilor încredințate de țara sa. **(A.I.)**.

Vasile Bucur, Constanța. Despre accidentul de la Ramstein (RFG), din ziua de duminică 28 august a.c., cînd două avioane ale forțelor aeriene italiene „Frecce Tricolori", ce făceau acrobații, s-au ciocnit în aer, lovind un al treilea aparat, care s-a prăbușit peste tribunele cu spectatori, revista noastră a scris la vremea respectivă. Ramstein, situat în statul Rhenania-Palatinat, este cel mai mare aeroport militar din Europa occidentală și este considerat cea mai importantă enclavă a Pentagonului de pe vechiul continent. Catastrofa de la 28 august de la această bază a Statelor Unite (care au un efectiv de 240 000 de militari pe teritoriul RFG) nu este un caz izolat. Doar anul acesta, circa 20 de accidente ale aviației militare au avut darul să creeze o adevărată psihoză în rîndul populației vest-germane.

Accidentele militare aeriene din RFG sînt destul de frecvente și ne este dificil să vă oferim cifra exactă a morților, tipurilor de aparate și locurilor în care acestea s-au prăbușit. La 28 august, de pildă, s-au înregistrat 70 de morți și o sută de răniți grav. Cu mult înainte de tragedia de la Ramstein, grupurile de pacifiști și partidele de opoziție din RFG au cerut în repetate rînduri reducerea substanțială a zborurilor avioanelor NATO pe teritoriul țării. Un anunț al ministrului apărării, Rupert Scholz, privind diminuarea manevrelor la joasă altitudine n-a avut darul să liniștească spiritele, ba, dimpotrivă, numărul accidentelor a crescut, culminînd cu cel de la Ramstein. Drept urmare, cancelarul Helmut Kohl și ministrul apărării Scholz s-au pronunțat pentru suspendarea exercițiilor acrobatice. Dar ambasadorul american la Bonn ,Richard Burt, a declarat că autoritățile vest-germane trebuie să discute problema direct cu Washingtonul. Ceea ce s-a și întîmplat, fără însă ca, pînă la această oră, Statele Unite să dea vreun răspuns public. **(R. D.)**

Mircea Bratu, București. Dreptatea este de partea dumneavoastră. O.N.U. a editat serii de mărci poștale și continuă s-o facă. Dovada o constituie noua serie (în **imagine**) de timbre, emisă recent, cu drapelele a 16 state membre ale Organizației mondiale.

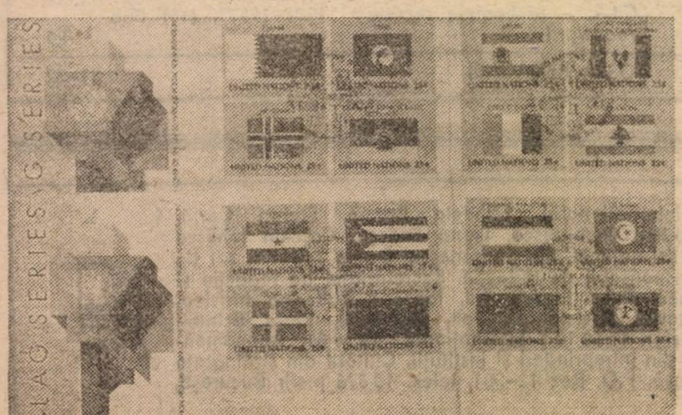

Stimați cititori,

În dorința de a veni în sprijinul celor ce doresc să-și procure, la timp și în mod sigur, săptăminalul nostru, redacția revistei „Lumea", împreună cu Direcția Expedierii Presei vă propun o nouă și facilă modalitate de a vă abona.

Completați talonul de pe verso și prezentați-l factorului poștal ori celui mai apropiat Oficiu P.T.T.R., care, în schimbul achitării costului abonamentului la revistă pe perioada solicitată de dumneavoastră, au obligația să vă elibereze, imediat și pe loc, chitanța respectivă.

Abonamentul se poate face oricînd pe minimum 3 luni și începe din luna următoare achitării costului lui.

Revista „LUMEA"

Securitatea centralelor nucleare

Mariana Săsăran, Satu-Mare. După avaria care a avut loc, în primăvara anului 1986, la Centrala atomoelectrică de la Cernobîl, problema exploatării și a construirii de noi centrale atomoelectrice face obiectul unor dezbateri atît ale oamenilor de știință, cît și ale organelor și organismelor de specialitate.

Între diversele propuneri vizînd creșterea fiabilității centralelor atomoelectrice a fost avansată ideea referitoare la construirea obiectivelor de acest gen sub pămînt. Numeroși savanți văd, în îngroparea centralelor atomoelectrice, una din principalele componente ale noțiunii de securitate.

Îngroparea centralelor atomoelectrice poate fi apreciată drept o problemă ecologică internațională, la rezolvarea căreia sînt antrenați, astăzi, atomiști din toată lumea, relevă specialistul sovietic Vladimir Kremnev. Acest procedeu este avut în vedere și pentru momentul în care centrala se apropie de epuizarea surselor sale de exploatare, cînd în zona ei activă mai rămîn însă mii de tone de materiale radioactive primejdioase, sub formă solidă și lichidă. Este îndeobște cunoscută o însușire chiar și a celui mai „pașnic atom", constînd în aceea că poluarea radioactivă, în cazul în care nu se întreprind măsuri pentru a fi localizată, se extinde pe suprafețe considerabile. Nu constituie obstacole în calea poluării nici frontierele de stat, nici distanțele foarte mari. Iată de ce problema îngropării — corecte sub aspect tehnic și argumentate din punct de vedere ecologic — a centralelor atomoelectrice, cărora le-a expirat termenul de funcționare, se află într-o strînsă relație cu problema securității.

Despre cît de complex este

TALON DE ABONAMENT

NUMELE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

PRENUMELE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Str. _ _ _ _ _ _ _ Nr. _ _ _ _ _ _ _

LOCALITATEA _ _ _ _ _ _ _ COD _ _ _

Județul _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

POSTA REDACȚIEI

acest proces și despre volumul mare de muncă pe care îl reclamă, vorbesc — arată V. Kremnev — următoarele cifre : ciclul de scoatere din exploatare, din momentul adoptării hotărîrii de a realiza această acțiune și pînă la finalizarea ei, durează minimum 15—20 de ani. Costul lucrărilor de îngropare a centralei și deșeurilor ei reprezintă, potrivit datelor furnizate de unele organisme de specialitate, 10—15 la sută din costul ei inițial, iar potrivit altor opinii, se ridică pînă la 30 la sută; în sfîrșit, o a treia categorie consideră că o „îngropare", care ar exclude orice primejdii, ar fi posibilă numai dacă s-ar investi în această acțiune între 50 și 100 la sută din costul centralei atomoelectrice.

Mai există și alte metode eficiente de protecție a reactoarelor. Astfel, de la începutul anilor '80, s-a trecut la construirea deasupra lor a unor învelișuri speciale, care sînt atît de rezistente, încît pot face față nu doar presiunii puternice a amestecului de vapori și apă expulzați dintr-un reactor avariat, ci chiar și prăbușirii peste ele a unui avion supersonic modern. Astfel de învelișuri se montează deasupra tuturor centralelor automoelectrice, în prezent în construcție, dotate cu reactoare de tip apă-apă.

Azi, problema îngropării grupurilor energetice care și-au consumat resursele stabilite este extrem de actuală pentru centralele atomoelectrice Beloiarskaia și Novovoronejskaia din U.R.S.S., apreciază V. Kremnev, dar, mai devreme sau mai tîrziu, cu ea se vor confrunta, inevitabil, toate țările care au în exploatare centrale atomice, adaugă el.

Subliniem, în context, opinia majorității oamenilor de știință care susțin că este de domeniul evidenței faptul că dezvoltarea și progresul, pe mai departe, nu pot fi imaginate fără folosirea energiei atomice. Oamenii de știință sovietici au calculat că, în eventualitatea că s-ar renunța la centralele atomoelectrice, în Ucraina, de pildă, pierderea de energie electrică rezultată de aici ar putea fi compensată numai cu ajutorul termocentralelor electrice. Dar, pentru aprovizionarea acestora cu combustibil, ar fi nevoie de un șir continuu de vagoane care ar alcătui 10 000 de trenuri cu o lungime de aproximativ 3 000 kilometri, lucru vădit nerealist și imposibil.

Așa după cum afirmă oamenii de știință, din punct de vedere ecologic, centralele atomoelectrice sînt mai puțin nocive decît orice alt tip de centrală electrică. Construcția lor nu implică nici inundarea de terenuri, cum este cazul centralelor hidroelectrice, nici poluarea mediului înconjurător, cum se întîmplă la centralele termice.

Coordonatorul rubricii : Aurel Zamfirescu

LUMEA — SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

44 (1305) 27 octombrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Contribuție de seamă la întărirea continuă a relațiilor de prietenie și colaborare cu țările socialiste, la triumful cauzei păcii și socialismului în lume. Ilie Olteanu 1

Socialismul și progresul istoric al umanității. Doina Topor 2

Problemelor globale — soluții globale, durabile și democratice. Radu Pascal 4

Națiunile Unite. Noi propuneri românești în dezbaterile din Comitete. N. Pătrașcu 5

Orientul Mijlociu. Intensificarea contactelor politice. C. Ștefan 6

Bonn. Scena politică vest-germană : schimbări și implicații. Vasile Crișu 7

Punta del Este. „Grupul celor opt" — în căutarea unor consensuri politico-economice. Anca Voican 8

ASEAN. Perspective ale conlucrării regionale. Liana Enescu 9

Cipru. Negocieri intense. I. Madoșa 10

Africa australă. Incertitudini privind independența Namibiei. Dumitru Constantin 12

Lisabona. Dezbatere asupra unui proiect controversat. Rodica Dumitrescu 13

Tokio. Un „maraton" parlamentar. Mihaela Brumă 14

Un labirint dalmat (III). Zig-zag printre ieri, mîine și astăzi. Radu Budeanu 28

CIFRE ȘI DESCIFRĂRI

Tendințe în consumul energetic mondial. dr. Ilie Șerbănescu 15

1000 + 1 16–18

PAGINI DE ISTORIE, PAGINI DE GLORIE

Din cronica Unirii : 1918–1988. Lupta de eliberare națională — fundament al Unirii. dr. Alexandru Popescu 19

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 21

PROFIL

Mieczyslaw Rakowski, președintele Consiliului de Miniștri al R.P. Polone 22

DIN LUMEA CAPITALULUI

Mafia pe băncile acuzării : „Cazul Sicilia". Rodica Dumitrescu 23

„Subclasa" — săracii cei mai săraci 24

ACCENTE

Pirghia... Radu Budeanu 25

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Ascensiunea și declinul marilor puteri (5) Paul Kennedy 25

APROPO DE...

Aegis — detectorul miop. Ștefan Cârjă 26

SERIAL

„C.I.A. — războaiele secrete : 1981–1987". (16) Bob Woodward 29

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu — șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal — redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor — șef de secție, Stelian Turlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu — secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export- import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

MINOLTA
SALUTĂ
ROMÂNIA

MINOLTA SALUTĂ ROMÂNIA

În concepţia firmei „MINOLTA“
copiatorul şi asistenţa tehnică
acordată beneficiarilor
constituie un tot unitar.
Este foarte uşor să manifeşti
o înaltă exigenţă
faţă de spiritul de inventivitate
şi faţă de produsele unui mare producător.
Mult mai mult înseamnă însă pentru „MINOLTA“
faptul că un client consideră
ca un lucru de la sine înţeles
să i se acorde
cea mai bună asistenţă tehnică posibilă.
Iată şi motivul pentru care
maşinile de copiat, imprimantele cu laser,
telefaxurile şi sistemele de editare a textelor
provin şi poartă tot mai des
marca „MINOLTA“.

MINOLTA AUSTRIA Ges.m.b.H., Büromaschinen. Export, Hietzinger Kai 97. A-1130 Vienne, Téléphone 0222/82 69 69, Télex 132 396 MINKOA

ORGANISATION DE SERVICE: Institutul de tehnică de calcul şi informatică, 167, Calea Floreasca, Séctor 2, 72321 Bucarest, Roumanie, Téléphone: (90) 33 37 41, Télex: 11 846 (ITC-R)

REPRESENTATION EN ROUMANIE: Export Consult, Hôtel Bucureşti AP. 25/27, 2-4, rue Luterană R-7000 Bucarest, Téléphone: (00400) 166021. Télex: 10480 exco r, Téléfax: (00400) 166021

MUZEUL PRESEI „CEVER BOCU"
JUDEȚUL
NR. C.79

Nr. 46 10 noiembrie 1988

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Lupta unită a popoarelor — condiția fundamentală a schimbării raportului de forțe pe plan mondial, în favoarea păcii și colaborării

Din actualitatea internațională

STATELE UNITE
Alegerile pentru Casa Albă

GENEVA
Negocierile iraniano-irakiene

SALVADOR
Premise pentru dialog și reconciliere

Din lumea capitalului

SERIAL
1000+1
POȘTA REDACȚIEI